

พระพุทธรูปไม้ไผ่วัตถุ
ที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา

อ้างอิงข้อความจาก
พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล
ชุด ๕๑ เล่ม (มหามกุฏราชวิทยาลัย)

โดย พระเกษม อาจิณฺณสีโล และคณะ

คำนำ

จากเหตุการณ์ที่ที่พัคสงฆ์ป่าสามแยก ต.วังกวาง อ.น้ำหนาว จ.เพชรบูรณ์ โดยพระอาจารย์เกษม อาจิณฺณสีโล ได้ตีค้ำยห้ามกราบพระพุทธรูป และหลังจากนั้นก็ได้เหยียบฐานและตบหน้าพระพุทธรูป ซึ่งเป็นข่าวโด่งดังไปตามสื่อต่างๆ แล้วนั้น

หลังจากเหตุการณ์นี้ได้เกิดขึ้นและเป็นที่รับทราบของพุทธศาสนิกชนตามสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวาง จึงเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์กันโดยทั่วไป ซึ่งมีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการกระทำดังกล่าว

หนังสือเล่มนี้ได้จัดทำขึ้นโดยอ้างอิงตามคำสอนของพระพุทธเจ้าจากพระไตรปิฎกชุด ๘๑ เล่ม (มหามกุฏราชวิทยาลัย) เพื่อชี้แจงให้พุทธศาสนิกชนได้รับทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวัตถุที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา ประเด็นสำคัญที่ควรทำความเข้าใจก็คือ “พระพุทธรูป” เป็นวัตถุในพระพุทธศาสนาหรือไม่? “พระพุทธรูป” เป็นวัตถุที่ชาวพุทธควรเคารพกราบไหว้ตามคำสอนของพระพุทธเจ้าหรือไม่?

หวังว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อพุทธศาสนิกชนผู้รักในความถูกต้องตามคำสอนของพระพุทธเจ้ามากกว่าถูกใจของตนเองที่มีต่อขนบธรรมเนียมประเพณีที่ผิดๆ ในพระพุทธศาสนา

พระเกษม อาจิณฺณสีโล และคณะ

๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

๑. พระองค์ทรงอนุญาตเสนาสนะ(ที่อยู่อาศัย) ๕ ชนิด	๑
๒. วัตถุสิ่งของเล็กๆ น้อยๆ ที่เหมาะสมแก่การใช้สอยและมีไว้ให้แก่ภิกษุ	๒
๓. วัตถุในพระพุทธศาสนาที่ไม่ควรแจก ๕ หมวด	๒
๔. เงิน – ทอง เป็นวัตถุต้องห้ามทั้งแก่สงฆ์ – คณะ – บุคคล	๓
๕. สิ่งของที่ได้มาจากการซื้อด้วยเงินที่ผิดวินัย...๑	๔
๖. สิ่งของที่พระซื้อเองด้วยเงินที่ผิดวินัย...๑	๔
๗. พระพุทธเจ้ารับสั่งให้ทำลายกุฎิที่ผิดวินัย (ทำจากดินล้วนๆ)	๕
๘. พระพุทธเจ้ารับสั่งให้ทำลายบาตรที่ผิดวินัย (ทำจากไม้)	๖
๙. ของใช้ที่ไม่ควรแก่สมณะพึงทำลาย...๑	๗
๑๐. เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว ได้มีการสร้างสถูป...๑	๘
๑๑. พระพุทธเจ้าตรัสถึงบุคคลผู้สมควรนำกระดูกบรรจุสถูปไว้บูชา...๑	๙
๑๒. เจดีย์ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในพระพุทธศาสนา...๑	๙
๑๓. สาวกที่ประพฤติกเลียดคำสอนของพระพุทธเจ้า...๑	๑๐
๑๔. พระพุทธรูปไม่ใช่ตัวแทนพระพุทธเจ้าด้วยประการทั้งปวง	๑๐
๑๕. ทองเหลืองหล่อ ไม่ใช่พระพุทธเจ้าแน่	๑๑
๑๖. ผู้ใดยินดี – เพลิดเพลินในโลหะทั้งหลาย...๑	๑๑
๑๗. ผู้ยึดติด – อาลัยในวัตถุใด เมื่อตายแล้วต้องเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานเฝ้าวัตถุนั้น	๑๒
๑๘. พระพุทธเจ้าเห็นโทษของผู้ยึดติดในรูปร่างทั้งหลาย	๑๓
๑๙. ผู้ที่มีความเห็นแย้งกับพระพุทธเจ้าย่อมประสบบาปเป็นอันมาก	๑๓
๒๐. วัตถุปลูกเสกทั้งหลายเป็นสิ่งผิดในพระพุทธศาสนา	๑๔

พระพุทธรูปไม้ใช้วัตถุที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา

*** เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ทราบถึงวัตถุในพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง จึงนำเรื่องราวในพระไตรปิฎก อรรถกถาแปลไทยชุด ๕๑ เล่ม พิมพ์โดยมหาวิทยาลัย มาให้ศึกษาถึงความเป็นจริงตามพุทธบัญญัติ ดังต่อไปนี้

๑. พระองค์ทรงอนุญาตเสนาสนะ (ที่อยู่อาศัย) ๕ ชนิด เล่ม ๕ หน้า ๑๐๕ บรรทัดที่ ๑๑ (เสนาสนะชั้นกะ)

*** เมื่อพระองค์ทรงอนุญาตที่อยู่อาศัยในวัดสำหรับพระภิกษุในพระพุทธศาสนา ที่อยู่อาศัยทั้งหลายเหล่านั้น ก็จัดเป็นวัตถุในพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องตามที่พระพุทธองค์ทรงอนุญาต ดังเรื่องราวที่มีปรากฏดังต่อไปนี้

สมัยนั้น ราชคหเศรษฐีได้ไปสวนแต่เช้าตรู่ ได้แลเห็นภิกษุเหล่านั้นเดินออกจากที่อยู่ต่างๆ คือ ป่า โคนไม้ ภูเขา ซอกเขา ถ้ำเขา ป่าช้า ป่าชฎู ที่แจ้ง ลอมฟางแต่เช้าตรู่ มีอาการเดินไปข้างหน้า ถอยกลับ แลเหลียว คู้แขน เขยียดแขน นำเลื่อมใส มีจักขุทอดลง สมบูรณ์ด้วยอิริยาบถ ครั้นแล้วก็มีจิตเลื่อมใส จึงเข้าไปหาภิกษุเหล่านั้นเรียนถามว่าท่านเจ้าข้า หากข้าพเจ้าสร้างวิหารถวาย พระคุณเจ้าจะอยู่ในวิหารของข้าพเจ้าหรือไม่

ภิกษุเหล่านั้นตอบว่า คุณก่อนคบดี พระผู้มีพระภาคเจ้ายังมิได้ทรงอนุญาตวิหาร.

เศรษฐีกล่าวว่า ท่านเจ้าข้า ถ้าเช่นนั้น พระคุณเจ้าจงทูลถามพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วแจ้งแก่ข้าพเจ้า.

ภิกษุเหล่านั้นรับคำของราชคหเศรษฐี แล้วเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ถวายบังคมนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง แล้วทูลถามว่า พระพุทธเจ้าข้า ราชคหเศรษฐีประสงค์จะสร้างวิหารถวาย ข้าพระพุทธเจ้าทั้งหลายจะพึงปฏิบัติอย่างไร พระพุทธเจ้าข้า. **ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงทำธรรมิกถา ในเพราะเหตุเป็นคำมูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วรับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า**คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเสนาสนะ ๕ ชนิด คือ วิหาร ๑ เรือนมุงแถบเดียว ๑ เรือนชั้น ๑ เรือนโล้น ๑ ถ้ำ ๑

๒. วัตถุสิ่งของเล็กๆ น้อยๆ ที่เหมาะสมแก่การใช้สอยและมีไว้ให้แก่ภิกษุ (แต่ไม่ใช่พระเครื่องหรือเงินตรา) เล่ม ๘ หน้า ๑๗๐ (เสนาสนขันธกะ)

อันภิกษุผู้แจกของเล็กน้อยนั้น เข้มเล่มหนึ่งก็ควรให้ มีดก็ควรให้ รองเท้าก็ควรให้ ประคดเอวก็ควรให้ สายโยกบาตรก็ควรให้ ผ้ากรองน้ำก็ควรให้ ฆมกรกก็ควรให้ ผ้ากุลี (ผืนผ้าที่เล็กและยาว) ก็ควรให้ ผ้าอัทฒกุลี (ผ้าผืนเล็กสั้นสำหรับใช้ขวางระหว่างขัณฑ์ต่อขัณฑ์ของจีวร) ก็ควรให้ ผ้ามณฑล (ผ้าสี่เหลี่ยมผืนใหญ่) ก็ควรให้ ผ้าอัทฒมณฑล (ผ้าสี่เหลี่ยมผืนเล็ก) ก็ควรให้ ผ้าอนุวาด (ผ้าขอบจีวร) ก็ควรให้ ผ้าน่านสกัต ก็ควรให้ ถ่านเนยใส น้ำมัน น้ำผึ้ง หรือน้ำอ้อยของสงฆ์มีอยู่ ควรให้ลิ้มได้คราวเดียว ถ้าต้องการอีก ก็ควรให้อีก ถ้าต้องการแม้อีก ก็ควรให้อีก.

๓. วัตถุในพระพุทธศาสนาที่ไม่ควรแจก ๕ หมวด เล่ม ๘ หน้า ๑๕๑ บรรทัดที่ ๑๖ (เสนาสนขันธกะ)

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าทรงติเตียนว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย โฉนโมฆบุรุษเหล่านั้น จึงแจกจ่ายเสนาสนะของสงฆ์แล้ว การกระทำของโมฆบุรุษเหล่านั้น ไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส... ครั้นแล้ว ทรงทำธรรมิกถารับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย ของที่ไม่ควรแจกจ่าย ๕ หมวดนี้ อันภิกษุไม่ควรแจกจ่ายให้ไป แม้สงฆ์ คณะ หรือบุคคล แจกจ่ายไปแล้วก็ไม่เป็นอันแจกจ่าย รูปใดแจกจ่าย ต้องอาบัติอุตุลัจฉัย ของไม่ควรแจกจ่าย ๕ หมวดอะไรบ้าง คือ อาราม พื้นที่อารามนี้ เป็นของที่ไม่ควรแจกจ่ายหมวดที่ ๑ สงฆ์ก็ดี คณะก็ดี บุคคลก็ดี ไม่ควรแจกจ่ายให้ไป แม้แจกจ่ายไปแล้ว ก็ไม่ใช่อันแจกจ่าย รูปใดแจกจ่าย ต้องอาบัติอุตุลัจฉัย (แปลว่า การละเมิดที่มีโทษอ้วนและหยาบ)

วิหาร พื้นวิหาร นี้เป็นของที่ไม่ควรแจกจ่ายหมวดที่ ๒ สงฆ์ก็ดี คณะก็ดี บุคคลก็ดี ไม่ควรแจกจ่ายให้ไป แม้แจกจ่ายไปแล้ว ก็ไม่ใช่อันแจกจ่าย รูปใดแจกจ่าย ต้องอาบัติอุตุลัจฉัย
เตียง ตั่ง ฟูก หมอน นี้เป็นของที่ไม่ควรแจกจ่ายหมวดที่ ๓ สงฆ์ก็ดี คณะก็ดี บุคคลก็ดี ไม่ควรแจกจ่ายให้ไป แม้แจกจ่ายไปแล้ว ก็ไม่ใช่อันแจกจ่าย รูปใดแจกจ่าย ต้องอาบัติอุตุลัจฉัย
หม้อโลหะ อ่างโลหะ กระจ่างโลหะ กระจทะโลหะ มีด ขวาน ฝั้ง จอบ สว่าน นี้เป็นของที่ไม่ควรแจกจ่ายหมวดที่ ๔ สงฆ์ก็ดี คณะก็ดี บุคคลก็ดี ไม่ควรแจกจ่ายให้ไป แม้แจกจ่ายไปแล้ว ก็ไม่ใช่อันแจกจ่าย

รูปใดแจกจ่าย ต้องอาบัติอุลลัจจัย

เถาว์ลัย ไม้ไผ่ หญ้าปล้อง หญ้ามุงกระต่าย หญ้าสามัญ ดิน เครื่องไม้ เครื่องดิน นี่เป็นของที่ไม่ควรแจกจ่าย
หมวดที่ ๕ สงฆ์ก็ดี คณะก็ดี บุคคลก็ดี ไม่ควรแจกจ่ายให้ไป แม้แจกจ่ายไปแล้ว ก็ไม่เป็นอันแจกจ่าย
รูปใดแจกจ่าย ต้องอาบัติอุลลัจจัย

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ของที่ไม่ควรแจกจ่ายมี ๕ หมวดนี้แล สงฆ์ก็ดี คณะก็ดี บุคคลก็ดี ไม่ควรแจกจ่ายให้ไป
แม้แจกจ่ายไปแล้ว ก็ไม่เป็นอันแจกจ่าย รูปใดแจกจ่าย ต้องอาบัติอุลลัจจัย

***** พระพุทธเจ้าชี้ชัดไว้แล้วถึงวัตถุในพระพุทธศาสนาที่ห้ามไว้ใช้สอยในวัดได้ แต่ในพุทธทศวรรษนั้นไม่มี
พุทธรูปโลหะ – พระพุทธรูปไม้ – พระพุทธรูปดิน – หิน – ปูนใดๆ เลย**

**๔. เงิน – ทอง เป็นวัตถุต้องห้ามทั้งแก่สงฆ์ – คณะ – บุคคล
เล่ม ๓ หน้า ๕๔๐ บรรทัดที่ ๖ (โกสิยวรรค ลิกขาบทที่ ๘)**

...ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุนี้แล เราจักบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย อาศัยอำนาจประโยชน์ ๑๐
ประการ คือ เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อความสำราญแห่งสงฆ์ ๑ เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก ๑ เพื่ออยู่
สำราญแห่งภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รัก ๑ เพื่อป้องกันอาสวะอันจะบังเกิดในปัจจุบัน ๑ เพื่อกำจัดอาสวะอันจักบังเกิด
ในอนาคต ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส ๑ เพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่เลื่อมใสแล้ว ๑
เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสังฆธรรม ๑ เพื่อถือตามพระวินัย ๑ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลพวกเธอพึงยกสิกขาบท
นี้ขึ้นแสดงอย่างนี้ ว่าดังนี้

พระบัญญัติ

**อนึ่ง ภิกษุใด รับกัถิ ให้รับกัถิ ซึ่งทอง เงิน หรือยินดีทอง เงิน อันเขาเก็บไว้ให้
เป็นนิสัคคิยปาจิตตีย์. (แปลว่า การละเมิดที่มีโทษทำความดีให้ตกไป จำต้องสลละสิ่งของนั้น)**

*** วัตถุประสงค์ห้ามทางพระวินัยนี้ ถ้าหากสงฆ์ – คณะ – บุคคลใดมิไว้ สงฆ์ – คณะ – บุคคลนั้น ก็ต้องสละออก ถ้าไม่สละออกก็ต้องอาบัติอยู่เป็นอาจิณและเมื่อสละเงิน – ทองอย่างถูกต้องแล้ว แม้มีผู้นำเงิน – ทองนั้นไปหาสิ่งของที่สมควรแก่ภิกษุมหาวยหมุกุภิกษุ แต่สิ่งของที่สมควรนั้น ก็ไม่สมควรแก่ภิกษุผู้เป็นเจ้าของเงินหรือทองที่ได้สละเงิน – ทองไป ตามเรื่องราวที่ปรากฏดังต่อไปนี้

๕. สิ่งของที่ได้มาจากการซื้อด้วยเงินที่ผิดวินัย...สิ่งของนั้นไม่ควรแก่ภิกษุผู้เป็นเจ้าของเงิน เล่ม ๓ หน้า ๕๔๕ บรรทัดที่ ๔ – ๑๓ (โกถียวรรค สิกขาบทที่ ๘)

ชื่อว่า รูปียปฏิคคาหกั ฐเปตฺวา สพฺเพเหว ปรีกฺขชิตฺพุํ มีความว่า ภิกษุทั้งหมดพึงแจกกันบริโภค. ภิกษุผู้รับรูปียะ (เงิน – ทอง) ไม่พึงรับส่วนแบ่ง. แม้ได้ส่วนที่ถึงแก่พวกภิกษุอื่นหรืออารามิกชน (คนวัด) แล้ว จะบริโภค ก็ไม่ควร. โดยที่สุดเนยใส หรือน้ำมันนั้น อันสัตว์ดิรัจฉานมีลิงเป็นต้น ลักเอาไปจากส่วนแบ่งนั้น วางไว้ในป่าหรือที่หล่นจากมือของสัตว์เหล่านั้น ยังเป็นของอันสัตว์ดิรัจฉานหวงแหนก็ดี เป็นของบังสุกุล (ที่เขาทิ้งแล้ว) ก็ดี ไม่สมควรทั้งนั้น. แม้จะอบเสนาสนะ ด้วยน้ำอ้อยที่นำมาจากส่วนแบ่งนั้น ก็ไม่ควร. จะตามประทีป (จุดไฟ) ด้วยเนยใส หรือน้ำมันนั้นแล้วนอนก็ดี กระทำกสิณบริกรรมก็ดี สอนหนังสือก็ดี ด้วยแสงสว่างแห่งประทีปนั้น ย่อมไม่ควร. อนึ่ง จะทาแผลที่ร่างกายด้วยน้ำมัน น้ำผึ้งและน้ำอ้อยเป็นต้น จากส่วนแบ่งนั้น ก็ไม่ควรเหมือนกัน. **คนทั้งหลาย เอวัตถุ (คือเงิน – ทองที่ภิกษุรับไว้) นั้น จำหา (ซื้อ) เติงและตั้งเป็นต้นก็ดี สร้างอุโบสถาคารก็ดี สร้างโรงฉันก็ดี (ภิกษุผู้รับเงิน – ทองนั้น) จะบริโภคใช้สอย ก็ไม่ควร. แม้ร่มาแห่งโรงฉันเป็นต้น อันแผ่ไปอยู่ตามเขตของเรือน ก็ไม่ควร.**

๖. สิ่งของที่พระซื้อเองด้วยเงินที่ผิดวินัย...ย่อมไม่ควรแม้แก่สหธรรมิกทั้ง ๕ เล่ม ๓ หน้า ๕๖๘ บรรทัดที่ ๑๔ (โกถียวรรค สิกขาบทที่ ๙)

ความพิสดารว่า ภิกษุใด รับเอารูปียะ (เงิน – ทอง) แล้วจ้างให้ขุดแร่เหล็กขึ้นด้วยรูปียะนั้น, ให้ช่างเหล็กถลุงแร่เหล็กนั้น แล้วให้ทำบาตรด้วยโลหะนั้น. บาตรนี้ ชื่อว่าเป็นมหาอกัปปิยะ (คือ ไม่สมควรอย่างยิ่ง) ภิกษุนั้นไม่อาจทำให้เป็นกัปปิยะ (บาตรที่สมควร) ได้ด้วยอุบายใดๆ. ก็ถ้าว่า ทำลายบาตรนั้นแล้ว ให้ช่างทำกระดาง. แม้กระดางนั้นก็เป็นอกัปปิยะ. (ไม่สมควร) ให้กระทำมิด แม้ไม้สีฟันที่ตัดด้วยมิดนั้น

ก็เป็นอกัปปิยะ. ให้กระทำเบ็ด แม้ปลาที่เขาให้ตายด้วยเบ็ดนั้น ก็เป็นอกัปปิยะ. ภิกษุให้ช่างเผาตัวมีคิให้ร้อน แล้วแช่น้ำหรือนมสดให้ร้อน. แม่น้ำและนมสดนั้น ก็เป็นอกัปปิยะเช่นกัน. ในมหาปัจฉริทานกล่าวว่ ก็ภิกษุใด รับประทานแล้วซื้อบาตรด้วยรูปิยะนั้น, **แม้บาตรนี้ของภิกษุนั้น ก็เป็นอกัปปิยะ ไม่สมควรแม้แก่สหธรรมิกทั้ง ๕ (คือ ภิกษุ – ภิกษุณี – นางสิกขมานา – สามเณร – สามเณรี)**

*** ในกรณีนี้หมายถึง ภิกษุทั้งรับเงิน – ทองโดยไม่ถูกวินัยของ และไปซื้อสิ่งของด้วยเงิน – ทองนั่นเอง สิ่งของนั้นๆ ไม่เหมาะแก่สหธรรมิกทั้ง ๕ และสิ่งของที่ได้มานั้นก็ต้องสละให้พ้นไปจากสหธรรมิกทั้ง ๕ โดยเด็ดขาดด้วย จึงจะพ้นบาปจากการกระทำผิดเช่นนี้

*** เมื่อมีวัตถุสิ่งของที่ไม่สมควรตามธรรมวินัยแก่ภิกษุที่จะต้องทำลาย พระพุทธเจ้าก็อนุญาตให้ทำลายได้ แม้วัตถุสิ่งของนั้นจะดูมีค่ามีราคามากมายเพียงใดก็ตาม **ก็ต้องทำลาย** ดังเรื่องราวที่มีปรากฏดังต่อไปนี้

๓. พระพุทธเจ้ารับสั่งให้ทำลายกุฎิที่ผิดวินัย (ทำจากดินล้วนๆ)

เล่ม ๒ หน้า ๒ และหน้า ๘๓ – ๘๔ (พุทธปาราชิก)

..ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จลงจากภูเขาคิชฌกูฏพร้อมด้วยภิกษุเป็นอันมาก ทอดพระเนตรเห็นกุฎินั้น งดงามน่าดูน่าชมมีสีแสด ครั้นแล้วจึงตรัสถามภิกษุทั้งหลายว่า **ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นั่นอะไร งดงาม น่าดู น่าชม มีสีแสดเหมือนแมลงค่อมทอง** ครั้นภิกษุเหล่านั้นกราบทูลให้ทรงทราบแล้วพระพุทธองค์ทรงติเตียนว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโมฆบุรุษนั้น ไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร มิใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนโมฆบุรุษนั้นจึงได้ขยำโคลนทำกุฎิสำเร็จด้วยดินล้วนด้วยตนเองเล่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความเอ็นดู ความอนุเคราะห์ ความไม่เบียดเบียนหมู่สัตว์มิได้มีแก่โมฆบุรุษนั้นเลย **พวกเธอจงไปทำลายกุฎินั้น** พวกเพื่อนพรหมจารีชั้นหลังอย่าถึงความเบียดเบียนหมู่สัตว์เลย อันภิกษุไม่ควรทำกุฎิที่สำเร็จด้วยดินล้วน ภิกษุใดทำ ต้องอาบัติทุกกฏ. (แปลว่า การละเมิดโทษที่ชั่ว)

ภิกษุเหล่านั้นรับพระพุทธาณัติแล้วพากันไปที่กุฎินั้น **ครั้นถึงแล้วได้ทำลายกุฎินั้นเสีย**

ท่านพระธนิยะกุมภการบุตรจึงถามภิกษุเหล่านั้นว่า อาวุโส พวกท่านทำลายกุฎิของผมนะเพื่ออะไร.

ภิกษุเหล่านั้นตอบว่า พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ทำลายขอรับ.

พระธนิยะกุมภการบุตรกล่าวว่า ทำลายเถิดขอรับ ถ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้ธรรมสาหมิรับสั่งให้ทำลาย.

[พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงรับสั่งให้ทำลายกฐีเป็นอกัปปิยะ (ที่ไม่สมควร)]

หลายบทว่า เอวมกฺขเตติ โข ฯ เป ฯ ตํ กุฏฺฐิ กิณฺทีสุ ความว่า
 ภิกษุเหล่านั้น รับพระพุทธานุติแล้ว ก็เอาไม้และหินทำลายกฐีนั่นให้กระจัดกระจายแล้ว.
 พระชนิยะ นั่งพักกลางวันอยู่ที่ข้างๆ หนึ่ง จึงได้มาเพราะเสียงนั้น แล้วถามภิกษุเหล่านั้นว่า
 อาวุโส! พวกท่านทำลายกฐีของผมนะ เพื่ออะไร? แล้วได้ฟังว่า พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้พวกกระผมทำลาย
 จึงได้ยอมรับเพราะเป็นผู้ว่าง่าย. ถามว่า ก็เพราะเหตุไร พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงรับสั่งให้ทำลายกฐีที่พระเถระนี้
 ทำด้วยความอดสาหะอย่างใหญ่ยิ่งเพื่อเป็นที่อยู่ของตน, แม้การงาน (คือสิ่งของเช่นบานประตู เป็นต้น) ที่ยังใช้
 การได้ในกฐีนี้นี้ของพระเถระนั้น มีอยู่มิใช่หรือ ?

แก้วว่า มีอยู่แม้ก็จริง ถึงกระนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเข้าพระทัยว่ากฐีที่พระชนิยะทำนี้
เป็นของไม่สมควรจึงรับสั่งให้ทำลายกฐีนั่นเสีย คือที่รับสั่งให้ทำลายเสียเพราะว่า เป็นของของเดียรฉัตร.

๘. พระพุทธเจ้ารับสั่งให้ทำลายบาตรที่ผิดวินัย (ทำจากไม้)

เล่ม ๕ หน้า ๑๓ – ๑๔ – ๑๕ (ขุททกวัตตอุจันธกะ)

สมัยต่อมา **ปุมไม้แก่นจันทน์มีราคามาก** ได้บังเกิดแก่เศรษฐีชาวเมืองราชคฤห์ จึงราชคหเศรษฐีได้คิดว่า
 ถ้ากระไรเราจะให้ก่ลิงบาตรด้วยปุมไม้แก่นจันทน์นี้ ส่วนที่ก่ลิงเหลือเราจักเก็บไว้ใช้ และเราจักให้บาตรเป็น
 ทาน หลังจากนั้น ท่านราชคหเศรษฐีให้ก่ลิงบาตรด้วยปุมไม้แก่นจันทน์นั้น แล้วใส่สาแหรกแขวนไว้ที่ปลาย
 ไม้ไผ่ผูกต่อๆ กันขึ้นไป แล้วกล่าวอย่างนี้ว่า สมณะหรือพราหมณ์ผู้ใดเป็นพระอรหันต์และมีฤทธิ์จึงปลดบาตร
 ที่เราให้แล้วไปเถิด....

สมัยต่อมา ท่านพระมหาโมคคัลลานะกับท่านพระปิณโฑลภารทวาชะครองอัครवासก (สบง) ในเวลาเช้าแล้ว
 ถือบาตรจิ๋ว เข้าไปบิณฑบาตในเมืองราชคฤห์ อันที่แท้ท่านพระปิณโฑลภารทวาชะเป็นอรหันต์และมีฤทธิ์แม้
 ท่านพระมหาโมคคัลลานะก็เป็นพระอรหันต์และมีฤทธิ์ จึงท่านพระปิณโฑลภารทวาชะ ได้กล่าวกะท่านพระ
 มหาโมคคัลลานะว่า ไปเถิด ท่านโมคคัลลานะจงปลดบาตรนั้นลง บาตรนั้นของท่าน แม้ท่านพระโมคคัลลานะ
 ก็กล่าวกะท่านพระปิณโฑลภารทวาชะว่า ไปเถิด ท่านภารทวาชะ จงปลดบาตรนั้นลง บาตรนั้นของท่าน
 จึงท่านพระปิณโฑลภารทวาชะเหาะขึ้นสู่เวหาส ถือบาตรนั้นเวียนไปรอบเมืองราชคฤห์ ๓ รอบ....

ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประชุมภิกษุสงฆ์ในเพราะเหตุเป็นเค้ามูลนั้น ในเพราะเหตุแรกเกิดนั้น แล้วทรงสอบถามท่านพระปิลโทถลการทวาชะว่า การทวาชะ ข่าว่าเธอปลดบาตรของราชคหเศรษฐีลงจริงหรือ ท่านพระปิลโทถลการทวาชะทูลรับว่า จริง พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงติเตียนว่า การทวาชะ การกระทำของเธอนั้นไม่เหมาะ ไม่สม ไม่ควร ไม่ใช่กิจของสมณะ ใช้ไม่ได้ ไม่ควรทำ โฉนเธอจึงได้แสดงอิทธิปาฏิหาริย์ ซึ่งเป็นธรรมอันยอดเยี่ยมของมนุษย์แก่พวกคฤหัสถ์ เพราะเหตุแห่งบาตรไม้ ซึ่งเป็นคุจฉากศพเล่า มาดูการแสดงของลับเพราะเหตุแห่งทรัพย์เป็นคุจฉากศพ แม้ฉันใด เธอก็ฉันนั้นเหมือนกัน ได้แสดงอิทธิปาฏิหาริย์ซึ่งเป็นธรรมอันยอดเยี่ยมของมนุษย์แก่พวกคฤหัสถ์ เพราะเหตุแห่งบาตรไม้ซึ่งเป็นคุจฉากศพ การกระทำของเธอนั้นไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนที่ยังไม่เลื่อมใส... ครั้นแล้วทรงทำธรรมิกถารับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ ซึ่งเป็นธรรมอันยอดเยี่ยมของมนุษย์แก่พวกคฤหัสถ์ รูปใดแสดง ต้องอาบัติทุกกฏ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงทำลายบาตรไม้นั้น บดให้ละเอียด ใช้เป็นยาหยอดตาของภิกษุทั้งหลาย อนึ่ง ภิกษุไม่พึงใช้บาตรไม้ รูปใดใช้ต้องอาบัติทุกกฏ.

๕. ของใช้ที่ไม่ควรแก่สมณะพึงทำลายหรือทำให้ถูกต้องตามธรรมวินัยเสียก่อน แล้วจึงนำมาใช้ เล่ม ๕ หน้า ๑๕๐ บรรทัดที่ ๖ (เสนาสนขันธกะ)

สมัยนั้น สมเด็จพระอัยยิกา (ย่า) ของพระเจ้าปเสนทิโกศลทิวกคต (ตาย) เพราะพระนางทิวกคตเครื่องอกัปปิยภัณฑ์ (สิ่งของที่ไม่สมควร) เป็นอันมากบังเกิดแก่สงฆ์คือ เก้าอี้นอน เติงใหญ่ ผ้าโกเชว้ขนยาว เครื่องลาดที่ทำด้วยขนแกะวิจิตรด้วยลวดลายเครื่องลาดที่ทำด้วยขนแกะสีขาว เครื่องลาดที่มีสัณฐานเป็นช่อดอกไม้ เครื่องลาดที่ยัดนุ่น เครื่องลาดขนแกะวิจิตรด้วยรูปสัตว์ร้ายมีสีหะและเสือเป็นต้น เครื่องลาดขนแกะมีขนตั้ง เครื่องลาดขนแกะมีขนข้างเดียว เครื่องลาดทองและเงินแกมใหม่ เครื่องลาดไหมขลิบทองและเงิน เครื่องลาดขนแกะจุนางพื่อน ๑๖ คน เครื่องลาดหลังช้าง เครื่องลาดหลังม้า เครื่องลาดในรถ เครื่องลาดที่ทำด้วยหนังสัตว์ชื่ออชินะอันมีขนอ่อนนุ่ม เครื่องลาดอย่างคิที่ทำด้วยหนังชะมด เครื่องลาดมีเพดาน เครื่องลาดมีหมอนข้าง ภิกษุทั้งหลาย กราบทูลเรื่องนั้นแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า **ดูก่อนภิกษุทั้งหลายเราอนุญาตให้ตัดเก้าอี้นอนแล้วใช้สอยได้ เติงใหญ่ทำลายรูปสัตว์ร้ายเสียแล้วใช้สอยได้ พูกที่ยัดนุ่นหรือแล้วทำเป็นหมอน นอกนั้นทำเป็นเครื่องลาดพื้น.**

**๑๐. เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว ได้มีการสร้างสถูปเพื่อบรรจุพระบรมธาตุให้
พุทธศาสนิกชนบูชาและรำลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า โดยไม่มีการสร้างพระพุทธรูป
เล่ม ๑๓ หน้า ๓๓๓ บรรทัดที่ ๑๖ (มหาปรินิพพานสูตร)**

การแบ่งพระสรีระธาตุ

หมู่คณะเหล่านี้กล่าวว่า ข้าแต่พรหมณ์ ถ้าเช่นนั้นขอท่านนั้นแหละ จงแบ่งพระสรีระธาตุพระผู้มีพระภาคเจ้า ออกเป็น ๘ ส่วนเท่าๆ กัน ให้เรียบร้อยเถิด. โทณพรหมณ์รับคำของหมู่คณะเหล่านั้นแล้ว แบ่งพระสรีระธาตุ พระผู้มีพระภาคเจ้าออกเป็น ๘ ส่วนเท่ากันเรียบร้อย จึงกล่าวกะหมู่คณะเหล่านั้นว่า **ดูก่อนท่านผู้เจริญทั้งหลาย ขอพวกท่านจงให้ทานนี้แก่ข้าพเจ้าเถิด ข้าพเจ้าจักกระทำพระสถูปและการฉลองพระนาถบ้าง.** ทูตเหล่านั้นได้ให้ทานแก่โทณพรหมณ์.

พวกเจ้าโมริยะเมืองปีปผลิวัน ได้สดับว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าปรินิพพานในเมืองกุสินารา จึงทรงส่งทูตไปหาพวก เจ้ามัลละเมืองกุสินาราว่าพระผู้มีพระภาคเจ้าก็เป็นกษัตริย์ แม้เราก็กษัตริย์ เราควรจะได้ส่วนพระสรีระธาตุ พระผู้มีพระภาคเจ้าบ้าง จักได้กระทำพระสถูปและการฉลองพระสรีระธาตุพระผู้มีพระภาคเจ้า.

พวกเจ้ามัลละเมืองกุสินารากล่าวว่า ส่วนพระสรีระธาตุพระผู้มีพระภาคเจ้าไม่มี เราได้แบ่งพระสรีระธาตุของ พระผู้มีพระภาคเจ้าเสียแล้ว ขอพวกท่านจงนำพระอังคารไปแต่ที่นี้เถิด. พวกทูตนั้นนำพระอังคารไปจากที่นั่น แล้ว. ครั้งนั้น พระเจ้าแผ่นดินมคธพระนามว่าชาติศัตรูเวเทหิบุตร ได้กระทำพระสถูปและการฉลองพระสรีระ ธาตุพระผู้มีพระภาคเจ้าในกรุงราชคฤห์.

พวกกษัตริย์ลิจฉวีเมืองเวสาลี ได้กระทำพระสถูป... ในเมืองเวสาลี.

พวกกษัตริย์ศากยะเมืองกบิลพัสดุ์ ได้กระทำพระสถูป... ในเมืองกบิลพัสดุ์.

พวกกษัตริย์อูลูเมืองอัลลกะปปะ ได้กระทำพระสถูป... ในเมืองอัลลกะปปะ.

พวกกษัตริย์โกติยะเมืองรามคาม ได้กระทำพระสถูป... ในเมืองรามคาม.

พรหมณ์ผู้ครองเมืองเวณฐทีปะ ได้กระทำพระสถูป... ในเมืองเวณฐทีปะ.

พวกเจ้ามัลละเมืองปาวา ได้กระทำพระสถูป... ในเมืองปาวา.

พวกเจ้ามัลละเมืองกุสินารา ได้กระทำพระสถูป... ในเมืองกุสินารา.

โทณพรหมณ์ได้กระทำพระสถูปและการฉลองพระนาถ.

พวกกษัตริย์โมริยะเมืองปีปผลิวัน ได้กระทำพระสถูปและการฉลองพระอังคาร (ขี้เถ้า) ในเมืองปีปผลิวัน.

พระสถูปบรรจุพระศรีระชาคุมี ๘ แห่ง เป็น ๕ แห่งทั้งบรรจุทะนาน เป็น ๑๐ แห่งทั้งพระสถูปบรรจุพระ
อังคารด้วยประการฉะนี้ **การแจกพระธาตุและการก่อพระสถูปเช่นนี้เป็นแบบอย่างมาแล้ว.**

๑๑. พระพุทธเจ้าตรัสถึงบุคคลผู้สมควรนำกระดูกบรรจุสถูปไว้บูชา มี ๔ จำพวกเท่านั้น เล่ม ๓๕ หน้า ๖๑๒ (อุปารหสูตร)

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อุปารหะ (บุคคลผู้ควรนำอัฐิธาตุบรรจุสถูปไว้บูชา) ๔ จำพวกนี้
อุปารหะ ๔ เป็นไฉน คือ

ตถาคต อรหันต์ สมุทสาสมพุทฺโธ	พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
ปัจเจกพุทฺโธ	พระปัจเจกพุทธะ
ตถาคตสาวโก	พระสาวกของพระตถาคต
ราชา จกฺกวัตฺติ	พระเจ้าจักรพรรดิ นี้แลอุปารหะ ๔.

...ถามว่า เพราะเหตุไร พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงทรงอนุญาตการก่อทำสถูปแต่พระเจ้าจักรพรรดิซึ่งสวรรคตแล้ว
แต่ไม่ทรงอนุญาตให้ทำแก่ภิกษุผู้เป็นปุถุชนผู้มีศีล.

ตอบว่า เพราะความเป็นอัจฉริยะ. ก็เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงอนุญาตสถูปทั้งหลายแก่ภิกษุผู้เป็นปุถุชน
ก็จะไม่พึงมีช่องว่างแก่บ้านและทำเรือในดัมพพีณณิทวีป (เกาะลังกา) เลย ในฐานะอื่นก็อย่างนั้น
เพราะฉะนั้น จึงไม่ทรงอนุญาตด้วยทรงเห็นว่า ภิกษุเหล่านั้นจักไม่เป็นอัจฉริยะ.
พระเจ้าจักรพรรดิทรงอุปติพระองค์เดียวเท่านั้น ด้วยเหตุนี้สถูปของพระเจ้าจักรพรรดิจึงเป็นอัจฉริยะ.
แต่ควรทำสักการะแม่ใหญ่แก่ภิกษุปุถุชนผู้มีศีลคฤภิกษุผู้ปรินิพพานแล้วฉะนั้น โดยแท้.

๑๒. เจดีย์ที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในพระพุทธานามมีเพียง ๓ ประเภทเท่านั้น เล่ม ๖๐ หน้า ๒๖๗ (อรรถกถาถึงคชาดก)

...พระอานนทเถระรับว่า ดิละ แล้วทูลถามพระตถาคตว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญเจดีย์มีกี่อย่าง.
พระศาสดาตรัสตอบว่า มีสามอย่างอานนท์.
พระอานนทเถระทูลถามว่า สามอย่างอะไรบ้างพระเจ้าข้า.

พระศาสดาตรัสว่า ชาติุเจติย ๑ ปริโภคเจติย ๑ อุทเทสิกเจติย ๑.

พระอานนทเถระทูลว่าข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เมื่อพระองค์เสด็จจาริกไป ข้าพระองค์อาจกระทำเจติยได้หรือ. พระศาสดาตรัสว่า อานนท สำหรับชาติุเจติยไม่อาจทำได้ เพราะชาติุเจติยนั้น จะมีได้ในเวลาที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว **สำหรับอุทเทสิกเจติยก็ไม่มีวัตถุปรากฏ เป็นเพียงเนื่องด้วยตถาคตเท่านั้น...**

***** พระธรรมวินัยเป็นสิ่งที่เนื่องด้วยพระพุทธเจ้าโดยตรง และเมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว พระองค์ก็ทรงตั้งพระธรรมวินัยให้เป็นตัวแทนของพระองค์ ดังนั้นชาวพุทธไม่ควรจะนำวัตถุใดๆ มาเป็นตัวแทนอันเป็นการขัดกับพระดำรัสของพระพุทธเจ้า**

๑๓. สาวกที่ประพฤติกเลิกละล้างคำสอนของพระพุทธเจ้า

ชื่อว่าเรียกร้องพระองค์ด้วยความเป็นศัตรู เล่ม ๒๓ หน้า ๒๔ (มหาสุญญตาสูต)

...คุณอานนท ก็เหล่าสาวกย่อมเรียกร้องศาสดาด้วยความเป็นข้าศึก ไม่ใช่เรียกร้องด้วยความเป็นมิตรอย่างไร ? คุณอานนท ศาสดาในธรรมวินัยนี้เป็นผู้อนุเคราะห์ แสวงหาประโยชน์เกื้อกูล อาศัยความเอ็นดูแสดงธรรมแก่สาวกทั้งหลายว่า **นี่เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่พวกเธอ นี่เพื่อความสุขแก่พวกเธอ เหล่าสาวกของศาสดานั้นไม่ฟังด้วยดี ไม่เจียโฮตสดับ (ไม่เจียหูฟัง) ไม่ตั้งจิตรับรู้และประพฤติกเลิกละล้างคำสอนของศาสดา** คุณอานนทอย่างนี้แล เหล่าสาวกชื่อว่าเรียกร้องศาสดาด้วยความเป็นข้าศึก ไม่ใช่เรียกร้องด้วยความเป็นมิตร

๑๔. พระพุทธรูปไม่ใช่ตัวแทนพระพุทธเจ้าด้วยประการทั้งปวง

เล่ม ๑๓ หน้า ๓๒๐ (มหาปรินิพพานสูตร)

....ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งกะท่านพระอานนทว่า คุณอานนท บางทีพวกเธอจะฟังมีความคิดอย่างนี้ว่า ปาพจน์ (คำสั่งสอนของพระพุทธองค์) มีพระศาสดาล่วงแล้ว พระศาสดาของพวกเราไม่มี ชื่อนี้ พวกเธอไม่ฟังเห็นอย่างนั้น ธรรมก็ดี วินัยก็ดีอันใดอันเราแสดงแล้ว ได้บัญญัติไว้แล้วแก่พวกเธอ

ธรรมและวินัยอันนั้นจักเป็นศาสดาแห่งพวกเธอ โดยกาลล่วงไปแห่งเรา.

๑๕. ทองเหลืองหล่อ ไม่ใช่พระพุทธรเจ้าแน่ เล่ม ๓๒ หน้า ๒๑๔ (อรรถกถาสูตที่ ๕)

บทว่า อปฺปฏิโม (ไม่มีผู้เปรียบ) ความว่า อตฺถภาพ (ความเป็นตัวตน) เรียกว่ารูปเปรียบ.

ชื่อว่าไม่มีผู้เปรียบ เพราะรูปเปรียบอื่นเช่นกับอตฺถภาพของท่านไม่มี. อีกอย่างหนึ่ง มนุษย์ทั้งหลายกระทำรูปเปรียบใดแล้วด้วยทองและเงินเป็นต้น ในบรรดารูปเปรียบเหล่านั้น ชื่อว่าผู้สามารถกระทำโอกาสแม้สักเท่าปลายขนทราย (แม้เพียงน้อยนิด) ให้เหมือนอตฺถภาพของพระตถาคตย่อมไม่มี เพราะเหตุนี้ จึงชื่อว่าไม่มีผู้เปรียบแม้โดยประการทั้งปวง.

บทว่า อปฺปฏิสโม (ไม่มีผู้เทียบ) ความว่า ชื่อว่าไม่มีผู้เทียบ เพราะใครๆ ชื่อว่าผู้จะเทียบกับอตฺถภาพของพระตถาคตนั้น ไม่มี.

๑๖. ผู้ไฉนดี – เพลิดเพลินในโลหะทั้งหลาย...พระพุทธรเจ้าตรัสว่าผู้นั้นยินดีในทุกข์ เล่ม ๑๗ หน้า ๖๗ และ หน้า ๗๐ บรรทัดที่ ๑๘ (อรรถกถามูลปริยายสูตร)

จริงอยู่ ปุถุชนนี้ยังฉันทราคะ (ความพอใจรักใคร่) ให้เกิดขึ้นในเหล็กและโลหะเป็นต้น เพลิดเพลิน พรั่นเพื่อหลงใหลเหล็กและโลหะเป็นต้น ย่อมหวงแหน รักษา ค้ำครองเหล็กเป็นต้นไว้ โดยนัยเป็นต้นว่า เหล็กของเรา โลหะของเรา ชื่อว่าย่อมสำคัญปฐวีภายนอก (ชาติดิน) ด้วยความสำคัญด้วยอำนาจตัณหา ด้วยประการฉะนี้. ก็หรือว่าปุถุชนย่อมทะยานอยากในปฐวีภายนอกนี้ว่า ขอเหล็กและโลหะเป็นต้นของเราพึงมีอยู่อย่างนี้ตลอดไปหรือตั้งจิตไว้เพื่อจะได้สิ่งที่ยังไม่ได้ว่า ด้วยศีลหรือพรหมจรรย์นี้ เราจักเป็นผู้มีอุปการณมีเหล็กและโลหะเป็นต้นที่ถึงพร้อมแล้วอย่างนี้. ปุถุชนชื่อว่า ย่อมสำคัญปฐวีภายนอกด้วยความสำคัญอันเกิดมาจากอำนาจตัณหาแม้ด้วยประการฉะนี้. อนึ่ง ปุถุชนอาศัยสมบัติหรือวิบัติแห่งเหล็กและโลหะเป็นต้นของตนแล้ว เกิดมานะขึ้นว่า ด้วยอุปการณนี้ เราจึงดีกว่าเขา เสมอเขาหรือเร็วกว่าเขา ปุถุชนชื่อว่าย่อมสำคัญปฐวีภายนอกด้วยความสำคัญอันเกิดมาจากอำนาจมานะอย่างนี้. ก็ปุถุชนเป็นผู้มีความสำคัญในเหล็กว่าชีวะ(มีชีวิต) ย่อมยึดมั่นว่านี่เป็นชีวะ. นัยในโลหะเป็นต้นก็มีนัยนี้. ปุถุชนชื่อว่า ย่อมสำคัญปฐวีภายนอกด้วยความสำคัญอันเกิดมาจากอำนาจทิฏฐิด้วยประการฉะนี้.

...อนึ่ง ปุถุชนไฉนดีปฐวี ปุถุชนนั้นย่อมยินดีทุกข์และทุกข์เป็นโทษ เพราะฉะนั้นท่านจึงกล่าวคำนี้ไว้

แม้เพราะการเห็นโทษ. สมดังที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสพระดำรัสนี้ไว้ว่า **ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราตลาดค**
กล่าวว่า ผู้ใดยินดีปฐวีธาตุผู้นั้นยินดีทุกข์ ผู้ใดยินดีทุกข์ผู้นั้นยอมไม่พ้นไปจากทุกข์ดังนี้.

***** ผู้ใดยินดีในพระพุทธรูป – เหริยญ – รูปหล่อ – พระเครื่อง ฯลฯ ก็เป็นบุคคลผู้ยินดีอยู่ในทุกข์**
ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ นั่นแล

๑๗. ผู้ยึดติด – อาลัยในวัตถุใด เมื่อตายแล้วต้องเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉานเฝ้าวัตถุนั้น
เล่ม ๔๓ หน้า ๑๗ บรรทัดที่ ๘ (เรื่องพระติสสเถระ)

...ลำดับนั้น พี่สาวของท่านจัดแจงวัตถุมียาคุณและภัตเป็นต้น เพื่อประโยชน์แก่ภิกษุสามเณรผู้ทำจิ๋วของ
พระติสสเถระนั้น. ก็ในวันที่ยุติสำเร็จ พี่สาวให้ทำสักการะมากมาย. ท่านแลดูจิ๋วแล้วเกิดความเชื่อใจในจิ๋ว
คิดว่า "ในวันพรุ่งนี้ เราจักห่มจิ๋วนี้" แล้วพบพาดไ่ว้ที่สายระเคียง ในราตรีนั้น **ไม่สามารถให้อาหารที่มันแล้ว**
ย่อยไปได้ มรณภาพ (ตาย) แล้ว เกิดเป็นเส้นที่จิ๋วนั่นเอง....

เล่ม ๕๑ หน้า ๑๐๗ บรรทัดที่ ๑๓ (อรรถกถาภัททชิเถรคาถา)

...พระศาสดาตรัสว่า ภัททชิ รัตนปราสาทที่เธอเคยอยู่ในเวลาที่เธอเป็นพระราชามีนามว่ามหาปนาทะ
อยู่ตรงไหน? พระภัททชิเถระกราบทูลว่า จมอยู่ในที่นี้พระเจ้าข้า.
พระศาสดาตรัสว่า ภัททชิ ถ้าเช่นนั้นเธอจงตัดความสงสัยของเพื่อนสพรหมจารีทั้งหลาย.
ในขณะนั้น พระเถระถวายบังคมพระศาสดาแล้ว ไปด้วยกำลังฤทธิ์ ยกยอดปราสาทขึ้นด้วยห้วแม่เท้าแล้วชะลอ
ปราสาทสูง ๒๕ โยชน์เหาะขึ้นบนอากาศ และเมื่อเหาะขึ้นได้ ๕๐ โยชน์ก็ยกปราสาทขึ้นพ้นจากน้ำ
ลำดับนั้นญาติทั้งหลายในภพก่อนของท่าน เกิดเป็นปลาเป็นเต่าและเป็นกบด้วยความโลภอันเนื่องอยู่ในปราสาท
เมื่อปราสาทนั้นถูกยกขึ้นก็หล่นตกลงไปในน้ำ พระศาสดาเห็นสัตว์เหล่านั้นตกลงไปจึงตรัสว่า ภัททชิ
ญาติทั้งหลายของเธอจะลำบาก. พระเถระจึงปล่อยปราสาทตามคำของพระศาสดา.

***** พวกคนที่มึ่เครื่องรางของขลังหรือวัตถุมงคลใดๆ ก็ตามและพวกคนเหล่านี้มีความรัก – อาลัย – ยึดถือ**
ในเครื่องรางของขลังหรือวัตถุมงคลใดๆ นั้นว่าเป็นที่พึ่งเมื่อพวกคนเหล่านี้ตายไปแล้วก็เข้าไปสถิตอยู่ในเครื่อง
รางของขลังหรือวัตถุมงคลเหล่านั้นก็มีมาก

๑๘. พระพุทธเจ้าเล็งเห็นโทษของผู้ยึดคิดในรูปร่างทั้งหลาย

เล่ม ๒๘ หน้า ๓๕๗ (อาทิตตปริยายสูตร)

...ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราจักแสดงอาทิตตปริยายและธรรมปริยายแก่เธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงฟัง
 ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อาทิตตปริยายและธรรมปริยายเป็นไฉน. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลแห่งจักขุนทรีย์ (ตา)
 ด้วยหลวมเหล็กอันร้อนไฟติดลูกโปลงแล้ว ยังคิดว่าการถืออนิมิตโดยอนุพยัญชนะในรูป อันจักขุวิญญาณพึงรู้แจ้ง
 จะดีอะไร วิญญาณอันตระการด้วยความยินดีในนิมิต (เครื่องหมาย) หรือตระการด้วยความยินดีในอนุพยัญชนะ
 เมื่อตั้งอยู่ที่พึงตั้งอยู่ได้ **ถ้าบุคคลพึงทำกาลกิริยา (ตาย) เสียในสมัยนั้นไซ้ร้ ข้อที่บุคคลจะพึงเข้าถึงคติ**
(การไปเกิด) ๒ อย่าง คือนรกหรือกำเนิดสัตว์เดียรฉานอย่างใดอย่างหนึ่งก็เป็นฐานะที่จะมีได้
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราเห็นโทษอันนี้จึงกล่าวอย่างนี้....

*** อนุพยัญชนะ หมายถึง การแยกถือเอาเป็นส่วนๆ เช่น ถือว่ามีองาม, เท้างาม, คิ้วงาม, หน้างาม เป็นต้น
 รูปในที่นี้หมายรวมทั้งพระพุทธรูปด้วย แม้แต่รูปร่างของพระพุทธเจ้าตัวจริงๆ เมื่อ ๒๕๐๐ กว่าปีก่อน
 ก็ยังอันตรายถ้าไปยึดถือเอาเป็นที่พึ่ง เพราะฉะนั้นจึงไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงพระพุทธรูปทั้งหลายหรือวัตถุทั้งหลาย.

๑๙. ผู้ที่มีความเห็นแย้งกับพระพุทธเจ้าย่อมประสบบาปเป็นอันมาก

เล่ม ๑๘ หน้า ๒๘๔, ๒๘๗ (อลคัททูปมสูตร)

...พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ดีแล้ว ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายรู้ถึงธรรมที่เราแสดงแล้วอย่างนี้ **โดยประการที่**
ธรรมทั้งหลายที่เรากล่าวแล้วว่า เป็นธรรมกระทำซึ่งอันตรายแก่ท่านทั้งหลายโดยอนกปริยาย ก็แหละธรรม
เหล่านั้นสามารถทำอันตรายแก่ผู้ส้องเสพได้จริง เรากล่าวกามทั้งหลายมีความยินดีน้อย มีทุกข์มาก มีความคับ
 แค้นมาก โทษในกามเหล่านั้นมีอยู่โดยยิ่ง เรากล่าวกามทั้งหลายมีอุปมาด้วยร่างกระดูก มีทุกข์มาก มีความคับ
 แค้นมาก โทษในกามเหล่านั้นมีอยู่อย่างยิ่ง ฯลฯ เรากล่าวกามทั้งหลายมีอุปมาด้วยศิระะงูพิษ มีทุกข์มาก
 มีความคับแค้นมาก โทษในกามเหล่านั้นมีอยู่อย่างยิ่ง เออก็แล อริฏฐภิกษุผู้เป็นเหล่ากอของคณมาเร้งนี้
กล่าวคู่เรา ขุดตนเองและประสบบาปมิใช่บุญเป็นอันมากด้วยทิวฐิอันชั่ว อันตนถือเอาชั่วแล้ว กรรมนั้นแลจักมี
 แก่เธอผู้เป็นโมฆบุรุษ เพื่อสิ่งไม่เป็นประโยชน์เพื่อทุกข์สิ้นกาลนาน.....ภิกษุทั้งหลายเพราะเหตุนั้น เธอทั้งหลาย
 พึงรู้ถึงเนื้อความแห่งภษิต (คำสั่งสอน) ของเราอย่างใด พึงทรงจำไว้อย่างนั้นเถิด **ก็แลเมื่อท่านทั้งหลาย ไม่พึงรู้**

ถึงเนื้อความแห่งภษิตของเรา ฟังสอบถามเราหรือถามภิกษุผู้ฉลาดก็ได้ เราจักแสดงธรรมมีอุปมาด้วยท่อนแก้ว
ท่านทั้งหลาย เพื่อต้องการสลัดออก ไม่ใช่เพื่อต้องการจะยึดถือ ท่านทั้งหลายจงฟังธรรมนั้น จงใส่ใจไว้ให้ดี

*** กาม หมายถึง รูป – รส – กลิ่น – เสียง – สัมผัส อันน่าปรารถนา – น่ารักใคร่ชอบใจ

๒๐. วัตถุปลูกเสกทั้งหลายเป็นสิ่งผิดในพระพุทธศาสนา

เล่ม ๑๑ หน้า ๓๑๕ (สามัญญผลสูตร)

มหาศีล

๑. ภิกษุเว้นขาดจากการเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา (วิชาที่ขัดกับพระนิพพาน) เช่นอย่างที่สมณ
พราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวก ฉันทโกชณะ (อาหาร) ที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา
เห็นปานนี้ คือ ทายอวัยวะ ทายนิมิต (ทายเครื่องหมาย) ทายฟ้าผ่าเป็นต้น ทำนายฝัน ทำนายลักษณะ ทำนาย
หนูกัดผ้า ทำพิธีบูชาไฟ ทำพิธีเบิกแว่นเวียนเทียน ทำพิธีชัศตเกลือบบูชาไฟ ทำพิธีชัศตราบูชาไฟ ทำพิธีชัศ
ข้าวสารบูชาไฟ ทำพิธีเติมเนยบูชาไฟ ทำพิธีเติมน้ำมันบูชาไฟ ทำพิธีเสกเป่าบูชาไฟ ทำพิธีกรรมด้วยโลหิต
เป็นหมอคูอวัยวะ คุณลักษณะที่บ้าน คุณลักษณะที่นา เป็นหมอปลูกเสก เป็นหมอผี เป็นหมอลงเลขยันต์คุ้มกัน
บ้านเรือน เป็นหมองู เป็นหมอยาพิษ เป็นหมอแมลงป่อง เป็นหมอรักษาแผลหนูกัด เป็นหมอทายเสียงนก
เป็นหมอทายเสียงกา เป็นหมอทายอายุ เป็นหมอเสกกันลูกศร เป็นหมอทายเสียงสัตว์ แม้ข้อนี้ก็เป็ศีลของ
เธอประการหนึ่ง.

....๖. ภิกษุเว้นขาดจากการเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เช่นอย่างที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวก
ฉันทโกชณะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชาเห็นปานนี้ คือ ให้ฤกษ์อวามงคล
ให้ฤกษ์วิวาหมงคล ดูฤกษ์เรียงหมอน ดูฤกษ์หย่าร้าง ดูฤกษ์เก็บทรัพย์ ดูฤกษ์จ่ายทรัพย์ ดูโชคดี ดูเคราะห์
ให้ยาผดุงครรภ์ ร่ายมนต์ให้ลีนกระด้าง ร่ายมนต์ให้กางแข็ง ร่ายมนต์ให้มีอสัง ร่ายมนต์ให้หูไม่ได้ยินเสียง
เป็นหมอทรงกระจก เป็นหมอทรงหญิงสาว เป็นหมอทรงเจ้า บวงสรวงพระอาทิตย์ บวงสรวงท้าวมหาพรหม
ร่ายมนต์พันไฟ ทำพิธีเชิญขวัญ แม้ข้อนี้ก็เป็ศีลของเธอประการหนึ่ง.

๗. ภิกษุเว้นขาดจากการเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เช่นอย่างที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวก

ฉันโภชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชาเห็นปานนี้คือ **ทำพิธีบนบาน**
ทำพิธีแก้บน ร่ายมนต์ขับผี สอนมนต์ป้องกันบ้านเรือน ทำกะเทยให้กลับเป็นชาย ทำชายให้กลายเป็นกะเทย
ทำพิธีปลุกเรื้อน **ทำพิธีบวงสรวงพื้นที่** **พ่นน้ำมันต์** **รดน้ำมันต์** ทำพิธีบูชาไฟ ประยูรยาตำรอก ประยูรยาถ่าย
 ประยูรยาถ่ายโทษเบื้องบน ประยูรยาถ่ายโทษเบื้องล่าง ประยูรยาแก้ปวดศีรษะ หุงน้ำมันหยอดหู ประยูรยาตา ประยูรยา
 นัตถุ์ ประยูรยาทากัด ประยูรยาทาสमान ป้ายยาตา ทำการผ่าตัด รักษาเด็ก ชะแผล แม้ข้อนี้ก็เป็นศีลของเธอ
 ประการหนึ่ง....

ข้อความต่อไปนี้ เป็นบทสนทนาระหว่างพระอานนท์และสุกษมาณพโตเทยยบุตร หลังจากที่พระอานนท์ได้พูด
 เรื่อง จุลศีล - มัชฌิมศีล - มหาศีลของภิกษุให้สุกษมาณพฟังเสร็จแล้ว ซึ่ง **"มหาศีล"** นี้ก็รวมทั้งข้อห้ามเรื่อง
 เครื่องรางของขลัง - ของปลุกเสกทั้งหลายด้วย
 และเรื่องการร่ายเวทมนต์เพื่อการปลุกเสกวัตถุให้เกิดความเข้มขลังทั้งหลายนั้น ก็ไม่ใช่จะห้ามเฉพาะภิกษุ
 เท่านั้น แม้อุบาสก - อุบาสิกาทั้งหลายในพุทธศาสนาที่หวังความเจริญสู่จิตใจอย่างถูกต้องพระพุทธรูปเจ้าก็ตรัส
 ห้ามเอาไว้แล้วเช่นกัน

แม้อุบาสก - อุบาสิกาก็ไม่ควรทำการปลุกเสกเวทอาคมทั้งหลาย
เล่ม ๑๒ หน้า ๒๐๗ (สุกษสูตร)

....ดูก่อนมาณพ ภิกษุถึงพร้อมด้วยศีลอย่างนี้ ย่อมไม่ประสพภัยแต่ไหนๆ เพราะเป็นผู้สำรวมด้วยศีล
 เหมือนพระราชามหากษัตริย์ผู้ได้มูรธาภิเษกกำจัดศัตรูได้แล้ว ย่อมไม่ประสพภัยแม้แต่ไหนๆ เพราะศัตรูนั้น
 ดูก่อนสุกษมาณพ ภิกษุผู้ถึงพร้อมด้วยศีลก็ฉันนั้น ย่อมไม่ประสพภัยแต่ไหนๆ เพราะเป็นผู้สำรวมด้วยศีล
 ภิกษุผู้ถึงพร้อมด้วยศีลชั้นอันประเสริฐนี้ ย่อมเสวยสุขอันปราศจากโทษในภายใน ดูก่อนสุกษมาณพด้วยเหตุนี้
 แล ภิกษุเชื่อว่าเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยศีล. **ดูก่อนสุกษมาณพ** **ศีลชั้นอันประเสริฐนี้แล** **ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัส**
สรรเสริญ **และยังขมชนให้ยึดถือ ให้ตั้งอยู่ ให้ดำรงอยู่** **อนึ่ง** **ในธรรมวินัยนี้** **ยังมีกิจที่จะต้องทำให้ยิ่งขึ้นไป**
อยู่อีก.

รู้เรื่องพระพุทธรูป
ตามความเป็นจริง

คัดลอกจาก

พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล
ชุด 91 เล่ม

(มหามกุฏราชวิทยาลัย)

“รู้เรื่องพระพุทธรูป ตามความเป็นจริง”

รูปเหมือนพระพุทธรเจ้าไม่มี

เล่ม 32 หน้า 214 บรรทัด 6

อุปปฏิโม (ไม่มีผู้เปรียบ) ความว่า อัตภาพ (ความเป็นตัวตน) เรียกว่ารูปเปรียบ ชื่อว่าไม่มีผู้เปรียบ เพราะรูปเปรียบอื่นเช่นกับอัตภาพของท่านไม่มีอีกอย่างหนึ่ง มนุษย์ทั้งหลายกระทำรูปเปรียบได้ล้วนแล้วด้วยทองและเงินเป็นต้น ในบรรดารูปเปรียบเหล่านั้น ชื่อว่าผู้สามารถกระทำโอกาสแม่สักเท่าปลายขนทราย (แม่เพียงนิดหนึ่ง) ให้เหมือนอัตภาพของพระตถาคต ย่อมไม่มี เพราะเหตุนี้ จึงชื่อว่าไม่มีผู้เปรียบแม้โดยประการทั้งปวง.

อุปปฏิโสโม (ไม่มีผู้เทียบ) ความว่า ชื่อว่าไม่มีผู้เทียบ เพราะใคร ๆ ชื่อว่าผู้จะเทียบกับอัตภาพของพระตถาคต นั้นไม่มี

รูปเหมือนพระพุทธรเจ้า...ไม่มี (อีกที)

เล่ม 11 หน้า 66

....ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กายของตถาคตมีต้นหาอันจะนำไปสู่สภาพแล้ว ยังดำรงอยู่ เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายย่อมเห็นตถาคตชั่วเวลาที่กายของตถาคตดำรงอยู่ ต่อเมื่อกายแตกสิ้นชีวิตแล้ว เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายจะไม่เห็นตถาคต.....

เล่ม 13 หน้า 121

.....ดังที่พระองค์ตรัสไว้ว่า ดูกภิกษุทั้งหลาย พระมหาบุรุษทรงปล้ำพระทัยนักแล เมื่อผลกรรมปรากฏ

ทรงดงาม	เพราะอวัยวะส่วนใดยาว	อวัยวะส่วนนั้นย่อมตั้งอยู่ยาว
ทรงดงาม	เพราะอวัยวะส่วนใดสั้น	อวัยวะส่วนนั้นย่อมตั้งอยู่สั้น
ทรงดงาม	เพราะอวัยวะส่วนใดล่ำ	อวัยวะส่วนนั้นย่อมตั้งอยู่ล่ำ
ทรงดงาม	เพราะอวัยวะส่วนใดเรียว	อวัยวะส่วนนั้นย่อมตั้งอยู่เรียว
ทรงดงาม	เพราะอวัยวะส่วนใดกว้าง	อวัยวะส่วนนั้นย่อมตั้งอยู่กว้าง
ทรงดงาม	เพราะอวัยวะส่วนใดกลม	อวัยวะส่วนนั้นย่อมตั้งอยู่กลมดังนี้

อัตตภาพของพระมหาบุรุษสะสมไว้ด้วย ทานจิต บุญจิต ตระเตรียมไว้ด้วยบารมี ๑๐ ด้วยประการฉะนี้.

ศิลปินทั้งปวงหรือผู้มีฤทธิ์ทั้งปวงในโลก ไม่สามารถสร้างรูปเปรียบได้.....

ธรรม – วินัย ที่พระองค์ตรัสต่างหากเล่า คือตัวแทนพระศาสดา เล่ม 13 หน้า 320

....ดูก่อนอานนท์ บางทีพวกเธอจะฟังมีความคิดอย่างนี้ว่า ปาพจน์ (พุทธพจน์) มีพระศาสดาล่วงแล้ว พระศาสดาของพวกเราไม่มี ข้อนี้พวกเธอไม่ฟังเห็นอย่างนั้น ธรรมก็ดี วินัยก็ดีอันใดอันเราแสดงแล้ว ได้บัญญัติไว้แล้วแก่พวกเธอ ธรรมและวินัยอันนั้นจักเป็นศาสดาแห่งพวกเธอ โดยกาลล่วงไปแห่งเรา.....

ความหมายของอุทเทสิกเจดีย์ที่แท้จริง เล่ม 60 หน้า 267

....พระอานนทเถระรับว่า ดีละ แล้วทูลถามพระตถาคตว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เจดีย์มีกี่อย่าง.

พระศาสดาตรัสตอบว่า มีสามอย่างอานนท.
พระอานนทเถระทูลถามว่า สามอย่างอะไรบ้าง พระเจ้าข้า.
พระศาสดาตรัสว่า **ธาตุเจดีย์ ๑ ปรีโภคเจดีย์ ๑ อุทเทสิกเจดีย์ ๑.**

พระอานนทเถระทูลว่าข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เมื่อพระองค์เสด็จจาริกไป ข้าพระองค์อาจกระทำเจดีย์ได้หรือ.
พระศาสดาตรัสว่า อานนท สำหรับธาตุเจดีย์ไม่อาจทำได้ เพราะธาตุเจดีย์นั้น จะมีได้ในกาลที่พระพุทธรูปเจ้าปรินิพพานแล้ว สำหรับอุทเทสิกเจดีย์ก็ไม่มีวัตถุปรากฏ เป็นเพียงเนื่องด้วยตถาคตเท่านั้น...

***** เจดีย์ แปลว่า ที่เคารพนับถือ, บุคคล – สถานที่ หรือวัตถุที่ควรเคารพบูชา**
***** ภิกษุสงฆ์รุ่นหลังให้ความหมายของอุทเทสิกเจดีย์ว่า**
เจดีย์ที่สร้างอุทิศพระพุทธรูปเจ้า คือ พระพุทธรูป

แต่พระพุทธรูปเจ้าให้ถือเจดีย์คือธรรม (คำสอนของพระองค์) เล่ม 21 หน้า 202

ครั้งนั้นแล เมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จไปแล้วไม่นาน พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมาตรัสว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พระเจ้าปเสนทิโกศลพระองค์นี้ ตรัสธรรมเจดีย์ คือพระวจาเคารพธรรม ทรงลุกจากที่ประทับนั่งแล้วเสด็จหลีกไป ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเรียนธรรมเจดีย์นี้ไว้ จงทรงจำธรรมเจดีย์นี้ไว้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ธรรมเจดีย์ประกอบด้วยประโยชน์ เป็นอาทิพรหมจรรย์. พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสพระพุทธรูปเจ้านี้แล้ว ภิกษุเหล่านั้นพากันชื่นชมยินดีพระภาสิตของพระผู้มีพระภาคเจ้า ฉะนี้แล.

วัตถุทั้งหลายทั้งปวง พระพุทธรูปเจ้าไม่ให้ท่านทั้งหลายเอาเป็นที่พึ่ง หรือกณะ เล่ม 27 หน้า 90

บทว่า อตตตีปา ความว่า ท่านทั้งหลายจงทำตนให้เป็นเกาะ เป็นที่ต้านทาน เป็นที่เร้น เป็นคติที่ไปเบื้องหน้าเป็นที่พึ่งอยู่เกิด.
อนญญสรณา นี้ เป็นคำห้ามพึ่งผู้อื่น ด้วยว่าผู้อื่นเป็นที่พึ่งไม่ได้ เพราะคนหนึ่งจะพยายามทำอีกคนหนึ่งให้บริสุทธิ์หาได้ไม่
สมจริงดังที่ตรัสไว้ว่า ตนนั้นแลเป็นที่พึ่งของตน คนอื่นใครเล่าจะเป็นที่พึ่งได้
เพราะเหตุนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า อนญญสรณา ไม่มีสิ่งอื่นเป็นสรณะถามว่า ก็ในที่นี้ อะไรชื่อว่าตน ?
ตอบว่า ธรรมที่เป็นโลกียะและเป็นโลกุตระ (ชื่อว่าตน).
ด้วยเหตุนี้แล พระองค์จึงตรัสว่า
ธมมตีปา ธมมสรณา อนญญสรณา มีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นสรณะ ไม่มีสิ่งอื่นเป็นสรณะ

เล่ม 30 หน้า 444

...ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็ภิกษุพวกใดพวกหนึ่งในบัดนี้ก็ดี ในกาลที่ล่วงไปแล้วก็ดี จักเป็นผู้มีตนเป็นเกาะ มีตนเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่ง คือ มีธรรมเป็นเกาะ มีธรรมเป็นที่พึ่ง ไม่มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งอยู่ ภิกษุเหล่านั้นนั้นเป็นผู้ใคร่ต่อการศึกษา จักเป็นผู้เลิศ.

พระพุทธรูปที่ทำการเก้ออยู่ตอนนี้ พระพุทธเจ้าไม่เคยบัญญัติ – ไม่เคยกล่าว – ไม่เคยแสดง ว่าให้ชาวพุทธพากันทำขึ้นมาได้ แล้วชาวพุทธจะทำการไปทำไม ? แล้วชาวพุทธจะกราบไหว้กันไปทำไม ?

แล้วชาวพุทธจะเคารพไปเพื่ออะไร? เล่ม 32 หน้า 176

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย

ภิกษุพวกที่แสดง	สิ่งที่เป็นธรรม ว่า เป็นอธรรม....
ภิกษุพวกที่แสดง	สิ่งที่มีวินัย ว่า เป็นวินัย...
ภิกษุพวกที่แสดง	วินัย ว่า มีวินัย...
ภิกษุพวกที่แสดง	คำพูดอันตถาคตมิได้ภาษิตไว้ - มิได้กล่าวไว้ ว่า เป็นคำพูดที่ตถาคตภาษิตไว้ - กล่าวไว้...
ภิกษุพวกที่แสดง	คำพูดอันตถาคตได้ภาษิตไว้ - กล่าวไว้ ว่า เป็นคำพูดที่ตถาคต มิได้ภาษิตไว้ - มิได้กล่าวไว้ ...
ภิกษุพวกที่แสดง	กรรมอันตถาคตมิได้สั่งสม ว่า ตถาคตสั่งสม....
ภิกษุพวกที่แสดง	กรรมอันตถาคตได้สั่งสมไว้ ว่า ตถาคตมิได้สั่งสมไว้
ภิกษุพวกที่แสดง	สิ่งอันตถาคตบัญญัติไว้ ว่า ตถาคตมิได้บัญญัติไว้....

ภิกษุเหล่านั้น ชื่อว่า เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล ไม่เป็นความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนัตถะเพื่อมิใช่ประโยชน์เกื้อกูลชนเป็นอันมาก เพื่อทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ทั้งยอมประสบบาปมิใช่บุญเป็นอันมาก และยอมย้งสังฆกรรมนี้ให้อันตรธาน....

รูปร่างทั้งหลายพระพุทธเจ้าตีเตียนนั้ก รวมทั้งพระพุทธรูปในปัจจุบันนี้ด้วย เล่ม 33 หน้า 468

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อัสตบรุษผู้เขลา ไม่เฉียบแหลม ประกอบด้วยธรรม ๒ ประการ ย่อมบริหารตนให้ถูกกำจัด ให้ถูกทำลาย เขาย่อมเป็นไปกับด้วยโทษ ถูกผู้รู้ตีเตียนทั้งได้ประสบบาปเป็นอันมากอีกด้วยธรรม ๒ ประการเป็นไฉน คือ

ไม่พิจารณาไตรตรองแล้ว เกิดความเลื่อมใสในฐานะอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใส ๑

ไม่พิจารณาไตรตรองแล้ว เกิดความไม่เลื่อมใสในฐานะอันเป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใส ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อัสตบรุษผู้เขลา ไม่เฉียบแหลม ประกอบด้วยธรรม ๒ ประการนี้แล ย่อมบริหารตนให้ถูกกำจัด ถูกทำลาย เขาย่อมเป็นไปกับด้วยโทษ ถูกผู้รู้ตีเตียนทั้งได้ประสบบาปเป็นอันมากอีกด้วย....

***** แล้วผู้ที่เรียกตัวเองว่าชาวพุทธแต่ไปเลื่อมใสพระพุทธรูปทั้งหลายนั้นละจะว่าไงดี ? ไต่บุญหรือไต่บาป ?**

คำว่า **สรณะ** แปลว่า **ที่พึ่ง**

ที่พึ่งที่สามารถทำความกลัว - ความสะดุ้ง - ความทุกข์ - ทศคติ - ความเศร้าหมองทุกด้าน ให้พินาศ - ย่อยยับ - สลายไป ด้วยการเข้าถึงสรณะนั้น
คำว่า **สรณะ** นี้เป็นชื่อของพระรัตนตรัยนั่นเอง.

ที่นี้พระพุทธรูปต้องไม่สามารถที่จะกำจัดความทุกข์ - ความสะดุ้ง - ความเศร้าหมองให้ใครได้อย่างถูกต้องแน่นอน พระพุทธรูปจึงไม่ใช่พระรัตนตรัยโดยประการทั้งปวง

สิ่งที่จะกำจัดในสิ่งที่กล่าวมาได้มีอยู่อย่างเดียวคือ **ธรรม**ของพระพุทธเจ้าเท่านั้น ธรรมของพระพุทธเจ้าก็ไม่ใช่วัตถุทั้งหมดทั้งสิ้น แต่เป็นคำสอนเท่านั้น

ตามเหตุผลที่อ่านมาตามลำดับแล้ว อธิบายแบบนี้ถูกต้องแล้วใช่ไหม ท่านทั้งหลาย ? (ตอบในใจ)

เพราะฉะนั้น ใครที่ก็ตามที่เคารพพระพุทธรูป เอาพระพุทธรูปเป็นที่พึ่ง - เป็นที่ระลึก - เป็นที่พักพิง ของใจ จึงขาดกันกับพระรัตนตรัยแน่นอน เป็นคนที่สรณะขาด ต่อสัญญาณการระลึกกับพระรัตนตรัยไม่ติด เป็นคนที่ไม่มีการรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง จึงไม่ใช่ชาวพุทธที่แท้จริง

ชาวพุทธที่สภปรก **เล่ม 36 หน้า 373**

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อุบาสกผู้ประกอบด้วยธรรม 5 ประการ ย่อมเป็นอุบาสกผู้เลวทราม เศร้าหมอง และน่าเกลียด ธรรม 5 ประการเป็นไฉน ? คือ

1. อุบาสกเป็นผู้ไม่มีศรัทธา
2. เป็นผู้ทุศีล
3. เป็นผู้ถือมงคลตื่นข่าว เชื่อมงคลไม่เชื่อกรรม
4. แสวงหาเขตบุญภายนอกศาสนานี้
5. ทำการสนับสนุนในศาสนานั้น

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อุบาสกผู้ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการนี้แล เป็นอุบาสกผู้เลวทราม เศร้าหมอง และน่าเกลียด.

***** เป็นผู้ไม่มีศรัทธา คือ** ไม่เชื่อมั่นในพุทธ - ธรรม - สงฆ์ อย่างถูกต้องไม่เชื่อมั่นว่าพระรัตนตรัยมีอยู่จริงประกาศตนหรือปฏิญาณตนว่านับถือพุทธะตามธรรมเนียมประเพณีเฉย ๆ ไม่รู้เรื่อง - ไม่ได้ศึกษาให้เข้าใจในคำสอนพุทธะ

***** เชื่อมงคลตื่นข่าว คือ** ถือเอาตามความเห็นของคนส่วนมากที่ไม่รู้จริงว่าสิ่งนั้นดี - สิ่งนี้ดี เหยี่ยุ่รุ่นนั้นดี - เหยี่ยุ่รุ่นนี้ดี หรือ ถือเอาวัตถุใดๆว่าเป็นมงคล หรือ เชื่อมมงคลทั้งหลาย หรือ กราบไหว้บูชาเอาพระพุทธรูปเป็นที่พึ่ง - เอาพระพุทธรูปเป็นพระพุทธเจ้า เป็นต้น

คำว่า **มงคล** ตามหลักพุทธศาสนามีอยู่ **38 ประการ** พุทธประกาศเอาไว้แล้ว พระอรรถกถาจารย์ท่านก็ได้อธิบายเพิ่มเติมเอาไว้อย่างละเอียดมาก อยู่ในเล่ม **39**

เล่ม 31 หน้า 384

ผู้ใดมีศรัทธาตั้งมั่น ไม่หวั่นไหว ในพระตถาคต มีศีลอันงาม ที่พระอริยเจ้าใคร่แล้ว
สรรเสริญแล้ว มีความเลื่อมใสในพระสงฆ์ และมีความเห็นตรง

บัณฑิตเรียกผู้้นว่า เป็นคนไม่ขัดสน ชีวิตของเขาไม่เปล่าประโยชน์

เพราะฉะนั้น บุคคลผู้มีปัญญา เมื่อระลึกถึงคำสอนของพระพุทธเจ้า
พึงประกอบตามซึ่งศรัทธา (ความเชื่อมั่น) ศีล ความเลื่อมใส และความเห็นธรรม.

คุณสมบัติของพระรัตนตรัย ที่พระพุทธรูปไม่มี เล่ม 33 หน้า 327

ชื่อว่า **พุทธ** เพราะกำจัดภัยของเหล่าสัตว์ ด้วยให้สิ่งที่เป็นประโยชน์เป็นไป
ให้ออกจากสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ หรืออีกอย่างหนึ่ง พระพุทธเจ้าชื่อว่าเป็นสรณะ
เพราะกำจัดภัยของสัตว์ทั้งหลายด้วยการให้หันเข้าหาประโยชน์
และให้หันเหออกจากสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล ทรงเป็นที่ดำเนินไปในเบื้องหน้า
ทรงเป็นที่ยึดเหนี่ยว ทรงเป็นผู้ทำลายทุกข์

ชื่อว่า **ธรรม** เพราะยกสัตว์ให้ข้ามจากกันดารคือภพ และเพราะทำความเบาใจ
แก่สัตว์โลก

ชื่อว่า **สงฆ์** เพราะทำสักการะแม้มีประมาณน้อย กลับได้ผลไพมุลย์.

ฉะนั้น พระรัตนตรัยจึงเป็นสรณะ โดยปริยายดังนี้

และเล่ม 39 หน้า 19

บัดนี้ จะกล่าวอธิบายคำที่ว่าประกาศพระสรณตรัยนั้น ด้วยข้ออุปมา
(ข้อเปรียบเทียบ) ทั้งหลาย ก็ในคำนั้น

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน พระจันทร์เพ็ญ
พระธรรมเปรียบเหมือนกลุ่ม รัศมีของพระจันทร์
พระสงฆ์เปรียบเหมือน โลกที่เฝ้าล้อมด้วยรัศมีของพระจันทร์เพ็ญที่ทำให้เกิดขึ้น

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน ดวงอาทิตย์ทอแสงอ่อน ๆ
พระธรรมดังกล่าวเปรียบเหมือน ข่ายรัศมีของดวงอาทิตย์นั้น
พระสงฆ์เปรียบเหมือน โลกที่ดวงอาทิตย์นั้นกำจัดมืดแล้ว.

พระพุทธเจ้าเปรียบ เหมือนคนเผาป่า
พระธรรมเครื่องเผาป่าคือกิเลสเปรียบเหมือน ไฟเผาป่า
พระสงฆ์ที่เป็นบุญเขต เพราะเผากิเลสได้แล้ว เปรียบเหมือนภูมิภาคที่เป็นเขตนา
เพราะเผาป่าเสียแล้ว.

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน เมฆฝนใหญ่
พระธรรมเปรียบเหมือน น้ำฝน
พระสงฆ์ผู้ระงับละอองกิเลสเปรียบเหมือน ชนบทที่ระงับละอองฝุ่นเพราะฝนตก.

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน สารที่ดี
พระธรรมเปรียบเหมือน อุบายฝีกมาอาชาไนย
พระสงฆ์เปรียบเหมือน ฝูงม้าอาชาไนยที่ฝีกมาดีแล้ว.

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน ศัลยแพทย์ [หมอผ่าตัด] เพราะทรงถอนลูกศร
คือ ทิฏฐิไฉไลหมด
พระธรรมเปรียบเหมือน อุบายที่ถอนลูกศรออกได้
พระสงฆ์ผู้ถอนลูกศรคือทิฏฐิออกแล้ว เปรียบเหมือน คนที่ถูกถอนลูกศรออกแล้ว.

อิกนัยหนึ่ง

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน จักษุแพทย์ เพราะทรงลอกพื้นชั้นโมหะ
ออกได้แล้ว
พระธรรมเปรียบเหมือน อุบายเครื่องลอกพื้น [ตา]
พระสงฆ์ผู้มีพื้นชั้นตาอันลอกแล้ว ผู้มีดวงตาคือญาณอันสดใส เปรียบเหมือนคนที่
ลอกพื้นตาแล้ว มีดวงตาสดใส.

อิกนัยหนึ่ง

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนแพทย์ผู้ฉลาด เพราะทรงสามารถกำจัดพยาธิ
คือ กิเลสพร้อมทั้งอนุสัยออกได้
พระธรรมเปรียบเหมือน เภสัชยาที่ทรงปรุงถูกต้องแล้ว
พระสงฆ์ผู้มีพยาธิคือ กิเลสและอนุสัยอันระงับแล้วเปรียบเหมือน
หมู่ชนที่พยาธิ(ความเจ็บป่วย) ระงับแล้ว เพราะการประกอบยา.

อิกนัยหนึ่ง

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน ผู้ชี้ทาง
พระธรรมเปรียบเหมือน ทางดี หรือ พื้นที่ที่ปลอดภัย
พระสงฆ์เปรียบเหมือน ผู้เดินทางถึงที่ที่ปลอดภัย

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน นายเรือที่ดี
พระธรรมเปรียบเหมือน เรือ
พระสงฆ์เปรียบเหมือน คนผู้เดินทางถึงฝั่ง.

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน ป่าหิมพานต์
พระธรรมเปรียบเหมือน โอสถยาที่เกิดแต่ป่าหิมพานต์นั้น
พระสงฆ์เปรียบเหมือน คนผู้ไม่มีโรคเพราะใช้ยา.

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน ผู้ประทานทรัพย์
พระธรรมเปรียบเหมือน ทรัพย์
พระสงฆ์ผู้ได้อริยทรัพย์มาโดยชอบเปรียบเหมือน คนผู้ได้ทรัพย์ตามที่ประสงค์.

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน ผู้ชี้ขุมทรัพย์
พระธรรมเปรียบเหมือน ขุมทรัพย์
พระสงฆ์เปรียบเหมือน คนผู้ได้ขุมทรัพย์.

อิกนัยหนึ่ง

พระพุทธเจ้าผู้เป็นวิรูปบุรุษเปรียบเหมือน ผู้ประทานความไม่มีภัย
พระธรรมเปรียบเหมือน ไม่มีภัย
พระสงฆ์ผู้ล่วงภัยทุกอย่างเปรียบเหมือน คนผู้ถึงความไม่มีภัย

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน ผู้ปลอบ
พระธรรมเปรียบเหมือน การปลอบ
พระสงฆ์เปรียบเหมือน ชนผู้ถูกปลอบ

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน มิตรดี
พระธรรมเปรียบเหมือน คำสอนที่เป็นहितประโยชน์
พระสงฆ์เปรียบเหมือนชน ผู้ประสบประโยชน์ตน เพราะประกอบहितประโยชน์
(ประโยชน์เกื้อกูล)

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน บ่อเกิดทรัพย์
พระธรรมเปรียบเหมือน ทรัพย์ที่เป็นสาระ
พระสงฆ์เปรียบเหมือน ชนผู้ใช้ทรัพย์ที่เป็นสาระ

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน ผู้ทรงสรองสนานพระราชกุมาร
พระธรรมเปรียบเหมือน น้ำที่สนานตลอดพระเศียร
พระสงฆ์ผู้สรองสนานดีแล้วด้วยน้ำคือพระสัทธรรม เปรียบเหมือน หมู่พระราชกุมาร
ที่สรองสนานดีแล้ว.

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน ช่างผู้ทำเครื่องประดับ
พระธรรมเปรียบเหมือน เครื่องประดับ
พระสงฆ์ผู้ประดับด้วยพระสัทธรรมเปรียบเหมือน หมู่พระราชโอรสที่ทรงประดับแล้ว.

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน ต้นจันทน์
พระธรรมเปรียบเหมือน กลิ่นอันเกิดแต่ต้นจันทน์นั้น
พระสงฆ์ผู้ระงับความเร่าร้อนได้สิ้นเชิงเพราะอุปโภคใช้พระสัทธรรมเปรียบ
เหมือน ชนผู้ระงับความร้อนเพราะใช้จันทน์

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน บิดามอบมฤตกโดยธรรม
พระธรรมเปรียบเหมือน มฤตก
พระสงฆ์ผู้สืบทอดคือพระสัทธรรม เปรียบเหมือน พวกบุตรผู้สืบทอดก.

พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือน ดอกปทุมที่บาน
พระธรรมเปรียบเหมือน น้ำอ้อยที่เกิดจากดอกปทุมที่บานนั้น
พระสงฆ์เปรียบเหมือน หมู่ภมรที่ดูดกินน้ำอ้อยนั้น.
พึงประกาศพระสรณัตถ์นั้น ด้วยข้ออุปมาทั้งหลายดังกล่าวมาจะนี้.

และเรียนรู้เรื่องพระรัตนตรัยต่ออีก

**วัตถุทั้งหมดไม่ว่ารูปอะไรก็เป็นอย่างนี้แหละ...ไม่มีข้อยกเว้น
เล่ม 66 หน้า 153**

พระสมณะครันรูปรูปอย่างนี้แล้วจึงพิจารณารูป คือ พิจารณาโดยความเป็นของไม่เที่ยง
เป็นทุกข์ เป็นโรค เป็นดังหัวฝี เป็นดังลูกศร เป็นของลำบาก เป็นอาพาธ เป็นอย่างอื่น
เป็นของขำระด เป็นเสนียดเป็นอบาท เป็นภัย เป็นอุปสรรค เป็นของหวั่นไหว
เป็นของแตกพัง เป็นของไม่ยั่งยืน เป็นของไม่มีที่ซ่อนเร้น เป็นของไม่มีที่พึ่ง
เป็นของว่าง เป็นของเปล่า เป็นของสูญ เป็นอนัตตา เป็นโทษ
เป็นของมีความแปรปรวนไปเป็นธรรมดา

เป็นของไม่มีแก่นสาร เป็นมูลแห่งความลำบาก เป็นดังเพชรฆาต
 เป็นของปราศจากความเจริญ เป็นของมีอาสวะ (เป็นของหมักดอง)
 เป็นของอันเหตุปัจฉิมปรุงแต่ง เป็นเหยื่อแห่งมาร เป็นของมีชาติเป็นธรรมดา
 เป็นของมีชราเป็นธรรมดา เป็นของมีพยาธิ (ความเจ็บป่วย) เป็นธรรมดา
 เป็นของมีมรณะเป็นธรรมดา เป็นของมีความโศก ความรำพัน ความเจ็บกาย ความ
 เจ็บใจและความแค้นใจ เป็นธรรมดา
 เป็นของมีความเศร้าหมองเป็นธรรมดา เป็นเหตุเกิดแห่งทุกข์ เป็นของดับไป
เป็นของชวนให้หลงแช่มชื่น เป็นอาทินพ (เป็นของมีโทษ)
 เป็นนิสสรณะ (เป็นของต้องพรากจากไป)

***** แต่ก็ไม่ได้บังคับใครทุกคนให้ต้องเชื่อ - ต้องถือตามหรอกณะ
 ให้พิจารณาเอาตามสติปัญญาของแต่ละคนที่จะเลื้ออำนาจให้**

**ใครอยากจะทำพระพุทธรูปยึดติดอยู่ในรูปทั้งหลายว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึก
 ก็เอาตามที่ใจต้องการก็แล้วกัน หรือใครจะเลิกถือพระพุทธรูปเลิกยึดติดรูป
 ทั้งหลายว่าเป็นที่พึ่งว่าเป็นที่ระลึก ก็เอาตามที่ใจต้องการก็แล้วกันนะ**

เล่ม 24 หน้า 401

รูปใด ๆ จะอยู่ในโลกนี้หรือโลกอื่นและจะอยู่ในอากาศ มีรัศมีรุ่งเรืองก็ตามที่
 รูปทั้งหมดเหล่านั้น อันมารสรรเสริญแล้ว วางดักสัตว์ไว้แล้ว
 เหมือนเขาใส่เหยื่อล่อเพื่อฆ่าปลา ฉะนั้น.

บ่วงแห่งมาร เล่ม 28 หน้า 192

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย รูปที่จะพึงรู้แจ้งด้วยจักขุ อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ
 น่ารัก อาศัยความใคร่ ชวนให้กำหนด มีอยู่หากภิกษุเพลิดเพลิน สรรเสริญ
 หมกมุ่น พัวพันรูปนั้น ภิกษุนี้เรากล่าวว่าไปสู่อายุขัยของมาร ตกอยู่ในอำนาจของมาร
 ถูกมารคล้อง รััด มัดด้วยบ่วง ภิกษุนั้นพึงถูกมารผู้มีบาปใช้บ่วงทำได้ตามปรารถนา
 ฯลฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ธรรมารมณที่จะพึงรู้แจ้งด้วยใจ อันน่าปรารถนา น่าใคร่
 น่าพอใจ น่ารัก อาศัยความใคร่ชวนให้กำหนด มีอยู่ หากภิกษุเพลิดเพลิน
 หมกมุ่น พัวพันธรรมารมณนั้น ภิกษุนี้เรากล่าวว่าไปสู่อายุขัยของมาร ตกอยู่ในอำนาจ
 ของมาร ถูกมารคล้อง รััด มัดด้วยบ่วง ภิกษุนั้นพึงถูกมารผู้มีบาปใช้บ่วงทำได้ตาม
 ปรารถนา.

รักสิ่งใด...ตายแล้วก็จะไปอยู่กับสิ่งนั้น เล่ม 43 หน้า 17 บรรทัดที่ 7

...ลำดับนั้น พี่สาวของท่านจัดแจงวัดอุมียาคุและภัตเป็นต้น
 เพื่อประโยชน์แก่ภิกษุสามเณรผู้ทำจีวรของพระตีสสะนั้น.
 ก็ในวันที่จีวรเสร็จ พี่สาวให้ทำสักการะมากมาย.
 ท่านแลดูจีวรแล้ว เกิดความเยื่อใยในจีวรนั้นคิดว่า "ในวันพรุ่งนี้ เราจักห่มจีวรนั้น"
 แล้วพับพาดไว้ที่สายระเดียง ในราตรีนั้น ไม่สามารถให้อาหารที่ฉันแล้วย่อยไปได้
 มรณภาพ (ตาย) แล้ว เกิดเป็นเส้นที่จีวรนั้นนั่นเอง.....

อาลัยสิ่งใด...ตายแล้วไปเกิดอยู่กับสิ่งนั้น
เล่ม 51 หน้า 107 บรรทัดที่20

...พระศาสดาตรัสว่า

ภัททชชี รัตนปราสาทที่เธอเคยอยู่ในเวลาที่เธอเป็นพระราชามีนามว่า มหาปนาทะอยู่ตรงไหน ?

พระภัททชชีเถระกราบทูลว่า จมอยู่ในที่นี้พระเจ้าข้า.

พระศาสดาตรัสว่า ภัททชชี ถ้าเช่นนั้น เธอจงตัดความสงสัยของเพื่อนสพรหมจารีทั้งหลาย.

ในขณะนั้น พระเถระ ถวายบังคมพระศาสดาแล้ว ไปด้วยกำลังฤทธิ์ ยกยอดปราสาทขึ้นด้วยหัวแม่เท้าแล้วชะลอปราสาท สูง ๒๕ โยชน์ เหาะขึ้นบนอากาศ และเมื่อเหาะขึ้นได้ ๕๐ โยชน์ ก็ยกปราสาทขึ้นพ้นจากน้ำ ลำดับนั้นญาติทั้งหลายในภพก่อนของท่าน เกิดเป็นปลาเป็นเต่าและเป็นกบ ด้วยความโลภอันเนื่องอยู่ในปราสาท เมื่อปราสาทนั้น ถูกยกขึ้นก็หล่นตกลงไปในน้ำ พระศาสดาเห็นสัตว์เหล่านั้นตกลงไป จึงตรัสว่า ภัททชชี ญาติทั้งหลายของเธอจะลำบาก.

พระเถระจึงปล่อยปราสาท ตามคำของพระศาสดา.....

***** หลวงพ่อเกษมบอกว่**

พวกคนที่มีเครื่องรางของขลังหรือวัตถุมิเศษใดๆก็ตาม

และพวกคนเหล่านี้มีความรัก – อาลัย – ยึดถือ

ในเครื่องรางของขลังหรือวัตถุมิเศษใดๆนั้นว่าเป็นที่พึ่ง

เมื่อพวกคนเหล่านี้ตายไปแล้วก็เข้าไปสถิตอยู่ในเครื่องรางของขลังหรือวัตถุมิเศษเหล่านั้นก็มีมาก

ผู้พอใจในรูปร่างทั้งหลาย...ต้องรู้ **เล่ม 28 หน้า 357**

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราจักแสดงอาทิตตปริยายและธรรมปริยายแก่เธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงฟัง ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อาทิตตปริยายและธรรมปริยายเป็นไฉน. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลแห่งจักขุนทรีย์ (หน่วยตา) ด้วยหลาวเหล็กอันร้อนไฟติดลูกโปลงแล้ว ยังดีกว่า การถือนิมิตโดยอนุพยัญชนะในรูป อันจักขุวิญญาณพึงรู้แจ้งจะดีอะไร วิญญาณอันตะกวมด้วยความยินดีในนิมิต (เครื่องหมาย) หรือตะกวมด้วยความยินดีในอนุพยัญชนะ เมื่อตั้งอยู่ที่พึงตั้งอยู่ได้ ถ้าบุคคลพึงทำกาลกิริยา (ตาย) เสียในสมัยนั้นไซ้ ข้อที่บุคคลจะพึงเข้าถึงคติ (การไปเกิด) ๒ อย่าง คือ นรกหรือกำเนิดสัตว์เดิรฉานอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็เป็นฐานะที่จะมีได้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลายเราเห็นโทษอันนี้ จึงกล่าวอย่างนี้.....

*****อนุพยัญชนะ หมายถึง แยกถือเอาเป็นส่วนๆ เช่น มีองาม, เท่างาม, คิ้วงาม, หน้างาม, เป็นต้น**

รูปนี้หมายรวมทั้ง พระพุทธรูปด้วยนะ

แม้แต่รูปร่างของพระพุทธเจ้าตัวจริง ๆ เมื่อ 2500 กว่าปีก่อน ก็ยังอันตรายถ้าไปยึดเอาเป็นที่พึ่ง

เพราะฉะนั้นจึงไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงพระพุทธรูปทั้งหลายหรือวัตถุทั้งหลายเลย

ชะตากรรมในโลกหน้าของผู้ไม่มีพระรัตนตรัย...เป็นที่พึง เล่ม 18 หน้า 28

บทว่า โย สตถริ ปสาโท โส น สมมุคโคโต ความว่า

ก็ศาสดา (ผู้สั่งสอน) ในศาสนาที่ไม่เป็นเครื่องนำสัตว์ออกจากทุกข์ (ที่ไม่ใช่ พระพุทธเจ้า) ทำกาละ (ตาย) แล้วเป็นสีหะ (สิงโต)บ้าง เสือโคร่งบ้าง เสือเหลืองบ้าง หมีย่าง เสือดาวบ้าง. ส่วนสาวกทั้งหลายของศาสดานั้น เป็นเนื้อบ้าง สุกกร(หมู) บ้าง กระต่ายบ้าง. มันไม่ทำความอดทน หรือความหวังดี หรือความเอ็นดูว่า สัตว์เหล่านี้ เคยเป็นอุปัฏฐาก ผู้ให้ปัจจัย (เครื่องดำรงชีวิต) แก่เรา ฆ่าสัตว์เหล่านั้นแล้ว ดุดเลียด บ้าง กินเนื้อสันทั้งหลายบ้าง.

ก็อีกประการหนึ่ง ศาสดาเกิดเป็นแมว. สาวกทั้งหลายเป็นไก่หรือหนู. ลำดับนั้น แมวก็ก จะไม่ทำความอนุเคราะห์ ย่อมกินไก่หรือหนูเหล่านั้นโดยนัยกล่าวแล้วนั้นเทียว.

อนึ่ง ศาสดาเป็นนายนิรยบาล สาวกทั้งหลายเป็นสัตว์นรก. นายนิรยบาลนั้น จะไม่ทำความอนุเคราะห์ว่า สัตว์เหล่านี้ เคยให้ปัจจัยแก่เรา ย่อมทำกรรมกรรม (เครื่องลง อาชญา) ต่างๆ ใส่ในรถที่ร่อนจัดบ้างให้ขึ้นภูเขาไฟบ้าง ทิ้งศิระชะลงในหม้อโลหะบ้าง ประกอบด้วยทุกขกรรมหลายอย่างบ้าง.

ก็หรือสาวกทั้งหลายตายไปเป็นสัตว์มีสีหะเป็นต้น. ศาสดาเป็นสัตว์อย่างใดอย่างหนึ่งมี เนื้อเป็นต้น. สัตว์เหล่านั้นไม่ทำความอดทน หรือความหวังดี หรือความเอ็นดูในสัตว์ นั้นว่า เราเคยอุปัฏฐากสัตว์นี้ด้วยปัจจัยสี่ สัตว์นี้เคยเป็นศาสดาของพวกเรา ดังนี้ ย่อมให้ถึงความพินาศ โดยนัยกล่าวแล้วนั้นเทียว.

ในศาสนาที่ไม่เป็นเครื่องนำสัตว์ออกจากทุกข์ด้วยประการฉะนี้ ความเลื่อมใสในศาสดา ใด ความเลื่อมใสนั้นไม่ไปแล้วโดยชอบ แม้ไปสู่กาละ (ตาย) ใดๆแล้ว จะพินาศ ในภายหลังนั้นเทียว.

บทว่า โย ธมฺเม ปสาโท ความว่า

ก็ธรรมดาความเลื่อมใสในธรรม ในศาสนาที่ไม่เป็นเครื่องนำสัตว์ออกจากทุกข์ เป็นความเลื่อมใสในต้นติธรรม (ประเพณี) เพียงเรียน เล่าเรียน ทรงไว้และบอกแล้ว แต่ความพ้นจากวิภูฏะ (การเวียนว่ายตายเกิด) ไม่มีในความเลื่อมใสนั้น เพราะฉะนั้น ความเลื่อมใสในธรรมนั้นใด ความเลื่อมใสนั้นรังแต่จะทำวิภูฏะให้ลึก บ่อยๆ เพราะฉะนั้นเรากล่าวว่าไม่ไปแล้วโดยชอบ คือ ไม่ไปแล้วโดยสภาวะ.

พึงพุทธ – ธรรม – สงฆ์ (อย่างถูกต้อง) ยอดเยี่ยมนัก เล่ม 42 หน้า 346

มนุษย์เป็นอันมาก ถูกภัยคุกคามแล้ว ย่อมถึงภูเขา ป่า อาราม และรุกขเจดีย์ (ต้นไม้) ว่าเป็นที่พึ่งสรณะนั้นแลไม่เกษม สรณะนั้นไม่อุดม เพราะบุคคลอาศัยสรณะนั้น ย่อมไม่พ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้.

ส่วนบุคคลใดถึงพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ว่าเป็นที่พึ่ง ย่อมเห็นอริยสัจ 4 (คือ) ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ความกำลวงทุกข์ และมรรคมีองค์ ๘ อันประเสริฐ ซึ่งยังสัตว์ให้ถึงความสงบแห่งทุกข์ ด้วยปัญญาชอบ สรณะนั้นแลของบุคคลนั้นเกษม สรณะนั้นอุดม เพราะบุคคลอาศัย สรณะนั้น ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

ฟังพระพุทธ – ธรรม – สงฆ์ (อย่างถูกต้อง) ...นี่...ดีนัก
เล่ม 29 หน้า 119

ครั้งนั้นแล ท้าวสักกะจอมเทพกับเทวดา ๘๔,๐๐๐ องค์
เข้าไปหาท่านพระมหาโมคคัลลานะถึงที่อยู่
ไหว้ท่านพระมหาโมคคัลลานะแล้ว ได้ไปประทับยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง
ครั้นแล้ว ท่านพระมหาโมคคัลลานะได้พูดกะท้าวสักกะจอมเทพว่า
ดูก่อนจอมเทพ การถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ (ที่ฟัง) ดีนัก เพราะเหตุแห่งการถึง
พระพุทธเจ้าเป็นสรณะ
สัตว์บางพวกในโลกนี้ เมื่อแตกกายตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์
การถึงพระธรรมเป็นสรณะดีนัก.....

การถึงพระสงฆ์เป็นสรณะดีนัก เพราะเหตุแห่งการถึงพระสงฆ์เป็นสรณะ
สัตว์บางพวกในโลกนี้ เมื่อแตกกายตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

ท้าวสักกะจอมเทพตรัสว่า ข้าแต่ท่านพระโมคคัลลานะผู้นิรทุกข์ (ไม่มีทุกข์)
การถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะดีนัก เพราะเหตุแห่งการถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ
สัตว์บางพวกในโลกนี้ เมื่อแตกกายตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์
การถึงพระธรรมเป็นสรณะดีนัก...

การถึงพระสงฆ์เป็นสรณะดีนัก เพราะเหตุแห่งการถึงพระสงฆ์เป็นสรณะ
สัตว์บางพวกในโลกนี้ เมื่อแตกกายตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

ครั้งนั้นแล ท้าวสักกะจอมเทพกับเทวดา ๕๐๐ องค์
เข้าไปหาท่านพระมหาโมคคัลลานะถึงที่อยู่ ไหว้ท่านพระมหาโมคคัลลานะแล้ว
ได้ประทับยืนอยู่ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง
ครั้นแล้ว ท่านพระมหาโมคคัลลานะได้พูดกะท้าวสักกะจอมเทพว่า
ดูก่อนจอมเทพ การประกอบด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระพุทธเจ้าว่า
แม้เพราะเหตุนี้ ๆ พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น เป็นพระอรหันต์ตรัสรู้เองโดยชอบ
ถึงพร้อมด้วยวิชา (ความรู้แจ้ง) และจรณะ (ความประพฤติ) เสด็จไปดีแล้ว
ทรงรู้แจ้งโลก เป็นสารถีฝึกบุรุษที่ควรฝึก ไม่มีผู้อื่นยิ่งกว่า เป็นศาสดาของเทวดาและ
มนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้เบิกบานแล้ว เป็นผู้จำแนกธรรมดังนี้ ดีนัก
เพราะเหตุแห่งการประกอบด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระพุทธเจ้า
สัตว์บางพวกในโลกนี้ เมื่อแตกกายตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

ดูก่อนจอมเทพ การประกอบด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระธรรมว่า
พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสดีแล้ว อันผู้ได้บรรลุพึงเห็นเอง
ไม่ประกอบด้วยกาล ควรเรียกให้มาดู ควรน้อมเข้ามา
อันวิญญูชน (ผู้รู้แจ้ง) ฟังรู้เฉพาะตน ดังนี้ ดีนัก
เพราะเหตุแห่งการประกอบด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระธรรม
สัตว์บางพวกในโลกนี้ เมื่อแตกกายตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

ดูก่อนจอมเทพ การประกอบด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวในพระสงฆ์ว่า
พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติดีแล้ว ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเป็น
ธรรม ปฏิบัติชอบ คือ คู่แห่งบุรุษ ๔ บุรุษบุคคล ๘ นี้
พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ควรของค่านับ ควรของต้อนรับ
ควรของทำบุญ ควรทำอัญชลี (ประนมมือไหว้) เป็นนानุญขของโลก ไม่มีนानุญขอื่นยิ่ง
กว่า ดังนี้ ดีนัก เพราะเหตุแห่งการประกอบด้วยความเลื่อมใสอันไม่หวั่นไหวใน
พระสงฆ์ สัตว์บางพวกในโลกนี้ เมื่อแตกกายตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

ดูก่อนจอมเทพ การประกอบด้วยศีลที่พระอริยเจ้าใคร่แล้ว อันไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อย เป็นไทย วิญญูชนสรรเสริญ อันตันทหา (ความทะยานอยาก) และทิฏฐิ (ความเห็น) ลุบล่าไม่ได้ เป็นไปเพื่อสมาธิ ดินัก เพราะเหตุแห่งการประกอบด้วยศีลที่พระอริยเจ้าใคร่แล้ว สัตว์บางพวกในโลกนี้เมื่อแตกกายตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์.....

.....ท่านพระมหาโมคคัลลานะได้พูดกะท้าวสักกะจอมเทพว่า
ดูก่อนจอมเทพ การถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะดินัก
เพราะเหตุแห่งการถึงพระพุทธเจ้าเป็นสรณะ
สัตว์บางพวกในโลกนี้ เมื่อแตกกายตายไปย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์
เขาเหล่านั้นย่อมครอบงำเทวดาพวกอื่นด้วยฐานะ ๑๐ ประการ คือ ด้วยอายุ วรรณะ (ผิวพรรณ) สุข ยศ ความเป็นใหญ่ รูป เสียง กลิ่น รส โภฏฐัพพะ (สัมผัส) อันเป็นทิพย์

ดูก่อนจอมเทพ การถึงพระธรรมเป็นสรณะดินัก เพราะเหตุแห่งการถึงพระธรรมเป็นสรณะ
สัตว์บางพวกในโลกนี้ เมื่อแตกกายตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์
เขาเหล่านั้นย่อมครอบงำเทวดาพวกอื่นด้วยฐานะ ๑๐ ประการ
คือ ด้วยอายุ วรรณะ สุข ยศ ความเป็นใหญ่ รูป เสียง กลิ่น รส โภฏฐัพพะ
อันเป็นทิพย์.

การถึงพระสงฆ์เป็น สรณะ ดินัก. เพราะเหตุแห่งการถึงพระสงฆ์เป็นสรณะ
สัตว์บางพวกในโลกนี้ เมื่อแตกกายตายไป ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์
เขาเหล่านั้นย่อมครอบงำเทวดาพวกอื่นด้วยฐานะ ๑๐ ประการ คือ ด้วยอายุ
วรรณะ สุข ยศ ความเป็นใหญ่ รูป เสียง กลิ่น รส โภฏฐัพพะ อันเป็นทิพย์.....

- รู้เรื่องการสวดมนต์ที่ถูกต้อง => อ่าน ผู้ชอบสวดมนต์ห้ามพลาด
- เรื่องเครื่องรางของขลัง => อ่าน เรื่องเครื่องรางของขลังกับวัดสามแยก
- รู้เรื่องพระธาตุ => อ่าน รู้เรื่องพระธาตุเป็นของกลาง

อันตราของน้ามนต์ เล่ม 39 หน้า 227

...ดังนั้น ในวันที่พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จถึงกรุงเวสาลีนั่นเอง รัตนสูตร นี้ที่พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสใกล้ ประตูกรุงเวสาลี เพื่อกำจัดอุปัทวะ (ความอุบาทว์) เหล่านั้นท่านพระอานนท์ก็เรียนเอา เมื่อจะกล่าวเพื่อเป็นปริตร [ป้องกัน] จึงเอาบาตรของพระผู้มีพระภาคเจ้าตักน้ำมา เดินประพรมไปทั่วพระนคร.

พอพระเถระกล่าวว่า **ยงฺกิญฺจิ** เท่านั้น พวกอมนุษย์ที่อาศัยกองขยะและที่ฝาเรือนเป็นต้น ซึ่งยังไม่หนีไปในตอนแรก ก็พากันหนีไปทางประตูทั้ง 4 ประตูทั้งหลาย ก็ไม่มีที่ว่างอมนุษย์บางพวก เมื่อไม่ได้ที่ว่างที่ประตูทั้งหลาย ก็ทลายกำแพงเมืองหนีไป.....

เล่ม 56 หน้า 303

"ผู้ใดไม่ถือมวงคลตื้นขาว ไม่ถืออุกกาบาต ไม่ถือความฝัน ไม่ถือลักษณะดีหรือชั่ว ผู้นั้นชื่อว่าลวงพันโทษแห่งการถือมวงคลตื้นขาว ครอบงำกิเลสเครื่องประกอบสัตว์ไว้ในภพ ที่เป็นคู่กัน ย่อมไม่กลับมาเกิดอีก"

พระอรรถกถาจารย์อธิบายเพิ่มเติมความว่า

ได้ยินว่า พราหมณ์ชาวพระนครราชคฤห์ผู้หนึ่ง เป็นผู้ถือมวงคลตื้นขาว ไม่เลื่อมใสในพระรัตนตรัย เป็นมิถิชาปฏิญี (มีความเห็นผิด) มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโภคะมาก. หนูกัดคู่แห่งผ้าสาฎกที่เขาเก็บไว้ในหีบ ครั้นถึงเวลาที่เขาสอนเกล้า (สระผม) จงนำผ้าสาฎก (ผ้าห่ม) มา คนทั้งหลายจึงบอกการที่หนูกัดผ้าแก่เขา เขาคิดว่าด้วยผ้าสาฎกทั้งคู่ที่หนูกัดนี้ จักคงมีในเรือนนี้ละก็ ความพินาศอย่างใหญ่ หลวงจักมี เพราะผ้าคู่นี้เป็นอวมงคล (ความไม่เจริญ) เช่นกับตัวกาฬกรรณิ (ความจัญไร) ทั้งไม่อาจให้แก่บุตรธิดา หรือทาสกรรมกร เพราะความพินาศอย่างใหญ่หลวงจักต้องมีแก่ผู้ที่รับผ้านี้ไปทุกคน ต้องให้ทิ้งมันเสียที่ป่าช้าผีดิบ แต่ไม่กล้าให้ในมือพวกทาสเป็นต้น เพราะพวกนั้นน่าจะเกิดโลภในผ้าคู่นี้ ถือเอาไปแล้วถึงความพินาศไปตาม ๆ กันได้ เราจักให้ลูกถือผ้าคู่ นั้นไป เขาเรียกบุตรมาบอกเรื่องราว นั้นแล้ว ใช้ไปด้วยคำว่า พ่อคุณ ถึงตัวเจ้าเองก็ต้องไม่เอามือจับมัน จงเอาท่อนไม้คอนไปทิ้งเสียที่ป่าช้าผีดิบ อาบน้ำดำเกล้าแล้วมาเถิด.

แม้พระบรมศาสดาเล่า ในวันนั้น เวลาใกล้รุ่ง ทรงตรวจพวกเวไนยสัตว์ เห็นอุปนิสัยแห่งโสตาปัตติผลของพ่อลูกคู่นี้ก็เสด็จไปเหมือนพรานเนื้อตามรอยเนื้อ ฉะนั้น ได้ประทับยืน ณ ประตูป่าช้าผีดิบ ทรงเปล่งพระพุทธรังษี 6 ประการอยู่. แม้มาณพ (หนุ่มน้อย) รับคำบิดาแล้ว คอนผ้าคู่นั้นด้วยปลายไม้เท้า เหมือนคอนงูเขียว เดินไปถึงประตูป่าช้าผีดิบ. ลำดับนั้นพระศาสดารับสั่งกะเขาว่า มาณพ เจ้าทำอะไร ? มาณพกราบทูลว่า ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ผ้าคู่นี้ถูกหนูกัด เป็นเช่นเดียวกับตัวกาฬกรรณิเปรียบด้วยยาพิษที่ร้ายแรง บิดาของข้าพระองค์เกรงว่า เมื่อผู้ทิ้งมันเป็นคนอื่น น่าจะเกิดความโลภขึ้นถือเอาเสีย จึงใช้ข้าพระองค์ ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ ข้าพเจ้าเองก็มาด้วยหวังว่าจักทิ้งมันเสีย. พระศาสดาตรัสว่า ถ้าเช่นนั้น ก็จงทิ้งเถิด. มาณพจึงทิ้งเสีย พระศาสดาตรัสว่า คราวนี้สมควรแก่เราตถาคตดังนี้แล้ว ทรงถือเอาต่อหน้ามาณพนั้นทีเดียว ทั้ง ๆ ที่มาณพนั้นห้ามอยู่ว่า ข้าแต่พระโคตมผู้เจริญ นั้นเป็นอวมงคลเหมือนตัวกาฬกรรณิ อย่าจับ อย่าจับเลย พระศาสดาก็ทรงถือเอาผ้าคู่นั้น เสด็จผันพระพักตร์มุ่งหน้าตรงไปพระเวฬุวัน....

ฤกษ์ยามยามดีในพุทธศาสนา

เล่ม 34 หน้า 591

ดูก่อนฤกษ์ทั้งหลาย สัตว์เหล่าใดประพฤตีสุจริต ด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ ในเวลาเช้า เวลาเช้านั้น ก็เป็นเวลาดีของสัตว์เหล่านั้น

สัตว์เหล่าใดประพฤตีสุจริตด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ ในเวลากลางวัน เวลากลางวันนั้น ก็เป็นเวลาดีของสัตว์เหล่านั้น

สัตว์เหล่าใดพระพฤติสุจริตด้วยกายด้วยวาจา ด้วยใจ ในเวลาเย็น เวลาเย็นนั้น ก็เป็นเวลาดีของสัตว์เหล่านั้น.

กายกรรม (การกระทำทางกาย) วาจากรรม (การกระทำทางวาจา) มโนกรรม (การกระทำทางใจ)

ความปรารถนาของท่าน เป็นประทักษณ (ความเจริญ) เป็นฤกษ์ดี มงคลดี แจ่มดี รุ่งดี ขณะดี ครูดี และเป็นการบูชาอย่างดีใน พรหมจารีทั้งหลาย คนทำกรรมอันเป็น ประทักษณแล้ว ย่อมได้ประโยชน์อันเป็นประทักษณ (ความเจริญ) ท่านทั้งหลาย จงเป็นผู้มีประโยชน์อันได้แล้ว ถึงซึ่งความสุข งอกงามใน พระพุทธศาสนา เป็นผู้หาโรคมิได้ สาราญกายใจ พร้อมด้วยญาติทั้งปวง เทอญ.

เล่ม 56 หน้า 49

" ประโยชน์ได้ล่วงเลยคนโง่เขลา ผู้มัวคอยฤกษ์อยู่ ประโยชน์เป็นฤกษ์ของประโยชน์ ดวงดาวจักทำอะไรได้."

นอกจากการบวงสรวงที่ผิด...สู่การบูชาที่ถูกต้อง เล่ม 25 หน้า 137

.....ก็ในวันนั้นมีพลีกรรม (บวงสรวง) เพื่อฤต (อมนุษย์) ในเรือนนั้น. ทุกเรือนทาสีเขียว มีข้าวดอกเกลือองกลาด. แวดล้อมด้วยทรัพย์และดอกไม้ ยกธงชัย ธงปฎักขึ้นตั้งหม้อ น้ำมีน้ำเต็มไว้ในที่นั้น ๆ จุดประทีปสว่าง ประดับด้วยผงของหอมและดอกไม้เป็นต้น. ได้มีแว่นเวียนเทียนถือสังข์ต่อกันไปโดยรอบ.

นางพราหมณีแม้นั้นลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ อาบน้ำหอม 16 หม้อ ตกแต่งร่างกายด้วย เครื่องประดับพร้อมสรรพ. สมัยนั้น นางให้พระมหาชีณาสพ (พระอรหันต์) นั่งแล้ว มิได้ถวายแม่เพียงข้าวยาคุกระบายหนึ่ง คิดว่า เราจักให้มหาพรหมบริโภค จึงบรรจ ข้าวปายาสเต็มถาดทอง ประดับด้วยเนยใสหน้าผึ้งและน้ำตาลกรวดเป็นต้น ที่หลังบ้านมี พื้นที่ที่ประดับด้วยของทาสีเขียวเป็นต้น นางถือถาดนั้นไปที่นั้น วางก้อนข้าวปายาส ตรงที่ 4 มุมและตรงกลางแห่งละก้อน ถือไปก้อนหนึ่ง มีเนยใสไหลลงถึงข้อศอก คูกเข่าบนแผ่นดิน กล่าวเชิญพรหมให้บริโภคว่า ขอท่านมหาพรหมจงบริโภค ขอท่านมหาพรหมจงนำไป ขอมหาพรหมจงอิมหน้า ดังนี้.

บทว่า เอตทโหสิ ความว่า ความคิดนี้ได้มีแก่ท้าวสหัมบดีพรหมผู้สุดกลืนศีลของพระ มหาชีณาสพ ซึ่งท่วมเทวโลกพุ่งไปถึงพรหมโลก.

บทว่าสเวเชยย์ ได้แก่พึงตักเตือน คือพึงให้ประกอบในสัมมาปฏิบัติ (ปฏิบัติให้ถูกต้อง). อธิบายว่าจริงอยู่ นางพราหมณีนั้น ให้พระมหาชีณาสพผู้เป็นอัครทักขิไณยบุคคล (ผู้สมควรแก่ของทำบุญอันยอดเยี่ยม) เห็นปานนี้ ให้นั่งแล้ว มิได้ถวายอาหารแม่เพียง ข้าวยาคุกระบายหนึ่ง คิดว่า เราจักให้มหาพรหมบริโภค ดุจทิ้งดาซึ่งเสียแล้วใช้มือซึ่ง ดุจทิ้งกลองเสียแล้วประโคมทอง ดุจทิ้งไฟเสียแล้วเป่าหิ่งห้อย เทียวทำพลีแก่ฤต เราจักไปทำลายมิจจาทิฏฐิ (ความเห็นผิด) ของนาง ยกนางขึ้นจากทางแห่งอบาย (ไม่สบาย) จะกระทำโดยวิธีให้นางหว่านทรัพย์ 80 โภกฺกิ (1 โภกฺกิ = 10 ล้าน) ลงในพระพุทธศาสนาแล้วขึ้นสู่ทางสวรรค์.

บทว่า ทูเร อิติ ความว่า ไกลจากที่นี่.
 จริงอยู่ ก้อนศิลาขนาดเท่าเรือยนต์ตกจากพรหมโลก
 วันหนึ่งคืนหนึ่งสิ้นระยะทาง 48,000 โยชน์ (1 โยชน์ = 16 ก.ม.)
 ใช้เวลาถึง 4 เดือนโดยทำนองนี้ จึงตกถึงพื้นแผ่นดินโลก
 พรหมโลกชั้นที่ต่ำกว่าเขาทั้งหมดอยู่ไกลอย่างนี้.

บทว่า ยสุสาหุติ ความว่า โลกของพรหมที่นางพราหมณีนุชาด้วยก้อนข้าว อยู่ไกล.

ในบทว่า พรหมปลถึ นี้ มีวินิจฉัยดังต่อไปนี้ทำมหาพรหมกล่าวว่า
 ชื่อว่าทางของพรหม ได้แก่กุศลฉาน 4 ส่วนวิบาก (ผล) ของฉาน 4
 ชื่อว่าเป็นทางชีวิตของพรหมเหล่านั้น เธอไม่รู้ทางของพรหมนั้นกระซิบอยู่ทำไม
 เพื่อแจ้ออยู่ทำไม จริงอยู่ พรหมทั้งหลาย ย่อมยังอัตภาพ(ความเป็นตัวตน) ให้เป็นไป
 ด้วยฉานที่มีปิติ หาได้ใส่ข้าวสารแห่งข้าวสารี และเคี้ยวกินน้ำนมที่เคี้ยวแล้วไม่
 ทำนองอย่าลำบากเพราะสิ่งที่ไม่ใช่เหตุเลย ครั้นกล่าวอย่างนี้แล้ว จึงประคองอัญชลี
 (ประนมมือ) แล้วย่อตัวเข้าไปชี้พระเถระอีกกล่าวว่า ดูก่อนนางพราหมณี ก็ท่านพระ
 พรหมเทวะของท่านนี้ ดังนี้เป็นต้น.....

รู้จัก...การถือมงคลผิดๆ ของผู้ที่ไม่รู้จักจริงทั้งหลาย เล่ม 65 หน้า 497

.....มีความว่า สมณพราหมณ์บางพวก **ปรารถนาความหมดจด ด้วยการเห็นรูป**
 สมณพราหมณ์เหล่านั้น ย่อมเชื่อถือการเห็นรูปบางอย่างว่า **เป็นมงคล** ย่อมเชื่อถือการ
 เห็นรูปบางอย่างว่า **ไม่เป็นมงคล.**

สมณพราหมณ์เหล่านั้น ย่อมเชื่อถือการเห็นรูปเหล่าไหนว่า เป็นมงคล
 สมณพราหมณ์เหล่านั้นลุกขึ้นแต่เช้า ย่อมเห็นรูปทั้งหลายที่ถึงเหตุเป็นมงคลยิ่ง คือ
 เห็นนกแอ่นลม เห็นผลมะตูมอ่อนที่เกิดขึ้นโดยบุษย์ฤกษ์ เห็นหญิงมีครรภ์ เห็นคนที่ให้
 เด็กหญิงขี่คอเดินไป เห็นหม้อน้ำเต็ม เห็นปลาตะเพียน เห็นม้าอาชาไนย
 เห็นรถที่เทียมด้วยม้าอาชาไนย เห็นโคตัวผู้ เห็นแม่โคต่าง ย่อมเชื่อถือการเห็นรูป
 เห็นปานนี้ว่า **เป็นมงคล.**

สมณพราหมณ์เหล่านั้น ย่อมซึ่งถือการเห็นรูปเหล่าไหนว่า **ไม่เป็นมงคล**
 สมณพราหมณ์เหล่านั้น เห็นกองฟาง เห็นหม้อเปรียง เห็นหม้อเปล่า เห็นนักฟอน
 เห็นสมณะเปลือย เห็นลา เห็นยานที่เทียมด้วยลา เห็นยานที่เทียมด้วยพาหนะตัว
 เดียว เห็นคนตาบอด เห็นคนง่อย เห็นคนกระจอก เห็นคนเปลี้ย เห็นคนแก่
 เห็นคนเจ็บ เห็นคนตาย ย่อมเชื่อถือการเห็นรูปเห็นปานนี้ว่า **ไม่เป็นมงคล** พอควร

สมณพราหมณ์เหล่านั้น เป็นผู้ปรารถนาความหมดจดด้วยการเห็นรูป ย่อมเชื่อถือ
 ความหมดจด ความหมดจดวิเศษ ความหมดจดรอบ ความพ้น ความพ้นวิเศษ
 ความพ้นรอบ ด้วยการเห็นรูป.

มีสมณพราหมณ์บางพวก **ปรารถนาความหมดจด ด้วยการได้ยินเสียง** สมณพราหมณ์
 เหล่านั้น ย่อมเชื่อถือการได้ยินเสียงบางอย่างว่า **เป็นมงคล** ย่อมเชื่อถือการได้ยิน
 เสียงบางอย่างว่า **ไม่เป็นมงคล**

สมณพราหมณ์เหล่านั้น ย่อมเชื่อถือการได้ยินเสียงเหล่านี้ว่า **เป็นมงคล** พอคвр. สมณพราหมณ์เหล่านั้นลุกขึ้นแต่เช้า ย่อมได้ยินเสียงทั้งหลายที่ถึงเหตุเป็นมงคลยิ่ง คือ ได้ยินเสียงว่าเจริญ เสียงว่าเจริญอยู่ เสียงว่าเต็มแล้ว เสียงว่าขาด เสียงว่าไม่เศร้าโศก เสียงว่ามีใจดี เสียงว่าฤกษ์ดี เสียงว่ามงคลดี เสียงว่ามีสิริ หรือเสียงว่าเจริญด้วยสิริ ย่อมเชื่อถือการได้ยินเสียงเห็นปานนี้ว่า **เป็นมงคล**.

สมณพราหมณ์เหล่านั้น ย่อมเชื่อถือการได้ยินเสียงเหล่านี้ว่า **ไม่เป็นมงคล** สมณพราหมณ์เหล่านั้น ย่อมได้ยินเสียงว่าคนตาบอด เสียงว่าคนง่อย เสียงว่าคนกระจอก เสียงว่าคนเปลี้ย เสียงว่าคนแก่ เสียงว่าคนเจ็บ เสียงว่าคนตาย เสียงว่าถูกตัด เสียงว่าถูกทำลาย เสียงว่าไฟไหม้ เสียงว่าของหาย หรือเสียงว่าของไม่มี ย่อมเชื่อถือการได้ยินเสียงเห็นปานนี้ว่า **ไม่เป็นมงคล** สมณพราหมณ์เหล่านั้นเป็นผู้ปรารถนาความหมดจดด้วยการได้ยินเสียง ย่อมเชื่อถือความหมดจด ความหมดจดวิเศษ ความหมดจดรอบ ความพ้น ความพ้นวิเศษ ความพ้นรอบ ด้วยการได้ยินเสียง.

มีสมณพราหมณ์บางพวก **ปรารถนาความหมดจด ด้วยศีล** สมณพราหมณ์เหล่านั้น ย่อมเชื่อถือความหมดจด ความหมดจดวิเศษ ความหมดจดรอบ ความพ้น ความพ้นวิเศษ ความพ้นรอบ ด้วยเหตุสักว่าศีล เหตุสักว่าความสำรวม เหตุสักว่าความระวัง เหตุสักว่าความไม่ละเมียดศีล ปรีพาทย์ผู้เป็นบุตรนางปรีพาทย์กา ชื่อสมณมุนฑิกา. กล่าวอย่างนี้ว่า ดูก่อนช่างไม้ เราຍอมบัญญัติบุรุษบุคคลผู้ประกอบด้วย ธรรม ๔ ประการนี้แล ว่าเป็นผู้มีกุศลถึงพร้อมแล้ว มีกุศลเป็นอย่างยิ่ง เป็นผู้ถึงพระอรหัตอันอุดมที่ควรถึง เป็นสมณะ เป็นผู้อันใคร ๆ ต่อสู้ไม่ได้

ธรรม ๔ ประการเป็นไฉน.
 ดูก่อนช่างไม้ บุรุษบุคคลในโลกนี้
 ย่อมไม่ทำบาปกรรมด้วยกาย ๑
 ย่อมไม่กล่าววาจาอันลามก ๑
 ย่อมไม่ด่าร้ายถึงเหตุที่พึงด่าร้ายอันลามก ๑
 ย่อมไม่อาศัยอาชีพอันลามกเป็นอยู่ ๑

ดูก่อนช่างไม้ เราຍอมบัญญัติบุรุษผู้ประกอบด้วยธรรม ๔ ประการนี้แล ว่าเป็นผู้มีกุศลถึงพร้อมแล้ว มีกุศลเป็นอย่างยิ่ง เป็นผู้ถึงพระอรหัตอันอุดมที่ควรถึง เป็นสมณะ เป็นผู้อันใคร ๆ ต่อสู้ไม่ได้ สมณพราหมณ์บางพวก ปรารถนาความหมดจดด้วยศีล สมณพราหมณ์เหล่านั้นย่อมเชื่อถือความหมดจดความหมดจดวิเศษ ความหมดจดรอบ ความพ้น ความพ้นวิเศษ ความพ้นรอบ ด้วยเหตุสักว่าศีล เหตุสักว่าความสำรวม เหตุสักว่าความระวัง เหตุสักว่าความไม่ละเมียดศีล อย่างนี้แล.

มีสมณพราหมณ์บางพวก **ปรารถนาความหมดจด ด้วยวัตร** สมณพราหมณ์เหล่านั้น เป็นผู้ประพฤติหัตถิวัตรบ้าง ประพฤติอัสสวัตรบ้าง ประพฤติโควัตรบ้าง ประพฤติกุกกรวัตรบ้าง ประพฤติกาวัตรบ้าง ประพฤติวาสุเทววัตรบ้าง ประพฤติพลเทววัตรบ้าง ประพฤติปุณณภวัตรบ้าง ประพฤติมณีภวัตรบ้าง ประพฤติอัคคิวัตรบ้าง ประพฤตินาคววัตรบ้าง ประพฤติสุปเณวัตรบ้าง ประพฤติยักขวัตรบ้าง ประพฤติอสุรวัตรบ้าง ประพฤติคันถัพวัตรบ้าง

ประพศติมหาราชวัตรบ้าง ประพศติจันทวัตรบ้าง ประพศติสุริยวัตรบ้าง
 ประพศติอินทวัตรบ้าง ประพศติพรหมวัตรบ้าง
 ประพศติเทววัตรบ้าง ประพศติทิสวัตรบ้าง
 สมณพราหมณ์เหล่านั้นปรารธนาความหมดจดด้วยวัตร ย่อมเชื่อถือความหมดจด
 ความหมดจดรอบ ความพัน ความพันวิเศษ ความพันรอบ ด้วยวัตร.

มีสมณพราหมณ์บางพวก **ปรารธนาความหมดจด ด้วยอารมณที่ทราบ**
 มีพราหมณ์เหล่านั้นลุกขึ้นแต่เช้า ย่อมจับต้องแผ่นดิน จับต้องของสดเขียว จับต้องโค
 มัยจับต้องเต่า เขี้ยบบชาย จับต้องเกวียนบรรทุกงา เคี้ยวกินงาสีขาว
 ทาน้ำมันงาสีขาว เคี้ยวไม้สีฟันขาว อาบน้ำด้วยดินสอพอง นุ่งขาวโพกผ้าโพกสีขาว
 สมณพราหมณ์เหล่านั้นปรารธนาความ หมดจดด้วยอารมณที่ทราบ ย่อมเชื่อถือ
 ความหมดจด ความหมดจดวิเศษความหมดจดรอบ ความพัน ความพัน วิเศษ
 ความพันรอบ **ด้วยอารมณที่ทราบ.....**

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า

สมณพราหมณ์เหล่านั้น ละตัน อาศัยหลัง ไปตามความแสวงหา ย่อมไม่ข้ามกิเลส
 เครื่องเกี่ยวข้องได้

สมณพราหมณ์เหล่านั้นย่อมจับถือ ย่อมละ เหมือนลิงจับ และ ละกิ้งไม้เบื่อง
 หน้า ฉะนั้น.....

คำว่า ไปตามความแสวงหา คือ ไปตาม ไปตามแล้ว เล่นไปตาม ถึงแล้ว
 ตกไปตามความแสวงหา อันความแสวงหาครอบงำแล้ว มีจิตอันความแสวงหา
 ควบคุมแล้ว.

คำว่า ย่อมไม่ข้ามกิเลสเครื่องเกี่ยวข้องได้ คือ ย่อมไม่ข้าม ไม่ข้ามขึ้น ไม่ข้ามพัน
 ไม่ก้าวพัน ไม่ก้าวล่วง ไม่ล่วงเลย ซึ่งกิเลสเครื่องเกี่ยวข้อง คือ รากะ โทสะ โมหะ
 มานะ ทิฏฐิ กิเลส ทุจริต เพราะฉะนั้นจึงชื่อว่า สมณพราหมณ์เหล่านั้นไปตาม
 ความแสวงหา ย่อมไม่ข้ามกิเลสเครื่องเกี่ยวข้องได้.

คำว่า สมณพราหมณ์เหล่านั้น ย่อมจับถือ ย่อมละ
 มีความว่า สมณพราหมณ์เหล่านั้น
 ย่อมถือศาสดา ละศาสดานั้นแล้วย่อมถือศาสดาอื่น
 ย่อมถือธรรมที่ศาสดาอื่นบอก ละธรรมที่ศาสดาบอกนั้นแล้ว
 ย่อมถือธรรมที่ศาสดาอื่นบอก
 ย่อมถือหมู่คณะ ละหมู่คณะนั้นแล้ว
 ย่อมถือหมู่คณะอื่น
 ย่อมถือทิฏฐิ ละทิฏฐินั้นแล้วถือทิฏฐิอื่น
 ย่อมถือปฏิบัติทา ละปฏิบัติทานั้นแล้ว ถือปฏิบัติทาอื่น
 ย่อมถือมรรค ละมรรคนั้นแล้ว ถือมรรคอื่น
 ย่อมถือและปล่อย คือ ย่อมยึดถือและยอมละ.
 เพราะฉะนั้นจึงชื่อว่า สมณพราหมณ์เหล่านั้น ย่อมจับถือ ย่อมละ.

คำว่า เหมือนลิงจับและละกิ่งไม้เบื้องหน้า ฉะนั้น มีความว่า สมณพราหมณ์เป็นอันมาก ย่อมจับถือและปล่อย คือยอมยึดถือและ สละทักขณิเป็นอันมาก เหมือนลิงเที่ยวไปในป่าใหญ่ ย่อมจับกิ่งไม้ ละกิ่งไม้นั้นแล้ว จับกิ่งอื่น ละกิ่งอื่นนั้นแล้วจับกิ่งอื่น ฉะนั้น เพราะฉะนั้น จึงชื่อว่า เหมือนลิงจับและละ กิ่งไม้เบื้องหน้า ฉะนั้น.....

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า

ชั้นตชนสมาทานวัตรทั้งหลายเอง เป็นผู้ชองในสัญญา ย่อมดำเนินผิด ๆ ถูก ๆ ส่วนบุคคลผู้มีความรู้ วัตรธรรมด้วยความรู้ทั้งหลาย เป็นผู้มียัญญากว้างขวางดุจ แผ่นดิน ย่อมไม่ดำเนินผิด ๆ ถูก ๆ.....

คำว่า ชั้นตชน ได้แก่ สัตว์ นรชน ฯลฯ มนุษย์.

ความยอดเยี่ยมที่สุดของศาสนาพุทธ

เล่ม 36 หน้า 609

กือนุสदानุตรียะเป็นอย่างไร ? (การระลึกถึงอย่างยอดเยี่ยม)

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ ย่อมระลึกถึงการได้บุตรบ้าง ภริยาบ้าง ทรัพย์บ้าง หรือการได้มาก - น้อย หรือระลึกถึงสมณะหรือพราหมณ์ผู้เห็นผิด ผู้ปฏิบัติผิด

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การระลึกนี้มีอยู่ เราไม่กล่าวว่า ไม่มี ก็แต่ว่าการระลึกนี้นั้น เป็นกิจเลว เป็นของชาวบ้าน เป็นของปุถุชน ไม่ประเสริฐ ไม่ประกอบด้วย ประโยชน์ ไม่เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อคลายกำหนัด เพื่อความดับ เพื่อสงบระงับ เพื่อรู้ยิ่ง เพื่อตรัสรู้ เพื่อนิพพาน

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ส่วนผู้ใดมีศรัทธาตั้งมั่น มีความรักตั้งมั่น มีศรัทธาไม่ หวั่นไหว มีความเลื่อมใสยิ่ง ยอมระลึกถึงพระตถาคตหรือสาวกของพระตถาคต การระลึกถึงนี้ยอดเยี่ยมกว่าการระลึกถึงทั้งหลาย ย่อมเป็นไปพร้อมเพื่อความบริสุทธิ์ แห่งสัตว์ทั้งหลาย เพื่อก้าวล่วงความโศกและความรำไรเพื่อความดับสูญแห่งทุกข์ และโทมนัส เพื่อบรรลุอายุธรรม เพื่อให้แจ้งซึ่งนิพพาน

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้อที่บุคคลผู้มีศรัทธาตั้งมั่น มีความรักตั้งมั่นมีศรัทธาไม่ หวั่นไหว มีความเลื่อมใสยิ่ง ย่อมระลึกถึงพระตถาคตหรือสาวก ของพระตถาคต นี้เราเรียกว่า อนุสदानุตรียะ (การระลึกถึงอย่างยอดเยี่ยม)

กิลลาณานุตรียะเป็นอย่างไร ? (การได้ลาภอย่างยอดเยี่ยม)

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ ย่อมได้ลาภคือบุตรบ้าง ภรรยาบ้าง ทรัพย์บ้าง หรือลาภมากบ้างน้อยบ้าง หรือได้ศรัทธาในสมณะหรือพราหมณ์ผู้เห็นผิด ผู้ปฏิบัติผิด

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ลาภนี้มีอยู่ เราไม่กล่าวว่า ไม่มี ก็แต่ว่าลาภนี้นั้นเป็นของเลว เป็นของชาวบ้าน เป็นของปุถุชน ไม่ประเสริฐ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ไม่เป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อคลายกำหนัด เพื่อความดับ เพื่อสงบระงับ เพื่อรู้ยิ่ง เพื่อตรัสรู้ เพื่อนิพพาน

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ส่วนผู้ใดมีศรัทธาตั้งมั่น มีความรักตั้งมั่น มีศรัทธาไม่หวั่นไหว มีความเลื่อมใสยิ่ง ย่อมได้ศรัทธาในพระตถาคตหรือสาวกของพระตถาคต การได้นี้ยอดเยี่ยมกว่าการได้ทั้งหลาย ย่อมเป็นไปพร้อมเพื่อความบริสุทธิ์แห่งสัตว์ทั้งหลาย เพื่อก้าวล่วงความโศกและความรำไร เพื่อความดับสูญแห่งทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุอายุธรรม เพื่อให้ทำให้แจ้งซึ่งนิพพาน

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้อที่บุคคลผู้มีศรัทธาตั้งมั่น มีความรักตั้งมั่น มีศรัทธาไม่หวั่นไหวมีความเลื่อมใสยิ่ง ย่อมได้ศรัทธาในพระตถาคตหรือสาวกของพระตถาคตนี้ เราเรียกว่า ลาภานุดริยะ (การได้ลาภอย่างยอดเยี่ยม)

ก็สิกขานุดริยะเป็นอย่างไร? (การศึกษาที่ยอดเยี่ยม)

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ ย่อมศึกษาศิลปะเกี่ยวกับช่างบ้าง ม้าบ้าง รถบ้าง ธนูบ้าง ดาบบ้าง หรือศึกษาศิลปะชั้นสูงชั้นต่ำ หรือย่อมศึกษาต่อสมณะ หรือพราหมณ์ผู้เห็นผิด ผู้ปฏิบัติผิด

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การศึกษานี้มีอยู่ เราไม่กล่าวว่า ไม่มี ก็แต่ว่าการศึกษานั้น เป็นการศึกษาคะเลว เป็นของชาวบ้าน เป็นของปุถุชน ไม่ประเสริฐ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ ไม่เป็นไปเพื่อความเมือหน่าย เพื่อคลายกำหนด เพื่อความดับ เพื่อสงบระงับ เพื่อรู้ยิ่ง เพื่อตรัสรู้ เพื่อนิพพาน

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ส่วนผู้ใดมีศรัทธาตั้งมั่น มีความรักตั้งมั่น มีศรัทธาไม่หวั่นไหว มีความเลื่อมใสยิ่ง ย่อมศึกษาอริสัจบ้าง อริจิตบ้าง อธิปัญญาบ้าง ในธรรมวินัยที่พระตถาคตประกาศแล้ว การศึกษานี้ยอดเยี่ยมกว่าการศึกษาทั้งหลาย ย่อมเป็นไปพร้อมเพื่อความบริสุทธิ์แห่งสัตว์ทั้งหลาย เพื่อก้าวล่วงความโศกและความรำไร เพื่อความดับสูญแห่งทุกข์และโทมนัส เพื่อบรรลุอายุธรรม เพื่อให้ทำให้แจ้งซึ่งนิพพาน

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้อที่บุคคลผู้มีศรัทธาตั้งมั่น มีความรักตั้งมั่น มีศรัทธาไม่หวั่นไหวมีความเลื่อมใสยิ่ง ย่อมศึกษาอริสัจบ้าง อริจิตบ้าง อธิปัญญาบ้าง ในธรรมวินัยที่พระตถาคตประกาศแล้วนี้ เราเรียกว่า สิกขานุดริยะ. (การศึกษาที่ยอดเยี่ยม)

**สาวกของพระพุทธเจ้าต้องความคิด - การกระทำเหมือนแจ่มหานาม
ศากยะนี้ เล่ม 31 หน้า 332**

...ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ความบังเกิดแห่งเหตุเฉพาะบางประการ (ข้อที่ถกเถียงกัน) พึงบังเกิดขึ้นได้ในธรรมวินัยนี้ คือ ฝ่ายหนึ่งเป็นพระผู้มีพระภาคเจ้า (ตรัส) และฝ่ายหนึ่งเป็นภิกษุสงฆ์ (กล่าว) ฝ่ายใด พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัส หม่อมฉันพึงเป็นฝ่ายนั้น ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าโปรดทรงจำหม่อมฉันว่าเป็นผู้เลื่อมใสอย่างนี้.

...ฝ่ายหนึ่งเป็นพระผู้มีพระภาคเจ้า (ตรัส) และ ฝ่ายหนึ่งเป็นภิกษุสงฆ์และภิกษุณีสงฆ์ (กล่าว) ฝ่ายใด พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัส หม่อมฉันเป็นฝ่ายนั้น...

...ฝ่ายหนึ่งเป็นพระผู้มีพระภาคเจ้า (ตรัส) และ ฝ่ายหนึ่งเป็นภิกษุสงฆ์ ภิกษุณีสงฆ์ และอุบาสกทั้งหลาย (กล่าว) ฝ่ายใด พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัส หม่อมฉันเป็น

ฝ่ายนั้น...

...ฝ่ายหนึ่งเป็นพระผู้มีพระภาคเจ้า (ตรัส) และ ฝ่ายหนึ่งเป็นภิกษุสงฆ์ ภิกษุณีสงฆ์ อุบาสกทั้งหลาย และอุบาสิกาทั้งหลาย (กล่าว) ฝ่ายใด พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัส หม่อมฉันเป็นฝ่ายนั้น...

...ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ความบังเกิดแห่งเหตุเฉพาะบางประการ (ข้อถกเถียงกัน) พึงบังเกิดขึ้นได้ในธรรมวินัยนี้ คือ ฝ่ายหนึ่งเป็นพระผู้มีพระภาคเจ้า (ตรัสไว้) และฝ่ายหนึ่งเป็นภิกษุสงฆ์ ภิกษุณีสงฆ์ อุบาสกทั้งหลายและอุบาสิกาทั้งหลาย โลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก หมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดาและมนุษย์ (กล่าวไว้) ฝ่ายใดพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัส หม่อมฉันพึงเป็นฝ่ายนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าโปรดทรงจำหม่อมฉันว่าเป็นผู้เลื่อมใสอย่างนี้...

....บทว่า ฝ่ายหนึ่งเป็นพระผู้มีพระภาคเจ้า ฝ่ายหนึ่งเป็นภิกษุสงฆ์ ความว่า เมื่อเหตุใดเกิดขึ้นแล้ว พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงมีลัทธิต่างจากภิกษุสงฆ์ ตรัสวาทะอย่างหนึ่ง แม้อีกฝ่ายหนึ่งที่เป็นภิกษุสงฆ์ ก็กล่าววาทะอีกอย่างหนึ่ง ...

เพราะพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเป็นพระสัมพันธุ ก็เจ้าศากยะนั้น ย่อมมีความคิดอย่างนี้ว่า ภิกษุสงฆ์ แม้ไม่รู้ก็กล่าว เพราะตนมิใช่ สัมพันธุ ส่วนพระศาสดานั้นขึ้นชื่อว่าสิ่งที่ไม่ทรงทราบ ย่อมไม่มี เพราะเหตุนี้ จึงกล่าวไว้อย่างนี้แล...

การทำความดีในศาสนาพุทธ หาได้อย่างยากยิ่งนัก ท่านทั้งหลายจึงไม่ควรประมาทในการศึกษาศาสนา เล่ม 37 หน้า 451

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ปุถุชนผู้ไม่ได้สดับ ย่อมกล่าวว่า โลกได้ขณะจึงทำกิจ ๆ แต่เขาไม่รู้ขณะหรือมิใช่ขณะ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กาลมิใช่ขณะมิใช่สมัยในการอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ ๘ ประการนี้ ๘ ประการเป็นไฉน

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตถาคตอุบัติขึ้นแล้วในโลกนี้ เป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้เองโดยชอบ ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ เสด็จไปดีแล้ว ทรงรู้แจ้งโลก เป็นสารถีฝึกบุรุษที่ควรฝึก ไม่มีผู้อื่นยิ่งกว่า เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้เบิกบานแล้ว เป็นผู้จำแนกธรรม และธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าย่อมทรงแสดง นำความสงบมาให้ เป็นไปเพื่อปรินิพพาน ให้ถึงการตรัสรู้ อันพระสาคตเจ้าประกาศแล้ว แต่บุคคลผู้นี้เข้าถึงนรกเสีย ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี้มิใช่ขณะ มิใช่สมัยในการอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ ข้อที่ ๑.

อีกประการหนึ่ง ตถาคตอุบัติขึ้นในโลก ฯลฯ เป็นผู้จำแนกธรรม และธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าย่อมทรงแสดง... แต่บุคคลผู้นี้เข้าถึงกำเนิดสัตว์ดิรัจฉานเสีย ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี้มิใช่ขณะมิใช่สมัยในการอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ข้อที่ ๒.

อีกประการหนึ่ง ฯลฯ แต่บุคคลนี้เข้าถึงปิดตวิสัยแล้ว ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี้มิใช่ขณะ มิใช่สมัยในการอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ข้อที่ ๓.

อีกประการหนึ่ง ฯลฯ แต่บุคคลนี้เข้าถึงเทพนิกายผู้มีอายุยืนชั้นใดชั้นหนึ่งเสีย (หมายถึงพวกอสังขญีพรหม) ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี้มิใช่ขณะ มิใช่สมัยในการอยู่ ประพฤติพรหมจรรย์ข้อที่ ๔.

อีกประการหนึ่ง ฯลฯ แต่บุคคลนี้กลับมาเกิดในปัจฉิมชนบทและอยู่ในพวกมีลักษณะ ไม่รู้ดีรู้ชอบ อันเป็นสถานที่ไม่มีภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ไปมา ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี้มิใช่ขณะ มิใช่สมัยในการอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ข้อที่ ๕.

อีกประการหนึ่ง ฯลฯ แต่บุคคลนี้กลับมาเกิดในมัชฌิมชนบทแต่เขาเป็นมิจฉาทีฏฐิ มีความเห็นวิปริตว่า ทานที่ให้แล้วไม่มีผล ยัญที่บูชาแล้วไม่มีผล การบวงสรวงไม่มีผล ผลวิบากแห่งกรรมดีกรรมชั่วไม่มี โลกนี้ไม่มี โลกหน้าไม่มี มารดาไม่มี บิดาไม่มี สัตว์ทั้งหลายที่ผุดเกิดขึ้นไม่มี สมณพราหมณ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ กระทำให้แจ้งซึ่ง โลกนี้และโลกหน้าด้วยปัญญาอันยิ่งเอง แล้วสั่งสอนประชุมชนให้รู้ตาม ไม่มีในโลก ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี้มิใช่ขณะมิใช่สมัยในการอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ข้อที่ ๖

อีกประการหนึ่ง ฯลฯ แต่บุคคลนี้กลับมาเกิดในมัชฌิมชนบทแต่เขามีปัญญาทรม บำบ่ ไม่สามารถรู้orroดแห่งสุภาสิตและทุพภาสิต (ไม่สามารถรู้เนื้อความแห่งคำดี และคำชั่ว) ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี้มิใช่ขณะ มิใช่สมัยในการอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ ข้อที่ ๗.

อีกประการหนึ่ง ตถาคตอุบัติแล้วในโลก เป็นพระอรหันต์ตรัสรู้เองโดยชอบ ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ เสด็จไปดีแล้วทรงรู้แจ้งโลก เป็นสารถีฝึกบุรุษที่ควรฝึก ไม่มีผู้ยิ่งกว่า เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นผู้เบิกบานแล้ว เป็นผู้จำแนกธรรม ธรรมอันนำความสงบมาให้ เป็นไปเพื่อปรินิพพาน ให้ถึงการตรัสรู้ อันพระสฤตเจ้าทรงประกาศแล้ว พระตถาคตมิได้แสดง (แก่เขา) ถึงบุคคลผู้จะเกิดในมัชฌิมชนบทและมีปัญญา ไม่บำบ่ ทั้งสามารถจะรู้orroดแห่ง สุภาสิตและทุพภาสิต ดูก่อนภิกษุทั้งหลายนี้มิใช่ขณะ มิใช่สมัยในการอยู่ประพฤติ พรหมจรรย์ข้อที่ ๘ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กาลอันมิใช่ขณะ มิใช่สมัยในการอยู่ ประพฤติ พรหมจรรย์ ๘ ประการนี้แล.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ส่วนขณะและสมัยในการอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ มีประการเดียว ประการเดียวเป็นไฉน ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตถาคตอุบัติขึ้นแล้วในโลกนี้ เป็นพระ อรหันต์ ตรัสรู้เองโดยชอบ ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ เสด็จไปดีแล้ว ทรงรู้แจ้งโลก เป็นสารถีฝึกบุรุษที่ควรฝึกไม่มีผู้ยิ่งไปกว่า เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ ทั้งหลาย เป็นผู้เบิกบานแล้ว เป็นผู้จำแนกธรรม และธรรมอันตถาคตทรง แสดง เป็นธรรมนำความสงบมาให้ เป็นไปเพื่อปรินิพพาน ให้ถึงการตรัสรู้ พระสฤตเจ้าทรงประกาศแล้ว และบุคคลนี้เกิดในมัชฌิมชนบท ทั้งมีปัญญา ไม่บำบ่ สามารถเพื่อจะรู้orroดแห่งสุภาสิตและทุพภาสิตได้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลายนี้เป็นขณะและสมัย ในการอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ประการเดียว.

ชนเหล่าใด เกิดในมนุษย์โลกแล้ว เมื่อพระตถาคตทรงประกาศสัทธรรม ไม่เข้าถึงขณะ ชนเหล่านั้นเชื่อว่าล่วงขณะ ชนเป็นอันมาก กล่าวเวลาที่เสียไปว่า กระทำอันตรายแก่ตน พระตถาคตเจ้าเสด็จอุบัติขึ้นในโลก ในกาลบางครั้งบางคราว การที่พระตถาคตเจ้า เสด็จอุบัติขึ้นในโลก ๑ การได้กำเนิดเป็นมนุษย์ ๑ การแสดงสัทธรรม ๑ ที่จะพร้อมกันเข้าได้ หาได้ยากในโลก

ขณผู้ใคร่ประโยชน์ จึงควรพยายามในกาลดังกล่าวมานั้น
ที่ตนพอจะรู้จะเข้าใจสัทธรรมได้ ขณะอย่าลวงเลยท่านทั้งหลายไปเสีย
 เพราะบุคคลที่ปล่อยเวลาให้ลวงไปพากันยึดเยียดในนรก ก็ยอมเศร้าโศก
 หากเขาจะไม่สำเร็จจริยมรรค อันเป็นธรรมตรงต่อสัทธรรมในโลกนี้ได้

เขาผู้มีประโยชน์อันลวงเสียแล้ว จักเดือดร้อนสิ้นกาลนาน เหมือนพ่อค้าผู้ปล่อยให้
 ประโยชน์ลวงไป เดือดร้อนอยู่ ฉะนั้น คนผู้ถูกอวิชชาหุ้มห่อไว้ พราจากสัทธรรม
 จักเสวยแต่สงสาร คือ ขาดและมรณะ สิ้นกาลนาน ส่วนชนเหล่าใดได้อัตภาพเป็น
 มนุษย์แล้ว เมื่อพระตถาคตประกาศสัทธรรม ได้กระทำแล้ว จักกระทำ หรือ
 กระทำอยู่ ตามพระดำรัสของพระศาสดา ชนเหล่านั้นชื่อว่าได้ประสบขณะ
 คือ การประพบัติพรหมจรรย์อันยอดเยี่ยมในโลก ชนเหล่านั้นดำเนินไปตามมรรคา
 ที่พระตถาคตเจ้าทรงประกาศแล้ว สำรวมในศีลสังวรที่พระตถาคตเจ้า ผู้มีจักขุเป็น
 เฝ้าพันธุแห่งพระอาทิตย์ ทรงแสดงแล้ว คุ่มครองอินทรีย์ มีสติทุกเมื่อ
 ไม่ชุ่มด้วยกิเลส ตัดอนุสัยทั้งปวงอันแล่นไปตามกระแสบ่วงมาร
 ชนเหล่านั้นแล บรรลุความสิ้นอาสวะถึงฝั่ง คือ นิพพานในโลกแล้ว.

เมื่อชาวพุทธเกิดความหวาดหวั่น เล่ม 25 หน้า 466

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายอยู่ในป่าก็ดี อยู่ที่โคนไม้ก็ดี อยู่ในเรือนว่างเปล่าก็ดี
 ฟังระลึกถึงพระสัมพุทธเจ้าเกิด ความกลัวไม่เพียงมีแก่เธอทั้งหลาย

ถ้าเธอทั้งหลายไม่ฟังระลึกถึงพระพุทธเจ้าผู้เจริญที่สุดในโลก ผู้องอาจกว่านรชน
 ที่นั่นเธอทั้งหลายฟังระลึกถึงพระธรรมอันนำออกจากทุกข์ อันพระพุทเจ้าทรงแสดงดี
 แล้ว ถ้าเธอทั้งหลายไม่ฟังระลึกถึงพระธรรมอันนำออกจากทุกข์ อันพระพุทเจ้าทรง
 แสดงดีแล้ว ที่นั่น เธอทั้งหลายฟังระลึกถึงพระสงฆ์ผู้เป็นบุญเขต ไม่มีบุญเขตอื่นยิ่ง
 ไปกว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อเธอทั้งหลายระลึกถึงพระพุทเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์
 อย่างนี้ ความกลัวก็ดี ความหวาดสะดุ้งก็ดี ความขนพองสยองเกล้าก็ดี จักไม่มีเลย.

วิธีถึงพุทธ – ธรรม – สงฆ์ ว่าเป็นที่พึ่ง เล่ม 11 หน้า 485

โลกียสรณคมนั้นนั้น จำแนกเป็น 4 อย่าง คือ

1. โดยมอบกายถวายชีวิต
2. โดยมีพระรัตนตรัยนั้นเป็นเบื้องหน้า
3. โดยมอบตัวเป็นศิษย์
4. โดยความนอบน้อม

ใน 4 อย่างนั้น ที่ชื่อว่ามอบกายถวายชีวิต ได้แก่การสละตนแก่พระพุทเจ้าเป็นต้น
 อย่างนี้ว่า ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป ข้าพเจ้าขอมอบตนแก่พระพุทเจ้า แต่พระธรรม
 แต่พระสงฆ์.

ที่ชื่อว่ามีพระรัตนตรัยนั้นเป็นเบื้องหน้า ได้แก่ความเป็นผู้มีพระรัตนตรัยเป็นเบื้องหน้า
 อย่างนี้ว่า ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป ขอท่านทั้งหลายโปรดทรงจำข้าพเจ้าว่า
 ข้าพเจ้าเป็นผู้มีพระพุทเจ้า มีพระธรรม และมีพระสงฆ์เป็นที่ไปเป็นเบื้องหน้า.

ที่ชื่อว่ามอบตัวเป็นศิษย์ ได้แก่เข้าถึงความเป็นศิษย์อย่างนี้ว่า ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

ขอท่านทั้งหลายโปรดทรงจำข้าพเจ้าว่า ข้าพเจ้าเป็นอันเตवासิก (ศิษย์) ของ พระพุทธเจ้า ของพระธรรม ของพระสงฆ์.

ที่ชื่อว่าความนอบน้อม ได้แก่การเคารพอย่างยิ่งในพระพุทธเจ้าเป็นต้นอย่างนี้ว่า ตั้งแต่วันนี้เป็นต้น ไป ขอท่านทั้งหลายโปรดทรงจำข้าพเจ้าว่า ข้าพเจ้าจะกระทำการกราบไหว้ การลูกรับ อัญชลีกรรม (ประนมมือ) สามิภิกกรรม (การกระทำที่สมควร) แต่วัตถุทั้ง 3 มีพระพุทธเจ้าเป็นต้นเท่านั้น.

ก็เมื่อกระทำอาการ 4 อย่างนี้แม้อย่างใดอย่างหนึ่ง ย่อมเป็นอันถือเอาสรณะแล้ว โดยแท้.

ตัวอย่างของผู้ถึงพระรัตนตรัยอย่างแท้จริง เล่ม 11 หน้า 493

พระเจ้าอชาตศัตรูถึงสรณะด้วยการมอบตนอย่างนี้ว่า ชีวิตของข้าพระองค์ยังเป็นไปอยู่ตราบใด ขอพระองค์โปรดทรงจำ คือทรงทราบข้าพระองค์ไว้ตราบนั้นเถิดว่า เข้าถึงแล้ว ไม่มีผู้อื่นเป็นศาสดา ถึงสรณะเป็นด้วยสรณคมน์ทั้ง 3 เป็นอุบาสก เป็นกัปปิยการก (ศิษย์รับใช้) ด้วยว่าแม้หากจะมีใครเอาดาบคมกริบตัดศีรษะของข้าพระองค์

ข้าพระองค์ก็จะไม่พึงกล่าวพระพุทธเจ้าว่าไม่ใช่พระพุทธเจ้า ไม่พึงกล่าวพระธรรมว่า ไม่ใช่พระธรรม ไม่พึงกล่าวพระสงฆ์ว่าไม่ใช่พระสงฆ์ ดังนี้

ผู้ถึงพระรัตนตรัยแบบหลอกๆ ย่อมมีโทษแค้น เล่ม 11 หน้า 489

ในสรณคมน์ทั้งโลกียะ (เนื่องในโลก) และโลกุตตระ (เหนือโลก) เหล่านั้น สรณคมน์ที่เป็นโลกียะย่อมเศร้าหมองด้วยความไม่รู้ ความสงสัยและความเข้าใจผิดใน พระรัตนตรัย เป็นต้น ไม่รุ่งเรืองมากมายไปได้ ไม่แพร่หลายใหญ่โตไปได้ สรณคมน์ที่เป็นโลกุตตระไม่มีความเศร้าหมอง

อนึ่ง สรณคมน์ที่เป็นโลกียะมี 2 ประเภท คือ

1. ที่มีโทษ
2. ที่ไม่มีโทษ

ใน 2 อย่างนั้น ที่มีโทษ ย่อมมีได้ด้วยเหตุเป็นต้นว่า มอบตนในศาสดาอื่น เป็นต้น. (รวมถึงพวกที่มีวัตถุมงคลทั้งหลายเป็นที่พึ่งด้วย และ ฯลฯ แต่ก็บอกว่ามีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง)

สรณคมน์ที่มีโทษนั้นมีผลไม่น่าปรารถนา.

สรณคมน์ที่ไม่มีโทษ ย่อมมีด้วยกาลกิริยา(ตาย).

สรณคมน์ที่ไม่มีโทษนั้น ไม่มีผล เพราะไม่เป็นวิบาก (ผล).

ส่วนสรณคมน์ที่เป็นโลกุตตระไม่มีการแตกเลย. เพราะพระอริยสาวกไม่อุทิศศาสดาอื่นแม้ ในระหว่างภพ.

พึงทราบความเศร้าหมอง และการแตกแห่งสรณคมน์ ด้วยประการฉะนี้.

มหาศีล

1. ภิกษุเว้นขาดจากการเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา (วิชาที่ขัดกับพระนิพพาน) เช่นอย่างที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวก ฉันทโภชนะ (อาหาร) ที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชาเห็นปานนี้ คือ ทายอวัยวะ ทายนิมิต (เครื่องหมาย) ทายฟ้าผ่า เป็นต้น ทำนายฝัน ทำนายลักษณะ ทำนายหนูกัดผ้า ทำพิธีบูชาไฟ ทำพิธีเบิกแวงเวียนเทียน ทำพิธีชั้ดเกลบบูชาไฟทำพิธีชั้ดรำบูชาไฟ ทำพิธีชั้ดข้าวสารบูชาไฟ ทำพิธีเติมเนยบูชาไฟ ทำพิธีเติมน้ำมันบูชาไฟ ทำพิธีเสกเป่าบูชาไฟ ทำพิธีกรรมด้วยโลหิต เป็นหมอดูอวัยวะ ดูลักษณะที่บ้าน ดูลักษณะที่นา เป็นหมอปลุกเสก เป็นหมอผี เป็นหมอลงเลขยันต์คุ้มกันบ้านเรือน เป็นหมองู เป็นหมอยาพิษ เป็นหมอแมลงป่อง เป็นหมอรักษาแผลหนูกัด เป็นหมอทายเสียงนก เป็นหมอทายเสียงกา เป็นหมอทายอายุ เป็นหมอเสกกันลูกศร เป็นหมอทายเสียงสัตว์ แม้ข้อนี้ก็เป็ศิลปะของเธอประการหนึ่ง.....

....6. ภิกษุเว้นขาดจากการเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เช่นอย่างที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวก ฉันทโภชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชาเห็นปานนี้ คือ ให้ฤกษ์อวาทมงคล ให้ฤกษ์วิวาหมงคล ดูฤกษ์เรียงหมอน ดูฤกษ์หย่าร้าง ดูฤกษ์เก็บทรัพย์ ดูฤกษ์จ่ายทรัพย์ ดูโชคดี ดูเคราะห์ ให้ยาผดุงครรภ์ ร่ายมนต์ให้ลินกระด้าง ร่ายมนต์ให้คางแข็ง ร่ายมนต์ให้มือสั้น ร่ายมนต์ให้หูไม่ได้ยินเสียง เป็นหมอทรงกระจก เป็นหมอทรงหญิงสาว เป็นหมอทรงเจ้า บวงสรวงพระอาทิตย์ บวงสรวงท้าวมหาพรหม ร่ายมนต์ฟันไฟ ทำพิธีเชิญขวัญ แม้ข้อนี้ก็เป็ศิลปะของเธอประการหนึ่ง.

7. ภิกษุเว้นขาดจากการเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชา เช่นอย่างที่สมณพราหมณ์ผู้เจริญบางจำพวก ฉันทโภชนะที่เขาให้ด้วยศรัทธาแล้ว ยังเลี้ยงชีพโดยทางผิดด้วยติรัจฉานวิชาเห็นปานนี้คือ ทำพิธีบนบาน ทำพิธีแก้บน ร่ายมนต์ขับผี สอนมนต์ป้องกันบ้านเรือน ทำกะเทยให้กลับเป็นชาย ทำชายให้กลายเป็นกะเทย ทำพิธีปลุกเรือน ทำพิธีบวงสรวงพื้นที่ พ่นน้ำมัน รดน้ำมัน ทำพิธีบูชาไฟ ประงยาสารอก ประงยาถ่าย ประงยาถ่ายโทษเบื้องบน ประงยาถ่ายโทษเบื้องล่าง ประงยาแก้ปวดศีรษะ หุงน้ำมันหยอดหู ประงยาตา ประงยานันต์ฤ ประงยาทากัด ประงยาทาสมาน ป้ายยาตา ทำการผ่าตัด รักษาเด็ก ชะแผล แม้ข้อนี้ก็เป็ศิลปะของเธอประการหนึ่ง....

ผู้ที่ยินดีในความผิดผู้อื่น...บาปมาก

เล่ม 70 หน้า 231 บรรทัด 10

...ได้ยินว่า ในอดีตกาล พระโพธิสัตว์บังเกิดเป็นชาวประมง ในหมู่บ้านชาวประมง วันหนึ่ง พระโพธิสัตว์นั้นกับพวกบุรุษชาวประมง ไปยังที่ที่ฆ่าปลา เห็นปลาทั้งหลายตายได้ทำโสมนัส (ความดีใจ) ให้เกิดขึ้นในข้อที่ปลาตายนั้น แมื่บุรุษชาวประมงที่ไปด้วยกัน ก็ทำความโสมนัสให้เกิดขึ้นอย่างนั้นเหมือนกัน ด้วยอกุศลกรรม (บาปกรรม) นั้น

พระโพธิสัตว์ได้เสวยทุกข์ในอบายทั้ง 4 (นรก - เปรต - อสุรกาย - สัตว์เดรัจฉาน) ในอัตรภาพ (ความเป็นตัวตน) หลังสุดนี้ ได้บังเกิดขึ้นตระกูลศากยราช พร้อมกับบุรุษเหล่านั้น แม้จะได้บรรลุความเป็นพระพุทธเจ้าโดยลำดับแล้ว ก็ยังได้เสวยความเจ็บป่วยที่ศีรษะด้วยตนเอง และเจ้าศากยะเหล่านั้น ถึงความพินาศกันหมดในสงครามของเจ้าวิฑูทกะ...

**ประเพณีการเก็บกระดูกของบรรพบุรุษเช่นพ่อ – แม่ ไร้ ไม้มีประโยชน์
เลย เล่ม 38 หน้า 347**

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ในทักษิณชนบท มีธรรมเนียมการล้างกระดูกแห่งญาติผู้ตาย ในธรรมเนียมการล้างกระดูกนั้น มีข้าวบ้าง น้ำบ้าง ของขบเคี้ยวบ้าง ของบริโภคน้ำบ้าง เครื่องลื้มบ้าง เครื่องดื่มบ้าง การฟ้อนบ้าง เพลงขับบ้าง การประโคมบ้าง ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ธรรมเนียมการล้างนั้นมียอยู่ เรามิได้กล่าวว่า ไม่มี แต่ว่าการล้างนั้นแลเป็นของเลว เป็นของชาวบ้าน เป็นของปุถุชน ไม่เป็นของพระอริยะ ไม่ประกอบด้วยประโยชน์...

บทว่า โธวณฺ์ ได้แก่ ล้างกระดูก.

จริงอยู่ ในชนบทนั้น ผู้คนทั้งหลาย เมื่อญาติตายก็ไม่เผา แต่ขุดหลุมฝังดิน. ครั้นแล้วจึงนำกระดูกที่ผุแล้วของญาติเหล่านั้นมาล้าง แล้วยกขึ้นวางเรียงกัน ตั้งบูชาด้วยของหอม และดอกไม้เป็นต้น เมื่อคราวนักขัตฤกษ์ (งานประเพณี) ก็นำกระดูกเหล่านั้นมา แล้วก็ร้องไห้คร่ำครวญ ต่อนั้นก็เล่นนักขัตฤกษ์กัน.

**เมื่อบรรพบุรุษเช่นพ่อ – แม่ ตายไปแล้ว
ทำอะไรถึงจะมีประโยชน์ เล่ม 39 หน้า 277**

...ห้วงน้ำเต็มแล้ว ย่อมยังสาครให้เต็ม ฉันทใด ทานที่ท่ายกให้ไปจากมนุษย์โลกนี้ ย่อมสำเร็จผลแก่ฝูงเปรต (ผู้ที่ตายจากโลกนี้ไปแล้ว) ฉันทนั้นเหมือนกัน. บุคคลเมื่อระลึกถึงกิจที่ท่านทำมาแต่ก่อนว่า ท่านได้ทำกิจแก่เรา ได้ให้แก่เรา ได้เป็นญาติมิตรเป็นเพื่อนของเราดังนี้ จึงควรให้ทักษิณา (นำสิ่งของทำบุญแล้วอุทิศบุญอย่างถูกต้อง) แก่ฝูงเปรต (แก่คนคุ่นเคยกันที่ตายไปแล้ว)

การร้องไห้ การเศร้าโศก หรือการพิโรธรำพันอย่างอื่น ๆ ก็ไม่ควรทำ เพราะการร้องไห้เป็นต้นนั้น ไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว ญาติทั้งหลาย (ที่ตายไปแล้ว) ก็คงอยู่อย่างนั้น.

พระอรรถกถาจารย์อธิบายเพิ่มเติมความว่า

พระผู้มีพระภาคเจ้า ครั้นทรงประกาศความนี้ว่า ผู้ทำกาลกิรียาละ (ผู้ตาย)ไปแล้ว ย่อมยังอัฐภาพให้เป็นไปในเปรตวิสัยนั้น ด้วยทานที่ญาติมิตรสหาย ให้ไปจากมนุษย์โลกนี้ ดังนี้แล้ว

เมื่อทรงแสดงอีกว่า เพราะเหตุที่หมู่เปรตเหล่านั้น หวังเต็มที่ว่าพวกเราจักได้อะไร ๆ จากมนุษย์โลกนี้ แม้พากันมาถึงเรือนญาติแล้วก็ไม่สามารถจะร้องขอว่า "ขอท่านทั้งหลาย โปรดให้ของชื่อนี้แก่พวกเราเถิด" ฉะนั้น กุลบุตรเมื่อระลึกถึงสิ่งที่ควรระลึกเหล่านั้น พึงให้ทักษิณา เพื่อหมู่เปรตเหล่านั้น จึงตรัสคาถา (คำพูด) นี้ว่า **อทาสี เม เป็นต้น.**

คาถา (คำพูด) นั้น มีความว่า กุลบุตรเมื่อระลึกทุกอย่างอย่างนี้ว่า ท่าน (ผู้นี้) ได้ให้ทรัพย์สินหรือธัญญาหารชื่อนี้แก่เรา ท่านได้พากันเพียรด้วยตนเอง ได้กระทำกิจชื่อนี้แก่เรา คนโน้นเป็นญาติ เพราะเกี่ยวเนื่องข้างมารดาหรือข้างบิดาของเรา คนโน้นเป็นมิตร เพราะสามารถช่วยเหลือโดยสินเทา และคนโน้นเป็นเพื่อนเล่นผุ่นด้วยกันของเรา ดังนี้ พึงให้ทักษิณา (...อุทิศบุญ) พึงมอบทานให้แก่เขาผู้ล่วงลับไปแล้ว.

เมื่อทรงแสดงอีกว่า... การร้องไห้และการเศร้าโศก เป็นต้นนั้น ของชนเหล่านั้น มีแต่ทำตัวให้เดือดร้อนอย่างเดียวเท่านั้น ย่อมไม่ยังประโยชน์อะไร ให้สำเร็จแก่ผู้ ล่วงลับไปแล้วเลย จึงตรัสคานี้ว่า **น หิ รุณฺณํ วา** เป็นต้น.

พระผู้มีพระภาคเจ้า ครั้นทรงแสดงการร้องไห้เป็นต้นว่า ไม่เป็นประโยชน์ การรำพัน อย่างอื่นแม้ทั้งหมด ก็ไม่มีประโยชน์แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว ที่แท้มีแต่ทำตัวให้เดือดร้อน อย่างเดียวเท่านั้น ญาติทั้งหลาย (ที่ตายไป) ก็ตั้งอยู่อย่างนั้น ดังนี้แล้ว

เมื่อทรงแสดงความที่ทักษิณา (นำสิ่งของทำบุญแล้วอุทิศบุญอย่างถูกต้องเพื่อญาติ) ซึ่งพระเจ้ามครธรี ทรงถวายแล้วมีประโยชน์ จึงตรัสคานี้ ว่า **อญฺจ โข ทกฺขิณา** ดังนี้ เป็นต้น.

คานี้มีความว่า ขอถวายพระพร ทักษิณา (ของทำบุญ) นี้แล มหาบพิตรถวาย แล้วอุทิศบุญเพื่อหมู่พระประยูรญาติของมหาบพิตรในวันนี้ เพราะเหตุที่พระสงฆ์เป็นเนื่อนาบุญอันยอดเยี่ยมของโลกจะนั้น ทักษิณานั้น พึงเป็นทักษิณาที่ทรงตั้งไว้ดีแล้วในพระสงฆ์ จึงสำเร็จผล ท่านอธิบายว่า สัมฤทธิ์ผลผลิตผล เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อสุขแก่เปตชน (คนผู้ตายไป) สิ้นกาลนาน.

เปลี่ยนชื่อแล้วมันจะเปลี่ยนชีวิตให้ดีขึ้นจริงๆ เร็ว เล่ม56 หน้า 371

ในอดีตกาล พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นอาจารย์ทศปาโมกข์ บอคมนต์กะมาณพ ๕๐๐ คน พระนครตักกสิลา มาณพผู้หนึ่งของท่าน ชื่อ ปาปกะ (นายบาปผู้ลามก) โดยนาม ถูกเขาเรียกอยู่ว่า มาเกิด ปาปกะ ไปเกิด ปาปกะ คิดว่า ชื่อของเราเป็นอัปมงคล ต้องขอให้อาจารย์ตั้งชื่ออื่นให้ใหม่ เขาไปหาอาจารย์เรียนว่า ท่านอาจารย์ขอรับ ชื่อของกระผมเป็นอัปมงคล โปรดตั้งชื่ออย่างอื่นให้เกิดขอรับ

ครั้งนั้นอาจารย์ได้กล่าวกะเขาว่า ไปเกิดพ่อ เจ้าจงเที่ยวไปตามชนบทแล้ว กำหนด เอาชื่อที่เป็นมงคลชื่อหนึ่ง ที่ตนชอบใจอย่างยิ่งแล้วมา เราจักเปลี่ยนชื่อของเจ้าเป็น ชื่ออย่างอื่น

เขารับคำว่า ดีแล้ว ขอรับ ถือเอาเสบียงออกเดินทางไป ท่องเที่ยวไปตามคามนิคมชนบท ลุถึงนครแห่งหนึ่ง ในพระนครนั้นแหละ มีบุรุษผู้หนึ่ง ชื่อว่า ชิวกะ (บุญรอด) โดยนาม ตายลง เห็นหมู่ญาติกำลังหามเขาไปสุป่าช้า จึงถามว่า ชายผู้นี้ชื่ออะไร? หมู่ญาติตอบว่า จะชื่อว่า ชิวกะ(บุญรอด) ก็ดี อชิวก(ไม่รอด) ก็ดี ก็ตายทั้งนั้น ชื่อเป็นเพียงบัญญัติสำหรับเรียกกัน เจ้านี้ เห็นจะโง่กระมัง.

เขาฟังคำนั้นแล้ว มีความรู้สึกเฉย ๆ ในเรื่องชื่อ เดินทางกลับเข้าเมืองของตน ครั้งนั้น พวกนายทุน กำลังจับนางทาสีผู้หนึ่งซึ่งไม่ให้ดอกเบี๋ยให้หนังที่ประดุจ เขียนด้วยเชือก และนางทาสีผู้นั้นก็มีชื่อว่า ธนปาลี(คนมีทรัพย์) เขาเดินเรื่อยไปตาม ท้องถนนเห็นนางถูกเขียน ก็ถามว่า มันไม่ยอมให้ดอกเบี๋ย เขาถามว่า ก็นางมีชื่ออย่างไรเล่า ?

พวกนายทุนตอบว่า นางชื่อ ธนปาลี (คนมีทรัพย์)
 เขาถามว่า แม้จะมีชื่อ ธนปาลี โดยนาม ก็ยังไม่อาจให้เงินแค่ดอกเบี๋ยหรือ ?
 พวกนายทุนตอบว่า จะชื่อ ธนปาลี คนรวยก็ดี จะชื่อ อธนปาลี คนจนก็ดี
 ก็เป็นคนเข็ญใจได้ทั้งนั้น
 ชื่อเป็นเพียงบัญญัติสำหรับเรียกกัน เจ้านี่เห็นจะโง่แน่

เขายังรู้สึกเฉย ๆ ในเรื่องชื่อยิ่งขึ้น เดินออกจากเมืองไปตามทางในระหว่างทางพบคน
 หลงทาง

ถามว่า ผู้เป็นเจ้าของทำอะไรอยู่เล่า ?

เขาตอบว่า ข้าพเจ้าหลงทางเสียแล้ว

เขาย้อนถามว่า ก็คุณชื่ออะไรเล่า ?

เขาตอบว่า ข้าพเจ้าชื่อ ปันถกะ (ผู้ชำนาญทาง)

เขาถามว่า ขนาดชื่อ ปันถกะ ยังหลงทางอีกหรือ ?

คนหลงทางกล่าวว่า จะชื่อ ปันถกะ (ชำนาญทาง) หรือชื่อ อปันถกะ (ไม่ชำนาญ
 ทาง) ก็มีโอกาสรอดได้เท่ากัน ชื่อเป็นบัญญัติสำหรับเรียกกัน ก็ท่านเอง
 เห็นจะโง่แน่.

เขาเลยวางเฉยในเรื่องชื่อ ไปสู่สำนักของพระโพธิสัตว์

ครั้นพระโพธิสัตว์ถามว่า อย่างไรเล่า พ่อคุณ เจ้าได้ชื่อที่ถูกใจมาแล้วหรือ ?
 ก็เรียนท่านว่า ท่านอาจารย์ขอรับ ธรรมดาคนเราถึงจะชื่อว่าชิวก แม้จะชื่อชิวก
 คงตายเท่ากัน

ถึงจะชื่อธนปาลี แม้จะชื่อ อธนปาลี ก็เป็นทุกคตะ (คนยากจน) ได้ทั้งนั้น

ถึงจะชื่อ ปันถกะ แม้จะชื่อ อปันถกะ ก็หลงทางได้เหมือนกัน ชื่อเป็นเพียง
 บัญญัติสำหรับเรียกกัน

ความสำเร็จเพราะชื่อมิได้มีเลย ความสำเร็จมิได้เพราะการกระทำเท่านั้น

พอกันที่เรื่องชื่อสำหรับกระผม กระผมขอใช้ชื่อเดิม นั้นแหละต่อไป...

มัวแต่รอฤกษ์งามยาม (ไม่) ดี ไร้สาระเปล่าๆ เล่ม 56 หน้า 51

ในอดีตกาล ครั้งพระเจ้าพรหมทัตเสวยราชสมบัติในกรุงพาราณสี ชาวพระนครพากัน
 ไปสู่ขอธิดาของชาวชนบท กำหนดวันแล้ว ถามอาชิวก (นักบวชนอกศาสนาประเภท
 หนึ่ง) ผู้คุ้นเคยกันว่า พระคุณเจ้าผู้เจริญ วันนี้ผมจะกระทำงานมงคลสักอย่างหนึ่ง
 ฤกษ์ดีไหมขอรับ.

อาชิวกนั้นโกรธอยู่แล้วว่า คนพวกนี้กำหนดวันเอาตามพอใจตน บัดนี้ กลับถามเรา
 คิดต่อไปว่า ในวันนี้เราจักทำการขัดขวางงานของคนเหล่านั้นเสีย แล้วกล่าวว่า
 วันนี้ฤกษ์ไม่ดี ถ้ากระทำการมงคลจักพากันถึงความพินาศใหญ่. คนเหล่านั้นพากันเชื่อ
 อาชิวกจึงไม่ไปรับเจ้าสาว.

ชาวชนบททราบข่าว พวกนั้นไม่มา ก็พูดกันว่า พวกนั้นกำหนดวันไว้วันนี้ แล้วก็ไม่ได้มา
 ธุระอะไรจักต้องคอยคนเหล่านั้น แล้วก็ยกธิดาให้แก่คนอื่น.

รุ่งขึ้น ชาวเมืองพากันมาขอรับเจ้าสาว ชาวชนบทก็พากันกล่าวว่า พวกท่านขึ้นชื่อว่า
 เป็นชาวเมือง แต่ขาดความเป็นผู้ดี กำหนดวันไว้แล้ว แต่ไม่มารับเจ้าสาว เพราะพวก
 ท่านไม่มาเราจึงยกให้คนอื่นไป.

ชาวเมืองกล่าวว่า พวกเราถามอาชีพของคุณ ได้ความว่า ฤกษ์ไม่ดี จึงไม่มา จงให้เจ้าสาวแก่พวกเราเถิด.

ชาวชนบทแย้งว่า เพราะพวกท่านไม่มากัน พวกเราจึงยกเจ้าสาวให้คนอื่นไป แล้ว คราวนี้จักนำตัวเจ้าสาวที่ให้เขาไปแล้วมาอีกได้อย่างไรเล่า ?

เมื่อคนเหล่านั้นโต้เถียงกันไป โต้เถียงกันมา อยู่อย่างนี้ ก็พอดีมีบุรุษผู้เป็นบัณฑิตชาวเมืองคนหนึ่ง ไปชนบทด้วยกิจการบางอย่าง ได้ยินชาวเมืองเหล่านั้นกล่าวว่า พวกเราถามอาชีพแล้ว จึงไม่มาเพราะฤกษ์ไม่ดี ก็พูดว่า ฤกษ์จะมีประโยชน์อะไร เพราะการได้เจ้าสาวก็เป็นฤกษ์อยู่แล้ว มิใช่หรือ ?
ดังนี้แล้ว กล่าวคาถาว่า

"ประโยชน์ผ่านพ้นคนโง่ ผู้มัวคอยฤกษ์ยามอยู่ ประโยชน์เป็นฤกษ์ของประโยชน์ ดวงดาวทั้งหลาย จักทำอะไรได้"

เลื่อมใสในพระรัตนตรัยอันเลิศ ที่ไม่ใช่พระพุทธรูป และวัตถุที่เลวทรามทั้งหลาย (อีกที) เล่ม 45 หน้า 556

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความเลื่อมใสอันเลิศ ๓ ประการนี้ ๓ ประการเป็นไฉน ?
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัตว์ไม่มีเท้าก็ดี มี ๒ เท้าก็ดี มี ๔ เท้าก็ดี มีเท้ามากก็ดี มีรูปก็ดี ไม่มีรูปก็ดี มีสัญญา (ความจำ) ก็ดี ไม่มีสัญญาก็ดี มีสัญญาก็มิใช่ไม่มีสัญญาก็มิใช่ก็ดี มีอยู่ประมาณเท่าใด
พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า บัณฑิตกล่าวว่า เลิศกว่าสัตว์ประมาณเท่านั้น

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ชนเหล่าใดเลื่อมใสในพระพุทธรูป ชนเหล่านั้นชื่อว่าเลื่อมใสในบุคคลผู้เลิศ ก็และผลอันเลิศ ย่อมมีแก่บุคคลผู้เลื่อมใสในพระพุทธรูปผู้เลิศ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สังฆตธรรม (ธรรมที่ปัจฉัยปรุงแต่ง) ก็ดี อสังฆตธรรม (ธรรมที่ปัจฉัยปรุงแต่งไม่ได้) ก็ดี มีประมาณเท่าใด วิราคะ (หมายถึง พระนิพพาน) คือ ธรรมเป็นที่บรรเทาความเมา นำออกเสียซึ่งความกระหาย ถอนขึ้นด้วยดีซึ่งอาลัย ดัดซึ่งวิญญูะ สิ้นไปแห่งตัณหา สิ้นกำหนด ดับ นิพพานบัณฑิตกล่าวว่าเลิศกว่าสังฆตธรรม และอสังฆตธรรมเหล่านั้น ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ชนเหล่าใดเลื่อมใสในวิราคธรรม ชนเหล่านั้นชื่อว่าเลื่อมใสในธรรมอันเลิศ ก็ผลอันเลิศ ย่อมมีแก่บุคคลผู้เลื่อมใสในธรรมอันเลิศ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สังฆตธรรมมีประมาณเท่าใด อริยมรรคมีองค์ ๘ คือ ความเห็นชอบ ความคิดชอบ คำพูดชอบ ประกอบการงานชอบ ประกอบอาชีพชอบ ประกอบความเพียรชอบ ตั้งสติไว้ชอบ มีจิตตั้งมั่นโดยชอบ บัณฑิตกล่าวว่าเลิศกว่าสังฆตธรรมเหล่านั้น ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ชนเหล่าใดเลื่อมใสในธรรมคืออริยมรรคมีองค์ ๘ (ทางดำเนินอันประเสริฐ) ชนเหล่านั้นชื่อว่าเลื่อมใสในธรรมอันเลิศก็ผลอันเลิศ ย่อมมีแก่บุคคลผู้เลื่อมใสในธรรมอันเลิศ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย หมูก็ดี คนะก็ดี มีประมาณเท่าใด หมูสาวกของพระ

ตถาคต คือ คู่แห่งบุรุษ ๔ (พระอริยะทั้งหมด) บุรุษบุคคล ๘ บัณฑิตกล่าวว่าเลิศกว่า หมูและคนเหล่านั้น ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ชนเหล่าใดเลื่อมใสในพระสงฆ์ ชนเหล่านั้นชื่อว่า เลื่อมใสในหมูผู้เลิศ ก็ผลอันเลิศ ย่อมมีแก่บุคคลผู้เลื่อมใสใน พระสงฆ์ผู้เลิศ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความเลื่อมใสอันเลิศ ๓ ประการนี้แล.

พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสเนื้อความนี้แล้วในพระสูตรนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสคาถา ประพันธ์ ดังนี้ว่า

เมื่อชนทั้งหลายเลื่อมใสแล้วในพระรัตนตรัยที่เลิศ โดยความเป็นของเลิศ รู้แจ้งธรรม อันเลิศ เลื่อมใสแล้วในพระพุทธเจ้าผู้เลิศ ซึ่งเป็นทักษิณียบบุคคล (ผู้ควรรับของ ทำบุญ) ผู้ยอดเยี่ยม เลื่อมใสแล้วในธรรมอันเลิศ ซึ่งเป็นที่สิ้นกำหนด และเป็น ที่สงบ เป็นสุข เลื่อมใสแล้วในพระสงฆ์ผู้เลิศ ซึ่งเป็นบุญเขตอย่างยอดเยี่ยม ถวาย ทานในพระรัตนตรัย ที่เลิศ บุญที่เลิศย่อมเจริญ อายุ วรรณะ ยศ เกียรติคุณ สุขะ และผลอันเลิศ ย่อมเจริญ นักปราชญ์ถวาย ไทยธรรม (ของทำบุญ) แก่พระ รัตนตรัยที่เลิศตั้งมั่นอยู่ในธรรมอันเลิศแล้ว เป็นเทวดาหรือเป็นมนุษย์ก็ตาม เป็นผู้ถึง ความเป็นผู้เลิศ ย่อมบันเทิงอยู่.

พระอรรถกถาจารย์อธิบายเพิ่มเติมความว่า

...ในสัตว์โลกเหล่านั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า ชื่อว่าเป็นผู้ประเสริฐก่อนโดยความหมายว่า ไม่มีผู้เปรียบโดยความหมายว่า เป็นผู้วิเศษ ด้วยคุณความดี และโดยความหมายว่า ไม่มีผู้เสมอเหมือน. จริงอยู่พระองค์ชื่อว่าเป็นผู้ล้ำเลิศโดยความหมายว่า ไม่มีผู้เปรียบ เพราะทรงทำอภินิหารมามาก และการสั่งสมบารมี ๑๐ ประการมาเป็นเบื้องต้น จึงไม่ เป็นเช่นกับคนทั้งหลายที่เหลือ เพราะพระคุณคือพระโพธิสมภารเหล่านั้น และเพราะ พระพุทธคุณทั้งหลาย.

ชื่อว่าเป็นผู้ล้ำเลิศ เพราะเป็นผู้สูงสุดกว่าสรรพสัตว์ แม้โดยความหมายว่า เป็น ผู้วิเศษด้วยคุณความดี เพราะพระองค์มีพระคุณมีพระมหากรุณาคุณ เป็นต้น ที่วิเศษ กว่าคุณทั้งหลายของสรรพสัตว์ที่เหลือ.

ชื่อว่าเป็นผู้ล้ำเลิศ แม้โดยความหมายว่า ไม่มีผู้เสมอเหมือน เพราะพระสัมมาสัม พุทธเจ้าพระองค์นี้เอง เป็นผู้เสมอโดยพระคุณทางรูปกาย และพระคุณทางธรรมกาย กับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลายในปางก่อน ผู้ไม่เสมอเหมือนกับสรรพสัตว์อื่น.

อนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าท่านเรียกว่าเป็นผู้เลิศในโลก เพราะมีปรากฏการณ์ที่หาได้ ยาก เพราะความเป็นอัจฉริยะ. เพราะนำมาซึ่งหิตุสุข (ประโยชน์สุข) แก่คนหมู่มาก และเพราะความเป็นผู้ไม่เป็นที่สอง (ของใคร) และไม่มีใครเป็นสหาย (ร่วมคิด) เป็นต้น เช่น ที่ตรัสไว้ในปาฐะ (พระบาลี) ว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความปรากฏขึ้นแห่งบุคคล ผู้เป็นเอก หาได้ยากในโลก. บุคคลผู้เป็นเอกคือใคร? คือ พระตถาคตอรหันต สัมมาสัมพุทธเจ้า ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้เป็นเอก เมื่ออุบัติขึ้นในโลกจะอุบัติขึ้นเป็น อัจฉริยะมนุษย์ ภิกษุทั้งหลายบุคคลผู้เป็นเอก เมื่ออุบัติขึ้นในโลก จะอุบัติขึ้น เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่ชนหมู่มาก ฯลฯ บุคคลผู้เป็นเอกนั้นคือ พระอรหันตสัมมาสัม พุทธเจ้า ภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้เป็นเอก เมื่อเกิดขึ้นในโลก จะเกิดขึ้นไม่เป็นที่ ๒ (ของใคร) ไม่มีใครเป็นสหาย (ร่วมคิด) ไม่มีผู้เทียบ ไม่มีผู้เทียม ไม่มีบุคคลผู้เทียบ ทัน ไม่มีผู้เสมอ ไม่มีผู้เสมอเหมือน เป็นผู้ล้ำเลิศกว่าสัตว์ ๒ เท่าทั้งหลายบุคคลผู้ เป็นเอก (นั้น) คือใคร คือพระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า.

แม้พระธรรมและพระสงฆ์ก็ชื่อว่าล้ำเลิศกว่าพระธรรมและพระสงฆ์เหล่าอื่น (ของลัทธิ ศาสนาอื่น) โดยความหมายว่า ไม่มีสิ่งเหมือนและไม่มีผู้ละม้ายคล้าย และโดยเป็น ของมีปรากฏการณ์ที่หาได้ยาก เพราะเป็นผู้มีคุณความดีพิเศษ เป็นต้น...

...ก็แหละ พระธรรมและพระสงฆ์ (ในพระศาสนา) ชื่อว่า ประเสริฐที่สุดกว่าพระธรรมและพระสงฆ์อื่นเหล่านั้น เพราะเป็นธรรมและเป็นหมู่ที่มีคุณวิเศษในตัวเองนั่นแหละ. อนึ่ง พระธรรมและพระสงฆ์เหล่านั้น เป็นเหตุนำประโยชน์เกื้อกูลและความสุขมาให้ชนหมู่มาก เพราะเป็นความเกิดขึ้นที่หาได้ยากและเป็นสิ่งที่น่าอัศจรรย์ และมีสภาพไม่เป็นที่ ๒ ของใคร และไม่มีใครเป็นสหาย (ร่วมคิด) เป็นต้น.

แท้จริง พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นผู้มีความปรากฏที่หาได้ยาก เพราะธรรมที่ล้ำเลิศอันใด แม้พระธรรมและพระสงฆ์ ก็เป็นผู้มีความปรากฏที่หาได้ยาก ก็เพราะธรรมที่ล้ำเลิศอันนั้น. แม้ในความเป็นอัศจรรย์ เป็นต้น ก็มีนัยนี้เหมือนกัน. ความเลื่อมใสในสิ่งที่ล้ำเลิศ คือ สิ่งที่ประเสริฐ สิ่งสูงสุด สิ่งที่บรร ใต้แก่ สิ่งพิเศษด้วยคุณอย่างนี้เพราะฉะนั้น จึงชื่อว่า อัคคัปปสาทา (ความเลื่อมใสในสิ่งที่ล้ำเลิศ)...

...ดังที่ตรัสไว้ว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกในพระศาสนานี้เป็นผู้ประกอบแล้วด้วยความเลื่อมใสที่หยั่งลงแล้ว ในพระพุทธเจ้าดังนี้ เป็นต้น อนึ่ง ความเลื่อมใสเหล่านี้ ชื่อว่าเป็นความเลื่อมใสล้ำเลิศเพราะมีผลล้ำเลิศบ้าง. สมจริงดังที่พระองค์ได้ตรัสไว้ว่า ก็เมื่อบุคคลเลื่อมใสในสิ่งที่เลิศแล้ว ผลเลิศก็จะมี.

...บทว่า วิราโค เตส อคคมกขายติ ความว่า บรรดาสังฆธรรมและอสังฆธรรมทั้งหลายเหล่านั้น อสังฆธรรม กล่าวคือ วิราคะ บัณฑิตเรียกว่า เลิศ คือ ประเสริฐ ใต้แก่สูงสุด หมายความว่าล้ำเลิศเพราะเป็นสิ่งละเอียด และสุขุมตามสภาพนั่นเอง เพราะเป็นสิ่งสงบและประณีตกว่า และเพราะเป็นสิ่งสลัดทิ้ง เป็นต้น และเพราะเป็นความสร้างมาเป็นต้น. จริงอย่างนั้น ความเมาทุกอย่างมีเมาเพราะมานะ (ถือตัว) เมาในความเป็นบุรุษ เป็นต้น จะสร้างไป คือ ถูกทำลายไปเพราะมาถึงนิพพานนั้น ความกระหายทั้งหมดมีกระหายในกาม เป็นต้น ก็จะถูกนำออกไปถึงความอาลัยทั้งหมด มีอาลัยในกาม เป็นต้น ก็จะถูกถอนขึ้น กรรมวิภู กิเลสวิภู และวิปាកวิภูทั้งหมดจะถูกตัดขาด ตัณหาทั้งปวงที่แยกประเภทออกเป็น ๑๐๘ อย่าง ก็จะสิ้นไป กิเลสก็จะสาร์ออกทั้งหมด ทุกขย่อมจะดับไปสิ้นเพราะมาถึงนิพพานนั้น....

... บทว่า ตถาคตสาวกสงโฆ ใต้แก่ สงฆ์สาวกของพระตถาคตเจ้า ผู้รวมกันด้วยความเสมอกันแห่งทิฐิลี และศีล กล่าวคือ ชุมนุมพระอริยบุคคล ๘ จำพวก.

บทว่า เตส อคคมกขายติ ความว่า สงฆ์สาวกของพระตถาคตเจ้า บัณฑิตกล่าวว่า เลิศ คือประเสริฐสุด ใต้แก่สูงสุด หมายความว่า ล้ำเลิศ ด้วยคุณวิเศษ มีศีล สมาธิ ปัญญาและวิมุตติ เป็นต้นของตน.

*** เมื่อเลื่อมใสในสิ่งที่เลิศ ก็ยอมจะได้ในสิ่งที่เลิศ
แต่เมื่อเลื่อมใสในสิ่งที่เลวทราม ก็ยอมจะได้ในสิ่งที่เลวทรามเหมือนกัน

เรื่องพระรัตนไตรในภาพรวม โดยหลวงพ่อกษม

พระรัตนตรัย หรือ พุทธ - ธรรม - สงฆ์ ที่พระพุทธเจ้าสอนไว้ให้ชาวโลกทั้งหลายได้ศึกษากันนี้ เป็นเพียงวิธีการและทางดำเนินไป คือ อันนี้เป็นวิธีคิดและวิธีพิจารณาเพื่อให้เกิดความรู้ รู้จนไม่ยึดในรูปใน - รูปนอก - รูปในใน - รูปในนอก - และไม่ยึดในเวทนา - สัญญา - สังขาร - วิญญาณ และ จิต ก็ปล่อยวางกันหมด เมื่อปล่อยวางกันหมดก็ดับสนิท

พระรัตนตรัย (แก้ววิเศษสุด 3 อย่าง) หรือ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า พุทธ - ธรรม - สงฆ์ เมื่อเกิดความรู้รอบและรอบรู้แล้วก็ดับสนิท อาการที่ดับสนิทนั้นแหละ คือ พุทธ - ธรรม - สงฆ์ ไม่ใช่อาการก่อนดับ และไม่ใช่อาการหลังดับ แม้แต่เพียงเศษเสี้ยวหนึ่งในล้านของวินาทีก่อนจะดับสนิทก็ไม่ใช่ซะ

ทีนี้เมื่อทุกอย่างดับสนิทแล้ว เราทั้งหลายอธิษฐานใช้พลังของอะไรกัน ?

ที่เราอธิษฐานก็ใช้พลังของความดับนี่แหละ คือ น้อมเอาพลังของความเสียสละ - ความปล่อยคืน - ความปล่อยวางทั้งหมด - ความไม่ยึดอะไรไว้ ปล่อย - วาง - สละไปหมด ไม่ยึดไว้แม้แต่จิต

พลังอันที่ว่าจะใช้ได้ก็ต่อเมื่อมีการสั่งสอนสืบเนื่องปฏิบัติต่อกันมาอยู่ (คือ อยู่ในยุคที่ยังมีคำสอนของพระพุทธเจ้า) บางยุค - บางกาล เมื่อหมดผู้สอน เมื่อหมดผู้รู้จัก พลังอันนี้ก็จะมีผู้รู้จักใช้ (คือ ยุคที่พุทธศาสนาอันตรธานไปแล้ว)

ผู้สอนคนแรก - ผู้รู้จักพลังอันที่ว่าเป็นคนแรกก็คือ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และได้สั่งสอนสืบเนื่องปฏิบัติต่อกันมาอยู่เป็นลำดับโดยพระสงฆ์สาวกของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เมื่อกาลเวลาผ่านไปเนิ่นนานมาก ๆ

ผู้สอนพุทธศาสนาในลำดับหลังๆนี้ก็จะพาผู้คนไม่ให้เอา - ไม่ให้ทำตามทีพระพุทธเจ้าสอนไว้ และผู้สอนพุทธศาสนาในลำดับหลังๆนี้ก็จะพาผู้คนไปเอาอันอื่น - ไปเอาสิ่งอื่นมาปะปน - ไปเอาสิ่งอื่นมาผสมปนเปกัน จนผู้คนทั้งหลายเกิดอาการ **งง** ไม่รู้จัก พุทธ - ธรรม - สงฆ์ ที่แท้จริงว่าเป็นอย่างไร ?

ถึงแม้ว่า พุทธ - ธรรม - สงฆ์ จะมีอยู่ตลอดเวลาในอนันตจักรวาลโดยอานุภาพก็ตามที แต่ถ้ายุคไหน - กาลใด สัตว์โลกไม่น้อมนำมาทำประโยชน์ให้เกิดขึ้น สัตว์โลกทั้งหลายก็จะไม่มีผู้ได้รับประโยชน์จากอานุภาพของพระรัตนตรัยเลย

เพราะเมื่อสอนเรื่องพระรัตนตรัยกันแล้วไม่มีผู้เข้าใจ นานไปผู้ที่ไม่เข้าใจนั้นก็ไปสอนกันต่อก็ยิ่งเลอะเลือน นานไปผู้ที่เลอะเลือนนั้นก็ไปสอนกันต่อก็ยิ่งเลือนลางจางหาย ท้ายที่สุดก็จะหาคำหรือหาความคิดแม้เพียงครั้งเดียวของขณะจิตที่จะระลึกถึงพระรัตนตรัยก็ไม่มีเลย

แต่ในขณะปัจจุบันนี้เราทั้งหลายต่างก็โชคดีกันมาก ๆ

ที่ได้พบเจอกับคำสอนของพระรัตนตรัย

จงเร่งศึกษาค้นคว้า อย่ามัวแต่อยากฟังและอยากถามแต่ผู้ที่เกิดในยุคนี้ และมีความรู้หน่อยเช่นเรา

จงค้นศึกษาตรวดดูคำสอนของพระพุทธเจ้าที่มีมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลให้ดีกว่าก่อน
ก่อนที่จะถามเรา มันจึงจะสามารถเข้าใจได้ เพราะว่าถ้าจะเอาเฉพาะคำพูดของเราแล้ว
ไม่มีผู้ที่จะลงใจในคำพูดของเราได้ง่ายๆหรอก

จงเร่งศึกษาและค้นคว้าพิจารณาคำสอนของพระพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกด้วยตัวเอง
แล้วเราจะยืนยันให้ตามความรู้ที่เรามี มันยังจะดีกว่า ดีกว่าที่จะคอยแต่ถามเราผู้มี
ความรู้ที่น้อยนิด

น้อยนิดจนไม่สามารถจะเทียบได้กับฐลีย์ที่ติดปลายสันพระบาทของพุทธองค์ แม้เพียง
แป๊บเดียวแล้วหลุดออก ความรู้ที่เรามีก็ไม่สามารถจะเทียบได้แล้ว

เพราะฉะนั้นจึงควรฟังและพิจารณาตามคำสอนของพระพุทธองค์ที่ยังมีอยู่นั้นแหละเป็น
สำคัญ

พระเกษม อาจิณฺณสีโล

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

- ข้อกล่าวหาว่า ทำไมจึงไม่เคารพพระพุทธรูป ? 1
- ข้อกล่าวหาว่า ทำไมจึงเขียนป้ายห้ามกราบพระพุทธรูป ? 5
- ข้อกล่าวหาว่า สอนอุทิศบุญให้เชื้อโรค เป็นการสอนที่ผิดธรรมวินัย 9
- เมื่อคณะสงฆ์สั่งให้หยุดเผยแพร่คำสอนจากวัดสามแยกที่ว่าบิดเบือนธรรมวินัย
ทำไมวัดสามแยกจึงไม่หยุด ? 11
- เมื่อคณะสงฆ์ทำปัพพชาตินิยกรรรม (ออกคำสั่งขับไล่ออกจากพื้นที่)
ทำไมวัดสามแยกจึงไม่กระทำตาม ? 16
- ข้อกล่าวหาว่า ทำไมจึงไม่โกนคิ้ว จะตั้งฉัตรใหม่หรือ ? 20
- สิ่งที่ควรเคารพของชาวพุทธที่กล่าวไว้ในพระไตรปิฎก (ไม่มีพระพุทธรูป) 23
- เรื่องการลาสิกขาที่เป็นอันสิกหรือไม่เป็นอันสิกจากคำสอนของพระพุทธเจ้า 28

แก้ข้อกล่าวหาของสังคมด้วยคำสอนของพระพุทธเจ้า จากพระไตรปิฎกชุด 91 เล่ม มหามกุฏราชวิทยาลัย

ข้อกล่าวหาว่า ทำไมจึงไม่เคารพพระพุทธรูป ?

เพราะพระพุทธรูปไม่ใช่ตัวแทนพระพุทธเจ้า เล่ม 13 หน้า 320

...ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งกะท่านพระอานนทว่า
 คู่ก่อนอานนท์ บางทีพวกเธอจะฟังมีความคิดอย่างนี้ว่า ปาพจน์ (คำสั่งสอนของพระพุทธองค์)
 มีพระศาสดาล่วงแล้ว พระศาสดาของพวกเราไม่มี ข้อนี้ พวกเธอไม่ฟังเห็นอย่างนั้น
 ธรรมก็ดี วินัยก็ดีอันใดอันเราแสดงแล้ว ได้บัญญัติไว้แล้วแก่พวกเธอ
ธรรมและวินัยอันนั้นจักเป็นศาสดาแห่งพวกเธอ โดยกาลล่วงไปแห่งเรา....

แม้พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ก็ทรงเคารพธรรม เล่ม 25 หน้า 127,128,129

...ครั้งนั้น ความปริวิตกแห่งพระหฤทัยบังเกิดแก่พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้เสด็จเข้าที่ลับ
 ทรงพักผ่อนอยู่อย่างนี้ว่า บุคคลผู้ไม่มีที่เคารพ ไม่มีที่ยำเกรง ย่อมอยู่เป็นทุกข์
 เราจะพึงสักการะ เคารพ อาศัยสมณะหรือพราหมณ์ใครผู้ใดอยู่หนอ.
 ลำดับนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าได้มีพระดำริว่า เราควรสักการะเคารพสมณะหรือพราหมณ์อื่นแล้วอาศัยอยู่
 เพื่อความบริบูรณ์แห่งศีลชั้นที่ขังไม่บริบูรณ์ แต่ว่า เรายังไม่เห็นสมณะหรือพราหมณ์อื่นที่ถึงพร้อมด้วย
 ศีลยิ่งกว่าตนในโลก พร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์เทวดา
 และมนุษย์ ซึ่งเราควรสักการะเคารพแล้วอาศัยอยู่....
...อย่างกระนั้นเลย เราควรสักการะเคารพธรรมที่เราตรัสรู้นั้นแหละ แล้วอาศัยอยู่.

...สัทม์บดีพรหม ได้กราบทูลดังนี้แล้ว ครั้นแล้วได้กล่าวนิคมคาถาอีกว่า
 พระสัมพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่าใดที่ล่วงไปแล้วก็ดี พระพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่าใดที่ยังไม่มีมาก็ดี
 และพระสัมพุทธเจ้าพระองค์ใดในบัดนี้ผู้ยังความโศกของชนเป็นอันมากให้เสื่อมหายก็ดี
พระพุทธเจ้าเหล่านั้นทุกพระองค์ ทรงเคารพพระสังฆกรรมอยู่แล้ว ยังอยู่ และจักอยู่ต่อไป
ข้อนี้เป็นธรรมดาของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย เพราะเหตุนั้นแหละ ฤๅบุตรผู้รักตนหวังความเป็นผู้ใหญ่
เมื่อระลึกถึงคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย พึงเคารพพระสังฆกรรม.

เพราะผู้จะเปรียบเหมือนพระพุทธรูปย่อมไม่มี เล่ม 32 หน้า 182

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้เอกจาก เมื่อเกิดขึ้นในโลก ย่อมเกิดขึ้นเป็นผู้ไม่เป็นที่สองใคร.
 ไม่มีใครเช่นกับพระองค์ ไม่มีใครเปรียบ ไม่มีใครเปรียบเสมอ ไม่มีส่วนเปรียบ ไม่มีบุคคลเปรียบ
 ไม่มีใครเสมอ เสมอด้วยพระพุทธเจ้าผู้ไม่มีใครเสมอ เป็นผู้เลิศกว่าคนทั้งหลาย
 บุคคลผู้ออกเป็นไหน คือ พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
 ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลผู้เอกจากนี้แล เมื่อเกิดขึ้นในโลก ย่อมเกิดขึ้นเป็นผู้ไม่เป็นที่สองใคร
 ไม่มีใครเช่นกับพระองค์ ไม่มีใครเปรียบ ไม่มีใครเปรียบเสมอ ไม่มีส่วนเปรียบ ไม่มีบุคคลเปรียบ
 ไม่มีใครเสมอ เสมอด้วยพระพุทธเจ้าผู้ไม่มีใครเสมอ เป็นผู้เลิศกว่าสัตว์สองเท้าทั้งหลาย.

ทองเหลืองหล่อ ไม่ใช่พระพุทธรูปแท้ เล่ม 32 หน้า 214

อุปปฏิโม (ไม่มีผู้เปรียบ) ความว่า อัตภาพ (ความเป็นตัวตน) เรียกว่ารูปเปรียบ
 ชื่อว่าไม่มีผู้เปรียบ เพราะรูปเปรียบอื่นเช่นกับอัตภาพของท่านไม่มี
 อีกอย่างหนึ่ง มนุษย์ทั้งหลายกระทำรูปเปรียบใดล้วนแล้วด้วยทองและเงินเป็นต้น
ในบรรดารูปเปรียบเหล่านั้น ชื่อว่าผู้สามารถกระทำโอกาสแม้สักเท่าปลายขนทราย (แม้เพียงน้อยนิด)
ให้เหมือนอัตภาพของพระตถาคต ย่อมไม่มี
 เพราะเหตุนี้ จึงชื่อว่าไม่มีผู้เปรียบแม้โดยประการทั้งปวง.
 อุปปฏิสโม (ไม่มีผู้เทียบ) ความว่า ชื่อว่าไม่มีผู้เทียบ
 เพราะใคร ๆ ชื่อว่าผู้จะเทียบกับอัตภาพของพระตถาคต นั้นไม่มี

แม้ศิลปินหรือผู้มีฤทธิ์ก็ไม่สามารถสร้างรูปเปรียบพระองค์ได้ เล่ม 13 หน้า 121

อติภาพของพระมหาบุรุษสะสมไว้ด้วยทานจิต บุญจิต ตรีเตรียมไว้ด้วยบารมี ๑๐ ด้วยประการฉะนี้.
ศิลปินทั้งปวงหรือผู้มีฤทธิ์ทั้งปวงในโลก ไม่สามารถสร้างรูปเปรียบได้.

เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว จะไม่มีผู้ใดเห็นร่างกายพระองค์อีก เล่ม 11 หน้า 66

...คู่อ่อนภิกษุทั้งหลาย กายของตถาคตมีคณหาอันจะนำไปสู่ภพขาดแล้ว
 ยังดำรงอยู่ เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายย่อมเห็นตถาคตชั่วเวลาที่กายของตถาคตดำรงอยู่
ต่อเมื่อกายแตกสิ้นชีวิตแล้ว เทวดาและมนุษย์ทั้งหลายจะไม่เห็นตถาคต...

เพราะว่าผู้ซึ่งมหาย่อมกล่าวต่อพระพุทธเจ้า เล่ม 33 หน้า 346

คู่อ่อนภิกษุทั้งหลาย คน ๒ จำพวกนี้ย่อมกล่าวต่อตถาคต ๒ จำพวกเป็นไฉน
 คือ คนเจ้าโทษซึ่งมีโทษอยู่ใน ๑
 คนที่เชื่อโดยถือผิด ๑
 คู่อ่อนภิกษุทั้งหลาย คน ๒ จำพวกนี้ ย่อมกล่าวต่อตถาคต.

บทว่า อพฺภากฺขณฺนฺติ ได้แก่ กล่าวต่อ คือกล่าวด้วยเรื่องไม่จริง
 บทว่า โทสนฺตโร แปลว่า มีโทษตั้งอยู่ในภายใน.
 จริงอยู่ คนแบบนี้ย่อมกล่าวต่อพระตถาคต เช่น สุนัขขัตตลิจฉวี
 กล่าววว่า อุตตริมนุสฺสธรรมของพระสมณโคดมหาไม่มี.

บทว่า สทุโธ วา ทุคฺคหิเตน ความว่า หรือว่า ผู้ที่มีศรัทธาแก่กล้า
 ด้วยศรัทธาที่เว้นจากญาณ (ความรู้) มีความเลื่อมใสอ่อนนั้น ถือผิดๆ

กล่าวต่อพระตถาคตโดยนัยเป็นต้นว่า

ขึ้นชื่อว่าพระพุทธเจ้า นั้น เป็นโลกุตระ (ประเสริฐเหนือโลก) ทั้งพระองค์

พระอาการ ๓๒ มีพระเกสาเป็นต้นของพระองค์ล้วนเป็นโลกุตระทั้งนั้น ดังนี้.

พระพุทธเจ้าทรงตำหนิแม่รูปร่างของพระองค์ว่าต่ำทราม เล่ม 54 หน้า 260

ครั้งนั้น ภิกษุณีเหล่านั้นมีพระปชาบดีโคตมีเถรี เป็นต้น ถวายบังคมพระชินพุทธเจ้าแล้ว

ได้พากันลุกจากที่นั่นนั้นมา พระธีรเจ้าผู้นำชั้นเลิศของโลกพร้อมด้วยหมู่ชนเป็นอันมาก

ได้เสด็จไปส่งพระมาตุจฉา (น้าสาว) จนถึงชุ่มประตู่.

ครั้งนั้นพระปชาบดีโคตมีเถรีพร้อมด้วยภิกษุณีทั้งหมด ได้พากันหมอบลงแทบพระยุคลบาทของพระศาสดา

ผู้เป็นพงศ์พันธุ์ของโลก กราบทูลว่า นี่เป็นการถวายบังคมพระยุคลบาทครั้งสุดท้ายของหม่อมฉัน

การได้เห็นพระองค์ผู้เป็นนาถะ (ที่พึง) ของโลกครั้งนี้ก็เป็นครั้งสุดท้าย หม่อมฉันจักไม่เห็นพระพักตร์

ของพระองค์ซึ่งมีอาการคุดอมตะอีก ข้าแต่พระมหาวิระผู้เลิศของโลก การถวายบังคมของหม่อมฉัน

จักไม่สัมผัสพระยุคลบาท (ฝ่าเท้า) ของพระองค์ซึ่งละเอียดอ่อนดี วันนี้หม่อมฉันจะนิพพาน.

พระศาสดาตรัสว่า ประโยชน์อะไรของเธอด้วยรูปนี้ในปัจจุบัน

รูปนี้ล้วนปัจจัยปรุงแต่ง ไม่น่ายินดี เป็นของต่ำทราม.

คนพาลยอมพอใจในรูปร่างทั้งหลายเล่ม 52 หน้า 116

...พระศาสดาทรงทราบบว่าเรายินดีในพระพุทธรูป จึงได้

ตรัสสอนเราว่า อย่าเลยวักกลิ ประโยชน์อะไรในรูปที่น่าเกลียด ซึ่งคนพาลชอบเล่า

ก็บัณฑิตใดเห็นสัตถกรรม บัณฑิตนั้นชื่อว่าเห็นเรา

ผู้ไม่เห็นสัตถกรรม ถึงจะเห็นเราก็ชื่อว่าไม่เห็น

กายมีโทษไม่สิ้นสุด เปรียบเสมอด้วยต้นไม้มีพิษ

เป็นที่อยู่ของโรคทุกอย่างล้วนเป็นที่ประชุมของทุกข์ เพราะฉะนั้น ท่านจงเบื่อหน่ายในรูป...

ข้อกล่าวหาว่า ทำไมจึงเขียนป้ายห้ามกราบพระพุทธรูป ?

เพราะมีโทษของผู้ยึดติดรูป เล่ม 28 หน้า 357

คู่อ่อนภิกษุทั้งหลาย เราจักแสดงอาทิตตปริยายและธรรมปริยายแก่เธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงฟัง คู่อ่อนภิกษุทั้งหลาย อาทิตตปริยายและธรรมปริยายเป็นไฉน. คู่อ่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลแห่งจักขุนทรีย์ (ตา) ด้วยหลาวเหล็กอันร้อนไฟติดลูกโปลงแล้ว ยังดีกว่าการถือนิมิตโดยอนุพยัญชนะในรูป (คือจดจำเอาเพียงบางส่วนในรูปนั้นๆ) อันจักขุวิญญาณ (ความรู้ทางตา) ฟังรู้แจ้ง จะคืออะไร วิญญาณอันตระการด้วยความยินดีในนิมิต หรือตระการด้วยความยินดีในอนุพยัญชนะ เมื่อตั้งอยู่ที่ฟังตั้งอยู่ได้ ถ้าบุคคลฟังทำกาลกิริยา (ตาย) เสียในสมัยนั้นไซ้ ข้อที่บุคคลจะฟังเข้าถึงคติ ๒ อย่าง คือ นรกหรือกำเนิดสัตว์เดียรฉานอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็เป็นฐานะที่จะมีได้ คู่อ่อนภิกษุทั้งหลายเราเห็นโทษอันนี้ จึงกล่าวอย่างนี้.

ผู้ยึดติดในรูปร่างทั้งหลาย...อันตราย เล่ม 20 หน้า 287

...ในขณะนั้นท่านพระราหุลเสด็จไป ณ เบื้องพระปฤษฎางค์ (เบื้องหลัง) ของพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงเลดูพระตถาคตตั้งแต่พื้นพระบาท (เท้า) จนถึงปลายพระเกศา (ผม) ท่านพระราหุลนั้นทอดพระเนตร (มองดู) เห็นความงดงามของเพศพระพุทธเจ้าของพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงดำริว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงมีพระสรีระ (ร่างกาย) วิจิตรด้วยมหาปุริสลักษณะ 32 ประการ งดงามได้เป็นจุดเสด็จไปท่ามกลางพงทงคำอันกระจัดกระจาย เพราะแวดล้อมด้วยพระรัศมีว่าหนึ่งจุดกนกบรรพตอันแวดล้อมด้วยสายฟ้า จุดทงคำมีค่าวิจิตรด้วยรัตนอันนุกคร่าด้วยยนต์ แม้ทรงห่มคลุมด้วยผ้าบังสกุลจีวรสีแดง ก็ทรงงามคุณูเขาทองอันปกคลุมด้วยผ้ากัมพลแดง จุดทงคำมีค่าประดับด้วยสายแก้วประพาพ จุดเจดีย์ทงคำที่เขามุชาด้วยพงชาด จุดเสาทองฉาบด้วยน้ำครั้ง จุดดวงจันทร์วันเพ็ญโผล่ขึ้นในขณะนั้นไปในระหว่างฝนสีแดง. สิริสมบัติของอัทภาพ (ความเป็นตัวตน) ที่ได้เตรียมไว้ด้วยอานุภาพแห่งสมมติสภารมี. (บารมี 30) จากนั้นพระราหุลเถระก็ตรวจดูตนบ้าง ทรงดำริว่า แม้เราก็งาม หากพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ ทรงครองความเป็นพระเจ้าจักรพรรดิในมหาทวีปทั้ง 4 ได้ทรงประทานตำแหน่งปริณายก (ผู้เป็นหัวหน้า)

แก่เรา เมื่อเป็นเช่นนั้น ภาคพื้นชมพูทวีปจักงามยิ่งนัก จึงเกิดฉันทราคะอันอาศัยเรือนเพราะอาศัยอัฏฐภาพ

แม้พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จดำเนินไปเบื้องหน้าก็ทรงดำริว่า บัดนี้ราหุลมีร่างกายสมบูรณ์ด้วยผิวหนังเนื้อและโลหิตแล้ว. เป็นเวลาที่จิตพุ่งซ่านไปในรูปารมณ์เป็นต้นอันน่ากำหนด. ราหุลยังกาลให้ล่วงไปเพราะเป็นผู้มักมากหรือหนอ. ครั้นแล้วพร้อมกับทรงดำริได้ทรงเห็นจิตอุปบาทของราหุลนั้น. ดูเห็นปลาในน้ำใสและดูเห็นเงาหน้าในพื้นที่กระจกอันบริสุทธิ์. ก็ครั้นทรงเห็นแล้วได้ทรงทำพระอัชฌาศัยว่า ราหุลนี้เป็นโอรสของเรา. เดินตามหลังเรา มาเกิดฉันทราคะอันอาศัยเรือนเพราะอาศัยอัฏฐภาพว่า เรงาม ผิวพรรณของเราส่องใส. ราหุลเล่นไปในที่มิใช่หน้าดำเนิน ไปนอกทาง เทียวไปในอโคจรไปยังทิศที่ไม่ควรไปดูคนเดินทางหลงทิศ. อนึ่งกิเลสของราหุลนี้เติบโตขึ้นในภายใน ย่อมไม่เห็นแม้ประโยชน์ตน แม้ประโยชน์ผู้อื่น แม้ประโยชน์ทั้งสองตามความเป็นจริง.

จากนั้นจักถือปฏิสนธิ (เกิด)ในนรกบ้าง ในกำเนิดเดียรัจฉานบ้าง ในปิตติวิสัยบ้าง

ในกรรมมารดาอันคับแคบบ้าง เพราะเหตุนั้นจักตกไปในสังสารวัฏอันไม่รู้เบื้องต้นที่สุด...

รูปทั้งหลายเป็นภัยอุบาทว์ เล่ม 66 หน้า 153

รูปไม่มีโดยการพิจารณาอย่างไร พระสมณะครั้งรู้รูปอย่างนี้แล้วจึงพิจารณารูป คือพิจารณาโดยความเป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นโรค เป็นดังหัวฝี เป็นดังลูกศร เป็นของลำบาก เป็นอาพาธ เป็นอย่างอื่น เป็นของขำรุค เป็นเสียด เป็นอุบาทว์ เป็นภัย เป็นอุปสรรค เป็นของหวั่นไหว เป็นของแตกพัง เป็นของไม่ยั่งยืน เป็นของไม่มีที่ซ่อนเร้น เป็นของไม่มีที่พึ่ง เป็นของว่าง เป็นของเปล่า เป็นของสูญ เป็นอนัตตา เป็นโทษ เป็นของมีความแปรปรวนไปเป็นธรรมดา เป็นของไม่มีแก่นสาร เป็นมูลแห่งความลำบาก เป็นดังเพชรฆาต เป็นของปราศจากความเจริญ เป็นของมีอาสวะ เป็นของอันเหตุปัจจัยปรุงแต่ง เป็นเหยื่อแห่งมาร เป็นของมีชาติเป็นธรรมดา เป็นของมีชราเป็นธรรมดา เป็นของมีพยาธิเป็นธรรมดา เป็นของมีมรณะเป็นธรรมดา เป็นของมีความโศก ความรำพัน ความเจ็บกาย ความเจ็บใจและความแค้นใจเป็นธรรมดา เป็นของมีความเศร้าหมองเป็นธรรมดา เป็นเหตุเกิดแห่งทุกข์ เป็นของดับไป เป็นของชวนให้หลงแช่มชื่น เป็นอาทินพ (เป็นของมีโทษ) เป็นนิสสรณะ (เป็นของพึ่งไม่ได้) รูปไม่มีโดยการพิจารณาอย่างนี้.

รูปทั้งหลายเป็นเหยื่อแห่งมาร เล่ม 24 หน้า 401

...รูปใด ๆ จะอยู่ในโลกนี้หรือโลกอื่นและจะอยู่ในอากาศ มีรัศมีรุ่งเรืองก็ตามที่
รูปทั้งหมดเหล่านั้น อันมารสรรเสริญแล้ว วางดักสัตว์ไว้แล้ว
เหมือนเขาใส่เหยื่อล่อเพื่อมาปลา ฉะนั้น.

รูปทั้งหลายเป็นบ่วงแห่งมาร เล่ม 28 หน้า 192

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย รูปที่จะพึงรู้แจ้งด้วยจักขุ อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ น่ารัก
อาศัยความใคร่ ชวนให้กำหนัด มีอยู่หากภิกษุเพติดเพลินสรรเสริญ หมกมุ่น พัวพันรูปนั้น
ภิกษุนี้เรากล่าวว่าไปสู่วิวาตของมาร ตกอยู่ในอำนาจของมาร ถูกมารคลั่ง รััด มัดด้วยบ่วง
ภิกษุนั้นพึงถูกมารผู้มีบาปใช้บ่วงทำได้ตามปรารถนา ฯลฯ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ธรรมารมณ์ที่จะพึงรู้แจ้งด้วยใจ อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ น่ารัก
อาศัยความใคร่ชวนให้กำหนัด มีอยู่ หากภิกษุเพติดเพลินหมกมุ่น พัวพันธรรมารมณ์นั้น
ภิกษุนี้เรากล่าวว่าไปสู่วิวาตของมาร ตกอยู่ในอำนาจของมาร ถูกมารคลั่ง รััด
มัดด้วยบ่วง ภิกษุนั้นพึงถูกมารผู้มีบาปใช้บ่วงทำได้ตามปรารถนา.

ผู้ยินดีในรูปย่อมเสื่อมจากกุศลธรรม เล่ม 28 หน้า 167

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราจักแสดงสังวรและอสังวรแก่เธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงพึงเถิด
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กิเลสสังวรมีอย่างไร รูปทั้งหลายที่พึงรู้แจ้งด้วยจักขุ อันน่าปรารถนา น่าใคร่
น่าพอใจ น่ารัก อาศัยความใคร่ ชวนให้กำหนัดมีอยู่ ถ้าภิกษุยินดีสรรเสริญ พัวพันรูปนั้น
ข้อนั้นภิกษุพึงทราบว่าเป็นการเสื่อมจากกุศลธรรมทั้งหลาย
ดังนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่าเป็นความเสื่อม ฯลฯ

พระพุทธเจ้าบอกพระสาวกให้แสดงธรรมเพื่อปิดประตูนรกแก่ชาวโลก

เล่ม 73 หน้า 52

พระศาสดาทรงออกพรรษาไปวาระแล้ว ตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมาแล้วตรัสตั้งนี้ว่า
 ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอเมื่อบำเพ็ญประโยชน์ตนและประโยชน์ผู้อื่น จงแยกกันไปที่ยวธรรมจาริก
 แก่มนุษย์ทั้งหลายตลอดแผ่นดินผืนนี้ เมื่อประกาศสัทธรรมของเราแก่โลกเนื่องนิคย์
 ก็จงอยู่เสียที่ป่าเขาอันสงัด.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอเมื่อทำหน้าที่พระธรรมทูต ก็จงปฏิบัติด้วยดีซึ่งคำของเรา
 สั่งสอนเขาเพื่อประโยชน์แก่สันติของสัตว์ทั้งหลาย.

พวกเธอไม่มีอาสวะ จงช่วยปิดประตูบายนทั้งสิ้นเสียทุกประตู
 จงช่วยเปิดประตูสวรรค์ มรรค และ ผล.

พวกเธอจงมีคุณ มีกรุณาเป็นต้น เป็นที่อยู่อาศัย เพิ่มพูนความรู้และความเชื่อแก่ชาวโลก
 ทุกประการด้วยการเทศนาและการปฏิบัติ.

เมื่อพวกคฤหัสถ์ ทำการอุปการะด้วยอามิสทาน (ทานด้วยการให้สิ่งของเครื่องใช้ – เครื่องบริโภค)
 เป็นนิคย์ พวกเธอ ก็จงตอบแทนพวกเขาด้วยธรรมทานเถิด.

ข้อกล่าวหาว่า สอนอุทิศบุญให้เชื่อโรค เป็นการสอนที่ผิดธรรมวินัย

เรื่องอุทิศบุญให้เชื่อโรคนี้ พระพุทธเจ้าก็สอนไว้ในพระไตรปิฎก
มีหลักฐานเกี่ยวกับพวกสัตว์ตัวเล็กๆอย่างไวรัส – จุลินทรีย์
ซึ่งในพระไตรปิฎกเรียกว่า กิมชาติ (เชื่อโรคก็เป็นสัตว์ประเภทหนึ่ง)

ทิ้งของโสโครกก็ยังได้บุญ เล่ม 34 หน้า 228

เราตถาคตกล่าวอย่างนี้ต่างหากละ ว่าจะ ว่า
แม้สัตว์ทั้งหลายที่อยู่ในหลุมโสโครกหรือท่อโสโครก
ผู้ใดเทน้ำล้างหม้อก็ดี น้ำล้างชามก็ดี ลงไปในหลุมและท่อโสโครกนั้น
ด้วยเจตนาให้สัตว์ในนั้นได้เลี้ยงชีพ
อย่างนี้ เราตถาคตยังกล่าวการได้บุญอันมีกิริยาที่ทำอย่างนั้นเป็นมูล
จะกล่าวอะไร (ถึงการให้ทาน)ในผู้ที่เป็นมนุษย์เล่า

เมื่อได้บุญแล้วก็ควรอุทิศตามที่พระพุทธองค์บอก เล่ม 43 หน้า 328

แม้ท้าวสักกะ ทรงสดับธรรมกถาของพระศาสดา ถวายบังคมพระศาสดาแล้ว
ทูลว่า พระเจ้าข้า เพื่อประโยชน์อะไร
พระองค์จึงไม่รับสั่งให้ให้ส่วนบุญแก่พวกข้าพระองค์
ในธรรมทานอันชื่อว่าเยี่ยมอย่างนี้? จำเดิมแต่เข้าไป
ขอพระองค์ได้โปรดตรัสบอกแก่ภิกษุสงฆ์แล้วรับสั่งให้
ส่วนบุญแก่พวกข้าพระองค์เถิด พระเจ้าข้า.

พระศาสดา ทรงสดับคำของท้าวเธอแล้ว รับสั่งให้ภิกษุสงฆ์ประชุมกันแล้ว
ตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป พวกเธอทำการฟังธรรมใหญ่ก็ดี
การฟังธรรมตามปกติก็ดี กล่าวอุปนิสินนกถา(การแนะนำ – ชี้แจง)ก็ดี
โดยที่พูดแม้การอนุโมทนา แล้วพึงให้ส่วนบุญแก่สัตว์ทั้งปวง.”

มีสัตว์เล็กๆทั้งตายทั้งเกิดอยู่ในร่างกายมนุษย์เป็นจำนวนมหาศาล เล่ม 65 หน้า 242

เหล่าสัตว์ต่างๆ ภายในจอมปลวก ย่อมเกิด ถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะนอนเจ็บไข้ ตายตกไปในจอมปลวกรุนเอง. จอมปลวกรุนั้น เป็นเรือนคลอด เป็นส้วม เป็นโรงพยาบาล และเป็นสุสานของสัตว์เหล่านั้น ด้วยประการฉะนี้ ถิ่นใด

แม้ร่างกายของกษัตริย์มหาศาลเป็นต้น ก็ฉนั้น

มีกิมิชาติ (สัตว์เล็กๆน้อยๆจำพวกไวรัส – แบคทีเรีย)

ประมาณแปดหมื่นเหล่า โดยการนับเหล่า อย่างนี้คือ เหล่าสัตว์ที่อาศัยผิว เหล่าสัตว์ที่อาศัยหนัง เหล่าสัตว์ที่อาศัยเนื้อ เหล่าสัตว์ที่อาศัยเอ็น เหล่าสัตว์ที่อาศัยกระดูก

เหล่าสัตว์ที่อาศัยเชื้อในกระดูก ย่อมเกิดถ่ายอุจจาระปัสสาวะ

นอนกระสับกระส่ายด้วยความไข้ตายตกไปภายในกายนั้นแหละ

โดยไม่คิดนึกว่า นี่เป็นกายของผู้มีอำนาจมาก ที่คุ้มครองรักษาแล้ว

ประดับตกแต่งแล้ว กายแม้นี้ย่อมเป็นเรือนคลอด เป็นส้วมเป็นโรงพยาบาล

และเป็นสุสานของสัตว์เหล่านั้น ด้วยประการฉะนี้

ดังนั้นจึงนับว่า จอมปลวก. (ท่านเปรียบร่างกายคนเป็นเหมือนจอมปลวก)

เมื่อคณะสงฆ์สั่งให้หยุดเผยแพร่คำสอนจากวัดสามแยก ที่ว่าบิดเบือนธรรมวินัย ทำไมวัดสามแยกจึงไม่หยุด ?

ลักษณะของภิกษุผู้กล่าวต่อธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า 18 ประการคือ.. เล่ม 7 หน้า 481

...พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า

สารีบุตร เธอพึงทราบธรรมวาทีภิกษุ ด้วยวัตถุ ๑๘ ประการ คือภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑. แสดงสิ่งที่ไม่เป็นธรรม ว่าเป็นธรรม
๒. แสดงสิ่งที่เป็นธรรม ว่าเป็นไม่ธรรม.
๓. แสดงสิ่งที่ไม่เป็นวินัย ว่าเป็นวินัย.
๔. แสดงสิ่งที่เป็นวินัย ว่าเป็นไม่วินัย.
๕. แสดงสิ่งที่พระตถาคตมิได้ทรงภาษิตไว้ มิได้ตรัสไว้ว่า พระตถาคตทรงภาษิตไว้ ทรงตรัสไว้.
๖. แสดงสิ่งที่พระตถาคตทรงภาษิตไว้ ตรัสไว้ว่า พระตถาคตมิได้ทรงภาษิตไว้ มิได้ทรงตรัสไว้.
๗. แสดงมรรยาทอันพระตถาคต มิได้ทรงประพจน์มา ว่าพระตถาคตทรงประพจน์มา.
๘. แสดงมรรยาทอันพระตถาคตทรงประพจน์มาแล้ว ว่าพระตถาคตมิได้ทรงประพจน์มา.
๙. แสดงสิ่งที่พระตถาคตมิได้ทรงบัญญัติไว้ ว่าพระตถาคตทรงบัญญัติไว้.
๑๐. แสดงสิ่งที่พระตถาคตทรงบัญญัติไว้ ว่าพระตถาคตมิได้ทรงบัญญัติไว้.
๑๑. แสดงสิ่งที่มีโทษอาบัติ ว่าเป็นอาบัติ.
๑๒. แสดงสิ่งที่เป็นอาบัติ ว่าเป็นสิ่งมิใช่อาบัติ.
๑๓. แสดงอาบัติเบา ว่าเป็นอาบัติหนัก.
๑๔. แสดงอาบัติหนัก ว่าเป็นอาบัติเบา.
๑๕. แสดงอาบัติมีส่วนเหลือ ว่าเป็นอาบัติหาส่วนเหลือมิได้.
๑๖. แสดงอาบัติหาส่วนเหลือมิได้ ว่าเป็นอาบัติมีส่วนเหลือ.
๑๗. แสดงอาบัติชั่วหยาบ ว่าเป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ.
๑๘. แสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบ ว่าเป็นอาบัติชั่วหยาบ

สารีบุตร เธอพึงทราบธรรมวาทีภิกษุ (ภิกษุผู้กล่าวต่อธรรมวินัยของพระพุทธเจ้า)
ด้วยวัตถุ ๑๘ ประการนี้แล.

ผู้ที่สอนผิดไปจากธรรมวินัยคือ แสดงธรรมว่าเป็นธรรม.. ย่อมมีโทษ

เล่ม 32 หน้า 176

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุพวกที่แสดงธรรมว่าธรรม ภิกษุเหล่านั้นชื่อว่าเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อไม่เป็นประโยชน์
เกื้อกูล ไม่เป็นความสุขแก่ชนเป็นอันมาก เพื่ออนัตตะเพื่อมิใช่ประโยชน์เกื้อกูลแก่ชนเป็นอันมาก เพื่อทุกข์
แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ทั้งยอมประสบบาปใหญ่เป็นอันมาก และยอมจะยังสัตว์ธรรมนี้ให้อันตรธาน.

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุพวกที่แสดงธรรมว่า อธรรม ฯลฯ

ที่แสดงสิ่งที่มีไฉวินัยว่า วินัย ฯลฯ ที่แสดงวินัยว่า มิใช่วินัย ฯลฯ

ที่แสดงคำพูดอันตลาคตมิได้ภายิตไว้ มิได้กล่าวไว้ว่าตลาคตภายิตไว้กล่าวไว้ ฯลฯ

ที่แสดงคำพูดอันตลาคตได้ภายิตไว้ กล่าวไว้ว่า ตลาคตมิได้ภายิตไว้ มิได้กล่าวไว้ ฯลฯ

ที่แสดงกรรมอันตลาคตมิได้สังสมว่าตลาคตสังสม ฯลฯ

ที่แสดงกรรมอันตลาคตได้สังสมไว้ว่า ตลาคตมิได้สังสมไว้ ฯลฯ

ที่แสดงสิ่งอันตลาคตบัญญัติไว้ว่า ตลาคตมิได้บัญญัติไว้

ภิกษุเหล่านั้นชื่อว่า เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล ไม่เป็นความสุขแก่ชนเป็นอันมาก

เพื่ออนัตตะเพื่อมิใช่ประโยชน์เกื้อกูล ชนเป็นอันมาก เพื่อทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

ทั้งยอมประสบบาปใหญ่เป็นอันมาก และยอมยังสัตว์ธรรมนี้ให้อันตรธาน.

ผู้แสดงอาบัติว่าไม่เป็นอาบัติ...ยอมประสบบาปใหญ่เป็นอันมาก เล่ม 32 หน้า 178

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุพวกที่แสดงอนาบัติว่า เป็นอาบัติ ฯลฯ ที่แสดงอาบัติว่า เป็นอนาบัติ ฯลฯ

ที่แสดงลหุกาบัติว่า เป็นครุกาบัติ ฯลฯ ที่แสดงครุกาบัติว่า เป็นลหุกาบัติ ฯลฯ ที่แสดงอาบัติชั่วหยาบว่า

เป็นอาบัติไม่ชั่วหยาบ ฯลฯ ที่แสดงอาบัติไม่ชั่วหยาบว่า เป็นอาบัติชั่วหยาบ ฯลฯ ที่แสดงอาบัติมีส่วนเหลือ

ว่าเป็นอาบัติไม่มีส่วนเหลือ ฯลฯ ที่แสดงอาบัติไม่มีส่วนเหลือว่า เป็นอาบัติมีส่วนเหลือ ฯลฯ

ที่แสดงอาบัติทำคืนได้ว่า เป็นอาบัติทำคืนไม่ได้ ฯลฯ ที่แสดงอาบัติทำคืนไม่ได้ว่า เป็นอาบัติทำคืนได้

ภิกษุเหล่านั้นชื่อว่า เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล เพื่อไม่เป็นสุขแก่ชนเป็นอันมาก

เพื่ออนัตตะเพื่อมิใช่ประโยชน์เกื้อกูลแก่ชนเป็นอันมาก เพื่อความทุกข์แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

ทั้งยอมประสบบาปใหญ่เป็นอันมาก และยอมทำให้สัตว์ธรรมนี้อันตรธาน.

ผู้ที่กล่าวว่าร่างกายของพุทธเจ้าประเสริฐ ก็ยังชื่อว่ากล่าวดูพุทธเจ้า

เล่ม 33 หน้า 346

คู่ออนภิกษุทั้งหลาย คน ๒ จำพวกนี้ย่อมกล่าวต่อตถาคต ๒ จำพวกเป็นไฉน
คือ คนเจ้าโทษะซึ่งมีโทษอยู่ในภายใน ๑

คนที่เชื่อโดยถือผิด ๑

คู่ออนภิกษุทั้งหลาย คน ๒ จำพวกนี้ ย่อมกล่าวต่อตถาคต.

บทว่า อพฺภากิจฺจนฺติ ได้แก่ กล่าวต่อ คือกล่าวด้วยเรื่องไม่จริง

บทว่า โทสนฺตโร แปลว่า มีโทษะตั้งอยู่ในภายใน.

จริงอยู่ คนแบบนี้ย่อมกล่าวต่อพระตถาคต เช่น สุนัขขี้ตดลิจฉวี

กล่าวว่า อุตตริมนุสฺสธรรมของพระสมณโคดมหาไม่มี.

บทว่า สทุโธ วา ทุกฺคหิตฺเตน ความว่า หรือว่า ผู้ที่มีศรัทธาแก่กล้า

ด้วยศรัทธาที่เว้นจากญาณ (ความรู้) มีความเลื่อมใสอ่อนนั้น

ถือผิดๆ กล่าวต่อพระตถาคตโดยนัยเป็นต้นว่า

ขึ้นชื่อว่าพระพุทธเจ้านั้น เป็นโลกุตระ (ประเสริฐเหนือโลก) ทั้งพระองค์

พระอาการ ๓๒ มีพระเกสาเป็นต้นของพระองค์ล้วนเป็นโลกุตระทั้งนั้น ดังนี้.

(แล้วผู้ที่กล่าวว่าพระพุทธรูปเป็นตัวแทนพระศาสดา... จะหมายความว่าอย่างไร?)

ที่ไม่ทำตามคำสั่งคณะสงฆ์ที่ให้หยุดการเผยแพร่ธรรมคำสอน เพราะว่าทางคณะสงฆ์ดำเนินการ

ไม่เป็นไปตามขั้นตอนของการทำดัชนีกรรม (การข่มขู่) ซึ่งการทำกรรมที่ถูกต้องมีดังนี้...

วิธีทำกรรมคือการข่มขู่ที่ถูกต้องตามธรรมวินัย เล่ม 8 หน้า 4

...คู่ออนภิกษุทั้งหลาย ก็แลวิธีทำดัชนีกรรม ฟังทำอย่างนี้ คือ

ขั้นต้นฟังใจภิกษุพวกพระปณฺฑุกะและพระโลหิตกะ ครั้นแล้ว ฟังให้พวกเธอให้การ

แล้วฟังปรับอาบัติ ครั้นแล้วภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ ฟังประกาศให้สงฆ์ทราบ ด้วยญัตติจิตตกรรมวาจา...

เพราะคณะสงฆ์ทำกรรมไม่เป็นธรรม เล่ม 8 หน้า 8

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรม (การข่มขู่ให้หยุดการกระทำที่เสื่อมเสียธรรมวินัย)
ที่ประกอบด้วยองค์ ๓ เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี

คือ ทำลับหลัง ๑ ไม่สอบถามก่อนแล้วทำ ๑ ไม่ทำตามปฏิญาณ ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ตัชชนียกรรมที่ประกอบด้วยองค์ ๓ นี้แล

เป็นกรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และระงับแล้วไม่ดี.

คณะสงฆ์ทำกรรมที่ควรสอบถาม แต่ทำโดยไม่สอบถาม สงฆ์ย่อมมีโทษ

เล่ม 7 หน้า 404

ดูก่อนอุบาลี สงฆ์ผู้พร้อมเพรียงกัน ทำกรรมที่ควรสอบถาม แต่ทำโดยไม่สอบถาม...

ทำกรรมที่ควรทำตามปฏิญาณ โดยมีได้ปฏิญาณ...

อย่างนี้แลอุบาลี ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย และการกระทำอย่างนี้ สงฆ์ย่อมมีโทษ.

การทำกรรมของสงฆ์ที่ไม่ถูกต้อง เป็นสิ่งที่มีบาป เล่ม 8 หน้า 505

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโหมฆบรูษเหล่านั้น

นั้นไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนผู้ยังไม่เลื่อมใส.....

ครั้นแล้วทรงทำกรรมมีกถา รับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กรรม คือ ตัชชนียกรรมก็ดี นิสกกรรมก็ดี ปัพพาทนียกรรมก็ดี

ปฏิสารณียกรรมก็ดี อุคเขปนียกรรมก็ดี

อันภิกษุไม่พึงทำแก่ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ลับหลัง ภิกษุใดทำต้องอาบัติทุกกฏ.

หากไม่นำความจริงที่มีในพระไตรปิฎกบอกสอนแก่ผู้อื่น

ธรรมวินัยนั้นย่อมถึงกาลอันตรธานไป เล่ม 35 หน้า 382

อีกประการหนึ่ง ภิกษุเหล่าใดเป็นพหูสูต เล่าเรียนนิกาย ทรงธรรม ทรงวินัย ทรงมาติกา
ภิกษุเหล่านั้นไม่เอาใจใส่บอกสอนแก่ผู้อื่น เมื่อภิกษุเหล่านั้นล่วงไป สูตรก็ขาดผู้เป็นมูล (อาจารย์)
ไม่มีที่อาศัยสืบไป นี้ธรรมประการที่ ๓ เป็นเหตุให้พระสังฆกรรมเลอะเลือนอันตรธานไป

อีกประการหนึ่ง ภิกษุผู้ใหญ่ๆ เป็นผู้สะสมบริวาร ปฏิบัติย่อหย่อน มุ่งไปทางจะลาสิกขา
 ทอดธุระในปวิเวก ไม่ทำความเพียร เพื่อถึงธรรมที่ยังไม่ถึง เพื่อบรรลุธรรมที่ยังไม่บรรลุ
 เพื่อให้แจ้งซึ่งธรรมที่ยังมิได้ทำให้แจ้ง

ปัจฉิมชนตา (ประชุมชนผู้เกิดภายหลัง คือสังฆวิหาริกและอันเตวาสิกเป็นต้น)

ได้เยี่ยงอย่างภิกษุผู้ใหญ่นั้น ก็พลอยเป็นผู้สะสมบริวาร ปฏิบัติย่อหย่อน
 มุ่งไปทางจะลาสิกขา ทอดธุระในปวิเวก ไม่ทำความเพียรเพื่อถึงธรรมที่ยังไม่ถึง
 เพื่อบรรลุธรรมที่ยังไม่บรรลุ เพื่อให้แจ้งซึ่งธรรมที่ยังมิได้ทำให้แจ้งไปตามกัน
 นี้ธรรมประการที่ ๔ เป็นเหตุให้พระสังฆกรรมเลอะเลือนอันตรธานไป

เมื่อคณะสงฆ์ทำปาปพหานิยกรรณ (ออกคำสั่งขับไล่ออกจากพื้นที่)

ทำไมวัดสามแยกจึงไม่กระทำตาม ?

เพราะคณะสงฆ์ทำกรรมไม่ถูกต้องตามขั้นตอนตามธรรมวินัย คือ ไม่มีการสอบสวนก่อน..

วิธีทำกรรมคือการขับไล่ที่ถูกต้อง เล่ม 8 หน้า 55

....พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลปีพพานิยกรรมพึงทำอย่างนี้ คือ

พึงโจทภิกษุพวกพระอัสสชิและพระปุนัพพสุกะก่อน

ครั้งแล้วพึงให้พวกเธอให้การ แล้วพึงปรับอาบัติ

ครั้งแล้ว ภิกษุผู้ฉลาด ผู้สามารถ พึงประกาศให้สงฆ์ทราบด้วยบัญญัติจตุตถกรรมวาจา....

ที่เล่ม 7 หน้า 403 มีคำกล่าวของพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

พระอุบาลีทูลถามปีพพานิยกรรม (การขับออกจากหมู่) เป็นต้น

ครั้งนั้น ท่านพระอุบาลีเข้าไปในพุทธสำนัก ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว

นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ครั้นแล้วได้กราบทูลคำนี้แด่พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

กรรมที่ควรทำในที่พร้อมหน้า แต่สงฆ์พร้อมเพรียงกัน กลับทำในที่ลับหลัง

การกระทำนั้น ชื่อว่ากรรมเป็นธรรม เป็นวินัยหรือไม่หนอ พระพุทธเจ้าข้า ?

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อุบาลี การกระทำนั้นชื่อว่า กรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย.

พระอุบาลีกล่าวว่า สงฆ์พร้อมเพรียงกัน ทำกรรมที่ควรสอบถาม แต่ทำโดยไม่สอบถาม...

ทำกรรมที่ควรทำตามปฏิญาณ โดยมีได้ปฏิญาณ...

การกระทำนั้น ชื่อว่ากรรมเป็นธรรม เป็นวินัยหรือไม่หนอ พระพุทธเจ้าข้า

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า อุบาลี การกระทำนั้นชื่อว่า กรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย

กรรมที่ควรทำในที่พร้อมหน้า แต่สงฆ์พร้อมเพรียงกันกลับทำเสียในที่ลับหลัง

อย่างนี้แลอุบาลี ชื่อว่ากรรมไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย

และการกระทำแบบนี้ สงฆ์ย่อมมีโทษ.

การทำกรรมของสงฆ์ที่ไม่ถูกต้อง เป็นสิ่งที่มีบาป เล่ม 8 หน้า 505

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การกระทำของโมฆบุรุษเหล่านั้น
นั้นไม่เป็นไปเพื่อความเลื่อมใสของชุมชนผู้ยังไม่เลื่อมใส.....

ครั้นแล้วทรงทำธรรมมีกถา รับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กรรม คือ ตัชชนียกรรมก็ดี นียสกรรมก็ดี ปัพพาทนียกรรมก็ดี
ปฎิสารณียกรรมก็ดี อุกเขปนียกรรมก็ดี

อันภิกษุไม่พึงทำแก่ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ลับหลัง ภิกษุใดทำต้องอาบัติทุกกฏ.

ลักษณะของการทำกรรมที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตและไม่อนุญาต เล่ม 7 หน้า 382

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ในกรรม ๔ ประเภานั้น กรรมที่เป็นวรรคโดยไม่เป็นธรรมนี้
ชื่อว่ากำเริบ ไม่ควรแก่ฐานะ เพราะไม่เป็นธรรม เพราะเป็นวรรค
กรรมเห็นปานนี้ ไม่ควรทำ และเราก็อ่อนนุญาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ในกรรม ๔ ประเภานั้น กรรมที่พร้อมเพรียงโดยไม่เป็นธรรมนี้ ชื่อว่ากำเริบ
ไม่ควรแก่ฐานะ เพราะไม่เป็นธรรม กรรมเห็นปานนี้ ไม่ควรทำ และเราก็อ่อนนุญาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ในกรรม ๔ ประเภานั้น กรรมที่เป็นวรรคโดยธรรมนี้ ชื่อว่ากำเริบ
ไม่ควรแก่ฐานะ เพราะเป็นวรรค กรรมเห็นปานนี้ ไม่ควรทำ และเราก็อ่อนนุญาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ในกรรม ๔ ประเภานั้น กรรมที่พร้อมเพรียงโดยธรรมนี้ ชื่อว่าไม่กำเริบ
ควรแก่ฐานะ เพราะเป็นธรรม เพราะพร้อมเพรียง กรรมเห็นปานนี้ควรทำ และเราก็อ่อนนุญาติ.
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะเหตุดังกล่าวนั้นแล พวกเธอพึงสำเหนียกอย่างนี้แหละว่า

พวกเราจักทำกรรมที่พร้อมเพรียงโดยธรรม.

คำสั่งของพระพุทธองค์ เมื่อเกิดเรื่องราวที่จะต้องจัดการให้เรียบร้อยในคณะสงฆ์ เล่ม 43 หน้า 227

...ท่านพระอานนท์ดับคำนั้นแล้ว

ได้กราบทูลคำนี้กะพระศาสดาว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ชวานครเหล่านี้ ย่อมด่า
ย่อมบริภาษเราทั้งหลาย, เราทั้งหลายไปในที่อื่นจากพระนครนี้เกิด.

พระศาสดา. ไปไหน อานนท์ ?

พระอานนท์. รุ่นครอื่น พระเจ้าข้า.

พระศาสดา. เมื่อมนุษย์ทั้งหลายในที่นั้น ด่าอยู่ บริภาษอยู่, เราจักไปในที่ไหนอีก อานนท์ ?

พระอานนท์. รุ่นครอื่นแม้จากนครนั้น พระเจ้าข้า.

พระศาสดา. เมื่อมนุษย์ในที่นั้น ด่าอยู่ บริภาษอยู่ เราทั้งหลายจักไปในที่ไหน (อีก)เล่า อานนท์ ?

พระอานนท์. รุ่นครอื่นแม้จากนครนั้น (อีก) พระเจ้าข้า.

พระศาสดา. อานนท์ การทำอย่างนั้นไม่ควร, อธิกรณ์ (เรื่องราวที่เกิดขึ้นและควรระงับให้เรียบร้อย)
เกิดขึ้นในที่ใด, เมื่อมันสงบแล้วในนั้นนั่นแหละ, การไปสู่ที่อื่นจึงควร....

พุทธบริษัทต้องศึกษาพระไตรปิฎก เพื่อการระงับเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้ถูกต้อง เล่ม 15 หน้า 272

...เพราะเหตุนี้แหละ ดูก่อนจุนทะ ควรที่บริษัททั้งหมดพร้อมเพรียงกัน ประชุม รวบรวม
ตรวจตราอรรถด้วยอรรถ พัลญชนะด้วยพัลญชนะ ในธรรมที่เราแสดงแล้ว เพื่อความรู้ยิ่ง
จะเป็นเหตุให้พรหมจรรย์นี้ พังเป็นไปตลอดกาลยี่ดยาว ตั้งมั่นอยู่นาน พรหมจรรย์นั้นจะพังเป็นไป
เพื่อประโยชน์สุข แก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล
เพื่อความสุกแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย.

ดูก่อนจุนทะ ก็กรรมทั้งหลาย ที่เราแสดงแล้วเพื่อความรู้ยิ่งเป็นไฉน

ที่บริษัททั้งหมดพร้อมเพรียงกันประชุมรวบรวมตรวจตราอรรถด้วยอรรถ พัญชนะด้วยพัญชนะ
จะเป็นเหตุให้พรหมจรรย์นี้พึงเป็นไปตลอดกาลยี่ดียว ตั้งมั่นอยู่นาน
พรหมจรรย์นั้นจะพึงเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขแก่ชนเป็นอันมาก
เพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลก เพื่อประโยชน์ เพื่อเกื้อกูล เพื่อความสุข แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย...

ข้อกล่าวหาว่า ทำไมจึงไม่โกนหัว จะตั้งลัทธิใหม่หรือ ?

เพราะพระพุทธเจ้าทั้งหลายก็ไม่ได้โกณคิ้ว เล่ม 13 หน้า 32

...คูกรภิกษุทั้งหลาย นายสารธีรับคำสั่งของพระวิปัสสิราชกุมารแล้ว
ได้พารถกลับไปยังวังจากสวนนั้น ส่วนพระวิปัสสิราชกุมารได้ทรงปลงพระเกศา (ผม)
และพระมัสสุ (หนวด) ทรงครองผ้ากาสาหวัดสีร์ เสด็จออกทรงผนวชเป็นบรรพชิต
แล้ว ณ พระอุทยานนั่นเอง...

แม้พระโพธิสัตว์ของเราตอนออกบวชก็ไม่ได้โกณคิ้ว เล่ม 66 หน้า 545

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเป็นบุคคลผู้เอก เพราะส่วนแห่งบรรพชาอย่างไร.

พระผู้มีพระภาคเจ้ายังทรงหนุ่มฉกรรจ์ มีพระเกศาดำสนิท ยังหนุ่มแน่น อยู่ในปฐมวัย
เมื่อพระมารดาและพระบิดาไม่ทรงปรารถนาให้ผนวช มีพระพักตร์ชุ่มด้วยน้ำพระเนตรทรงกันแสงรำพันอยู่
ทรงสละหมู่พระญาติ ทรงตัดความกังวลในยศทั้งหมด ทรงตัดความกังวลในพระโอรสพระชานา
ทรงตัดความกังวลในพระญาติ ทรงตัดความกังวลในมิตรอำมาตย์ ทรงตัดกังวลในการสั่งสม

ทรงปลงพระเกศา(ผม)และพระมัสสุ(หนวด) ทรงครองผ้ากาสาหวัดสีร์เสด็จออกผนวช

ถึงความเป็นผู้ไม่มีกังวล เสด็จเที่ยวไป ยับยั้งอยู่ พักผ่อน ประพฤติ

รักษา บำรุง เยียวยา ลำพังพระองค์เดียว พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงเป็นบุคคลผู้เอก
เพราะส่วนแห่งบรรพชาอย่างนี้.

สาวกทั้งหลายก็ไม่ได้โกณคิ้ว เล่ม 11 หน้า 307

...กระนั้นเลย เราพึงปลงผมและหนวด **นุ่งห่มผ้ากาสาหวัด**

ออกบวชเป็นบรรพชิต สมัยต่อมา เขาละกองโกศสมบัติน้อยใหญ่ ละเครื่องอาสนน้อยใหญ่ ปลงผมและหนวด นุ่งห่มผ้ากาสาหวัด ออกบวชเป็นบรรพชิต เมื่อบวชแล้ว...

ผู้ไม่มีขนคิ้วพระพุทธรเจ้าห้ามบวช เล่ม 6 หน้า 339, 345, 346

พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า **ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุไม่พึงบรรพชาคนมือด้วน... ไม่พึงบรรพชาคนเท้าด้วน... ไม่พึงบรรพชาคนทั้งมือและเท้าด้วน... ไม่พึงบรรพชาคนหูขาด... ไม่พึงบรรพชาคนจมูกแหว่ง... ไม่พึงบรรพชาคนทั้งหูขาดทั้งจมูกแหว่ง... ไม่พึงบรรพชาคนนิ้วมือนิ้วเท้าขาด... ไม่พึงบรรพชาคนง่ามมือง่ามเท้าขาด... ไม่พึงบรรพชาคนเอ็นขาด... ไม่พึงบรรพชาคนมือเป็นแผ่น... ไม่พึงบรรพชาคนค่อม... ไม่พึงบรรพชาคนเตี้ย... ไม่พึงบรรพชาคนคอกอก... ไม่พึงบรรพชาคนถูกสักหมายโทษ... ไม่พึงบรรพชาคนมีรอยเขียนด้วยหวาย... ไม่พึงบรรพชาคนถูกออกหมายสั่งจับ... ไม่พึงบรรพชาคนเท้าปุก... ไม่พึงบรรพชาคนมีโรคเรื้อรัง... ไม่พึงบรรพชาคนมีรูปร่างไม่สมประกอบ... ไม่พึงบรรพชาคนตาบอดข้างเดียว... ไม่พึงบรรพชาคนง่อย... ไม่พึงบรรพชาคนกระจอก... ไม่พึงบรรพชาคนเป็นโรคอัมพาต... ไม่พึงบรรพชาคนมีอิริยาบถขาด... ไม่พึงบรรพชาคนชราทุพพลภาพ... ไม่พึงบรรพชาคนตาบอดสองข้าง... ไม่พึงบรรพชาคนใบ้... ไม่พึงบรรพชาคนหูหนวก... ไม่พึงบรรพชาคนทั้งบอดและใบ้... ไม่พึงบรรพชาคนทั้งบอดและหนวก... ไม่พึงบรรพชาคนทั้งใบ้และหนวก... ไม่พึงบรรพชาคนทั้งบอดใบ้และหนวก **รูปใดบรรพชาให้ ต้องอาบัติทุกกฏ.****

...ผู้ใดยอมประทุษร้ายบริษัท เพราะความที่เป็นคนมีรูปแปลก **ผู้นั้น** ชื่อปริสทุสกะ...

...มีขนคิ้วเนื่องเป็นอันเดียวกับผมบนศีรษะ คือมาตามพร้อมด้วยหน้าผากคิ้วด้วยร่างแหบ้าง, มีคิ้วติดกันบ้าง, **ไม่มีขนคิ้วบ้าง,** มีคิ้วคล้ายลิงบ้าง...

พระพุทธานุญาตเรื่องมหาประเทศ 4 เล่ม 7 หน้า 161

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสประทานสำหรับอ้อ 4 ข้อ ดังต่อไปนี้.

1. คุณก่อนนิกขุทั้งหลาย สิ่งใดที่เราไม่ได้ห้ามไว้ว่า สิ่งนี้ไม่ควร หากสิ่งนั้นเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ขัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควรแก่เธอทั้งหลาย.
2. คุณก่อนนิกขุทั้งหลาย สิ่งใดที่เราไม่ได้ห้ามไว้ว่า สิ่งนี้ไม่ควร หากสิ่งนั้นเข้ากับสิ่งที่ควร ขัดกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควรแก่เธอทั้งหลาย.
3. คุณก่อนนิกขุทั้งหลาย สิ่งใดที่เราไม่ได้อนุญาตไว้ว่า สิ่งนี้ควร หากสิ่งนั้นเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ขัดกับสิ่งที่ควร สิ่งนั้นไม่ควรแก่เธอทั้งหลาย.
4. คุณก่อนนิกขุทั้งหลาย สิ่งใดที่เราไม่ได้อนุญาตไว้ว่า สิ่งนี้ควร หากสิ่งนั้นเข้ากับสิ่งที่ควร ขัดกับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นควรแก่เธอทั้งหลาย.

เรื่องการโกนคิ้ว แม้พระพุทธเจ้าและพระสาวกก็ไม่ได้โกน

และยังเป็นการเข้ากับสิ่งที่ไม่ควร ขัดกับสิ่งที่ควร ตามข้อมูลข้างต้นนั้น

ดังนั้น พระวัดสามแยกจึงไม่ได้โกนคิ้ว

สิ่งที่ควรเคารพของชาวพุทธที่กล่าวไว้ในพระไตรปิฎก (ไม่มีพระพุทธรูป)

อุปารหุคคค แผลว่า ผู้ที่ตายแล้วสมควรจะสร้างสถูปบรรจุกระดูกให้

เล่ม 13 หน้า 310

ดูก่อนอานนท์ อุปารหุคคค ๔ เหล่านี้. อุปารหุคคค ๔ เป็นไฉน.

คือ พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑ พระปัจเจกสัมพุทธเจ้า ๑

สาวกของพระตถาคต ๑ พระเจ้าจักรพรรดิ ๑.

ดูก่อนอานนท์ เพราะอาศัยอำนาจประโยชน์อะไร พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงเป็นอุปารหุคคค. ชนเป็นอันมาก ย่อมยังจิตให้เลื่อมใสว่า นี่เป็นพระสถูปของพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ชนเหล่านั้น ยังจิตให้เลื่อมใสพระสถูปนั้นแล้ว เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ อานนท์ เพราะอาศัยอำนาจประโยชน์นี้แล พระตถาคต อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงเป็นอุปารหุคคค.

ดูก่อนอานนท์ เพราะอาศัยอำนาจประโยชน์อะไร ๆ พระปัจเจกสัมพุทธเจ้า จึงเป็นอุปารหุคคค. ชนเป็นอันมาก ยังจิตให้เลื่อมใสว่า นี่เป็นสถูปของพระปัจเจกสัมพุทธเจ้านั้น ชนเหล่านั้นยังจิตให้เลื่อมใสในสถูปนั้นแล้ว เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตกย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ อานนท์ เพราะอาศัยอำนาจประโยชน์นี้แล พระปัจเจกสัมพุทธเจ้าจึงเป็นอุปารหุคคค.

ดูก่อนอานนท์ เพราะอาศัยอำนาจประโยชน์อะไร สาวกของพระตถาคตจึงเป็นอุปารหุคคค. ชนเป็นอันมาก ยังจิตให้เลื่อมใสว่า นี่เป็นสถูปสาวกของพระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น ชนเหล่านั้นยังจิตให้เลื่อมใสในสถูปนั้นแล้ว เบื้องหน้าแต่ตาย เพราะกายตาย ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ อานนท์ เพราะอาศัยอำนาจประโยชน์นี้แล สาวกของพระตถาคตจึงเป็นอุปารหุคคค.

ดูก่อนอานนท์ เพราะอาศัยอำนาจประโยชน์อะไร พระเจ้าจักรพรรดิจึงเป็นอุปารหุคคค. ชนเป็นอันมาก ยังจิตให้เลื่อมใสว่า นี่เป็นพระสถูปของพระธรรมราชา ผู้ทรงธรรมพระองค์นั้น ชนเหล่านั้น ยังจิตให้เลื่อมใส

ในพระสถูปนั้นแล้ว เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์
 อานนท์ เพราะอาศัยอำนาจประโยชน์นี้แล พระเจ้าจักรพรรดิจึงเป็นอุปารหุคค
 อานนท์ อุปารหุคค ๔ เหล่านี้แล...

ความหมายของอุทเทสิกเจดีย์ที่ถูกต้อง เล่ม 60 หน้า 267

...พระอานนทเถระรับว่า ดีละ แล้วทูลถามพระตถาคตว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เจดีย์มีกี่อย่าง.
 พระศาสดาตรัสตอบว่า มีสามอย่างอานนท์.

พระอานนทเถระทูลถามว่า สามอย่างอะไรบ้าง พระเจ้าข้า.

พระศาสดาตรัสว่า ชาติุเจดีย์ ๑ ปรีโลกเจดีย์ ๑ อุทเทสิกเจดีย์ ๑.

พระอานนทเถระทูลว่าข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เมื่อพระองค์เสด็จจาริกไป
 ข้าพระองค์อาจกระทำเจดีย์ได้หรือ.

พระศาสดาตรัสว่า อานนท์ สำหรับชาติุเจดีย์ไม่อาจทำได้ เพราะชาติุเจดีย์นั้น
 จะมีได้ในกาลที่พระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว

สำหรับอุทเทสิกเจดีย์ก็ไม่มีวัดอุปารหุ เป็นเพียงเนื่องด้วยตถาคตเท่านั้น...

วัตถุทั้งหมดทั้งสิ้นไม่ใช่ธรรมเจดีย์แน่นอน

แต่เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหมดต่างหาก เล่ม 21 หน้า 202

...ครั้งนั้นแล เมื่อพระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จไปแล้วไม่นาน

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายมาตรัสว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พระเจ้าปเสนทิโกศลพระองค์นี้ ตรีสธรรมเจดีย์ คือพระวาจาเคารพธรรม

ทรงลุกจากที่ประทับนั่งแล้วเสด็จหลีกไป ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเรียนธรรมเจดีย์นี้ไว้

จงทรงจำธรรมเจดีย์นี้ไว้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ธรรมเจดีย์ประกอบด้วยประโยชน์ เป็นอาทิพรหมจรรย์.

พระอรธถาอชิบายว่า

บทว่า ธรรมเจดียนี เป็นคำบอกถึงการทำความเคารพพระธรรม.

จริงอยู่ เมื่อกระทำความเคารพในรัตนะหนึ่ง ในบรรดาร์ตนะทั้ง ๓

ก็ยอมเป็นอันกระทำในทุกระดับทีเดียว.

เพราะฉะนั้น เมื่อกระทำความเคารพในพระผู้มีพระภาคเจ้า

ก็ยอมเป็นอันกระทำความเคารพในพระธรรมด้วย

เพราะฉะนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสว่า ธรรมเจดีย์ทั้งหลาย.

บทว่า อาทิพुरुหมุจริยกานี ความว่า อันเป็นเบื้องต้นของมรรคพรหมจรรย์

หมายความว่า อันเป็นการปฏิบัติในส่วนเบื้องต้น.

พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ทรงเคารพธรรม

แล้วทุกวันนี้เราชาวพุทธเคารพอะไร? เล่ม 35 หน้า 52

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสว่า คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อครั้งแรกตรัสรู้ เราพักอยู่ที่ต้นอชปาลนิโครธ
 แتبฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ตำบลอุรุเวลา เมื่อเราเริ่นอยู่ในที่สงัด เกิดปริวิตกขึ้นว่า คนไม่มีที่เคารพ
 ไม่มีที่ยำเกรงอยู่เป็นทุกข์ เราจะพึงสักการะ เคารพ พึ่งพิงสมณะหรือพราหมณ์ผู้ใดอยู่เล่าหนอ
 เราตรองเห็นว่า เราจะพึงสักการะเคารพพึ่งพิงสมณะหรือพราหมณ์อื่นอยู่ ก็เพื่อทำสัลขันธ์ สมာธิขันธ์
 ปัญญาขันธ์ วิมุตติขันธ์ของเราที่ยังไม่บริบูรณ์ให้บริบูรณ์ ก็แต่ว่าเราไม่เห็นสมณะหรือพราหมณ์อื่น
 ที่ถึงพร้อมด้วยศีล สมာธิ ปัญญา วิมุตติยิ่งกว่าตนในโลก ทั้งเทวโลก ทั้งมารโลก ทั้งพรหมโลก
 ในหมู่สัตว์ทั้งเทวคานุษย์ ทั้งสมณพราหมณ์ ซึ่งเราจะพึงสักการะเคารพพึ่งพิงอยู่ได้ ดังนี้แล้ว
 เราตกลงใจว่า อย่างกระนั้นเลย ธรรมใดที่เราตรัสรู้นี้ เราพึงสักการะเคารพพึ่งพิงธรรมนั้นอยู่เถิด.

บุคคลที่พระควรราบไหว้ 3 จำพวก เล่ม 9 หน้า 137

คุณก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคล ๓ จำพวกนี้ ภิกษุควรราบไหว้

คือภิกษุผู้อุปสมบทภายหลัง ควรราบไหว้ภิกษุผู้อุปสมบทก่อน ๑

ควรราบไหว้ภิกษุนานาสังวาส ผู้แก่กว่า แต่เป็นธรรมวาที ๑

ควรไหว้ตถาคตผู้อรหันต์ตรัสรู้เองโดยชอบในโลกทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์เทวดาและมนุษย์ ๑

บุคคลที่โยมควรกราบไหว้ เล่ม 25 หน้า 284

ลำดับนั้น มานัตถิทรพราหมณ์นั่งบนอาสนะของตนแล้วได้
กราบทูลพระผู้มีพระภาคเจ้าด้วยคาถาว่า
ไม่ควรทำมานะ (เย่อหยิ่ง) ในใคร ควรมีความเคารพในใคร
พึงยำเกรงใคร บูชาใครด้วยดีแล้ว จึงเป็นการดี.

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า

ไม่ควรทำมานะ (เย่อหยิ่ง) ในมารดา บิดา พี่ชายและในอาจารย์เป็นที่ ๔
พึงมีความเคารพในบุคคลเหล่านั้น พึงยำเกรงบุคคลเหล่านั้น
บูชาบุคคลเหล่านั้นด้วยดีแล้วจึงเป็นการดี
บุคคลพึงทำลายมานะ (เย่อหยิ่ง) เสีย ไม่ควรมีความกระด้างในพระอรหันต์ผู้ยืนยันสนิท....

การบูชาที่เป็นมงคลอันสูงสุด เล่ม 39 หน้า 177,179,180

จึงตรัสว่า ปุชา จ ปุชเนยฺยานิ มงคลํ การบูชาผู้ที่ควรบูชาเป็นมงคล.

...ก็การบูชานั้นเป็นอามิสบูชา จะป่วยกล่าวไปใยในปฏิบัติบูชา เพราะกุลบุตรเหล่าใด
บูชาพระผู้มีพระภาคเจ้า ด้วยการรับสรณคมน์และสักขาบทด้วยการสมาทานองค์อุโบสถ
และด้วยคุณทั้งหลายของตน มีปาริสุทธิตีล ๔ เป็นต้น
ใครเล่าจักพรรณนาผลแห่งการบูชาของกุลบุตรเหล่านั้นได้.
ด้วยว่ากุลบุตรเหล่านั้น ท่านกล่าวว่า
บูชาพระตถาคตด้วยการบูชาอย่างขอดเยี่ยมเหมือนอย่างທີ່พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ว่า

ดูก่อนอานนท์ ผู้ใดแล ไม่ว่าเป็นภิกษุ ภิกษุณี อุบาสุก หรืออุบาสิกา
เป็นผู้ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติชอบยิ่ง ประพฤติตามธรรม

ผู้นั้น ชื่อว่า ลักกระเคารพณ์ธื้อ บูชาย่าเกรงนอบน้อมตาคดด้วยการบูชาอย่างยอดเยี่ยม.

อนึ่ง สำหรับคฤหัสถ์ พึงทราบปุชเนยยบุคคล (ผู้ที่ควรบูชา) ในข้อนี้ อย่างนี้ คือ
ผู้เจริญที่สุด ทั้งพี่ชาย ทั้งพี่สาว ชื่อว่าเป็นปุชเนยยบุคคลของน้อง
มารดาบิดา เป็นปุชเนยยบุคคลของบุตร

สามีพ่อผัวแม่ผัว เป็นปุชเนยยบุคคลของกุลสตรีทั้งหลาย
ด้วยว่า การบูชาปุชเนยยบุคคลแม่เหล่านั้น เป็นมงคลทั้งนั้น

เพราะนับว่าเป็นกุศลธรรม และเพราะเป็นเหตุเจริญอายุเป็นต้น
 พระผู้มีพระภาคเจ้ามีพระพุทธานุญาตไว้ดังนี้ว่า ชนเหล่านั้น จักเป็นผู้เกื้อกูลมารดาเกื้อกูลบิดา
 เกื้อกูลสมณะ เกื้อกูลพราหมณ์ เป็นผู้นอบน้อมผู้ใหญ่ในสกุล ยังจักยึดถือกุศลธรรมนี้ปฏิบัติ
 ก็จักเจริญทั้งอายุ จักเจริญทั้งวรรณะ เพราะเหตุสมมาทานกุศลธรรมเหล่านี้เป็นต้น.

เรื่องการลาสิกขาที่เป็นอันสิกหรือไม่เป็นอันสิก

จากคำสอนของพระพุทธเจ้า

ภิกษุเป็นผู้ไม่ประสงค์จะสึกและเป็นผู้ไม่มีโทษถึงกับขาดจากความเป็นภิกษุ (ปาราชิก)

แต่ถูกผู้อื่นบังคับ - ชูเชิญให้สึก ให้สละผ้ากาสาวพัสตร์ ผู้นั้นก็ยังเป็นภิกษุอยู่ อ่าน...

เล่ม 1 หน้า 425

...ภิกษุไม่ประสงค์จะประกาศ (การสึก) แต่เปล่งเสียงให้ได้ยิน สิกขายอมไม่เป็นอันบอกกัน...

เล่ม 1 หน้า 788

...อนึ่ง ถ้าภิกษุกล่าวด้วยคำกำหนดอดีตกาล และอนาคตกาลว่า

พุทฺธํ ปจฺจกฺขิก็ตฺติ พุทฺธํ ปจฺจกฺขิสฺสํวํก็ตฺติ พุทฺธํ ปจฺจกฺขเวยฺยํก็ตฺติ

ส่งทูตไปก็ดี ส่งข่าวสาสน์ไปก็ดี สลัก (เขียน) อักษรไว้ก็ดี บอกใจความนั้นด้วยหัวแม่มือก็ดี

สิกขายอมไม่เป็นอันบอกลา. การบอกลาสิกขา ย่อมถึงที่สุด ก็ต่อเมื่อภิกษุผู้ลั่นวาจา

ซึ่งสัมปยุต (ประกอบ) ด้วยจิตในสำนัก (ที่อยู่) ของสัตว์ที่เป็นชาติมนุษย์ (ต้องเข้าใจภาษาด้วย) เท่านั้น...

การขาดจากความเป็นภิกษุ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับคำติเตียนของชาวบ้าน เล่ม 2 หน้า 75

ก็โดยสมัยนั้นแล ภิกษุ ๒ รูป ชื่อปัญทกะ ๑ ชื่อปิล ๑ เป็นสหายกัน รูปหนึ่งอยู่ในหมู่บ้าน อีกรูปหนึ่งอยู่ในเมืองโกสัมพี ขณะเมื่อภิกษุนั้นเดินทางจากหมู่บ้านไปเมืองโกสัมพี ข้ามแม่น้ำ ในระหว่างทาง เพลวมันชันที่หลุดจากมือของพวกคนฆ่าหมูลอยติดอยู่ที่เท้า ภิกษุนั้นได้เก็บไว้ด้วย ตั้งใจว่าจักให้แก่พวกเจ้าของๆ โจทภิกษุนั้นว่า ท่านไม่เป็นสมณะ สตรีเลี้ยงโคคนหนึ่งเห็นภิกษุนั้น ข้ามแม่น้ำขึ้นมาแล้ว ได้กล่าวคำนี้ว่า “ท่านเจ้าขา นิมนต์มาเสพเมถุนธรรมเถิด”

ภิกษุนั้นคิดว่า แม้โดยปกติ เราก็คงไม่เป็นสมณะแล้ว จึงเสพเมถุนธรรมในสตรีเลี้ยงโคนั้น ไปถึงเมืองโกสัมพีแล้ว แจ้งเรื่องนี้แก่ภิกษุทั้งหลาย ๆ จึงกราบทูลเรื่องนี้แด่พระผู้มีพระภาคเจ้าๆ ตรัสว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุนั้นไม่ต้องอาบัติปาราชิก เพราะอทินนาทาน(ลักของคนอื่น)

แต่ต้องอาบัติปาราชิก เพราะเสพเมถุนธรรม.